

150 RSD BiH 3.50 BAM; Hrvatska 19 HRK; Makedonija 150 MKD; Crna Gora 1.70 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

VREME

24. maj 2012.

broj 1116

Intervju:
Siniša Mihajlović
Nisam od onih
koji kukaju

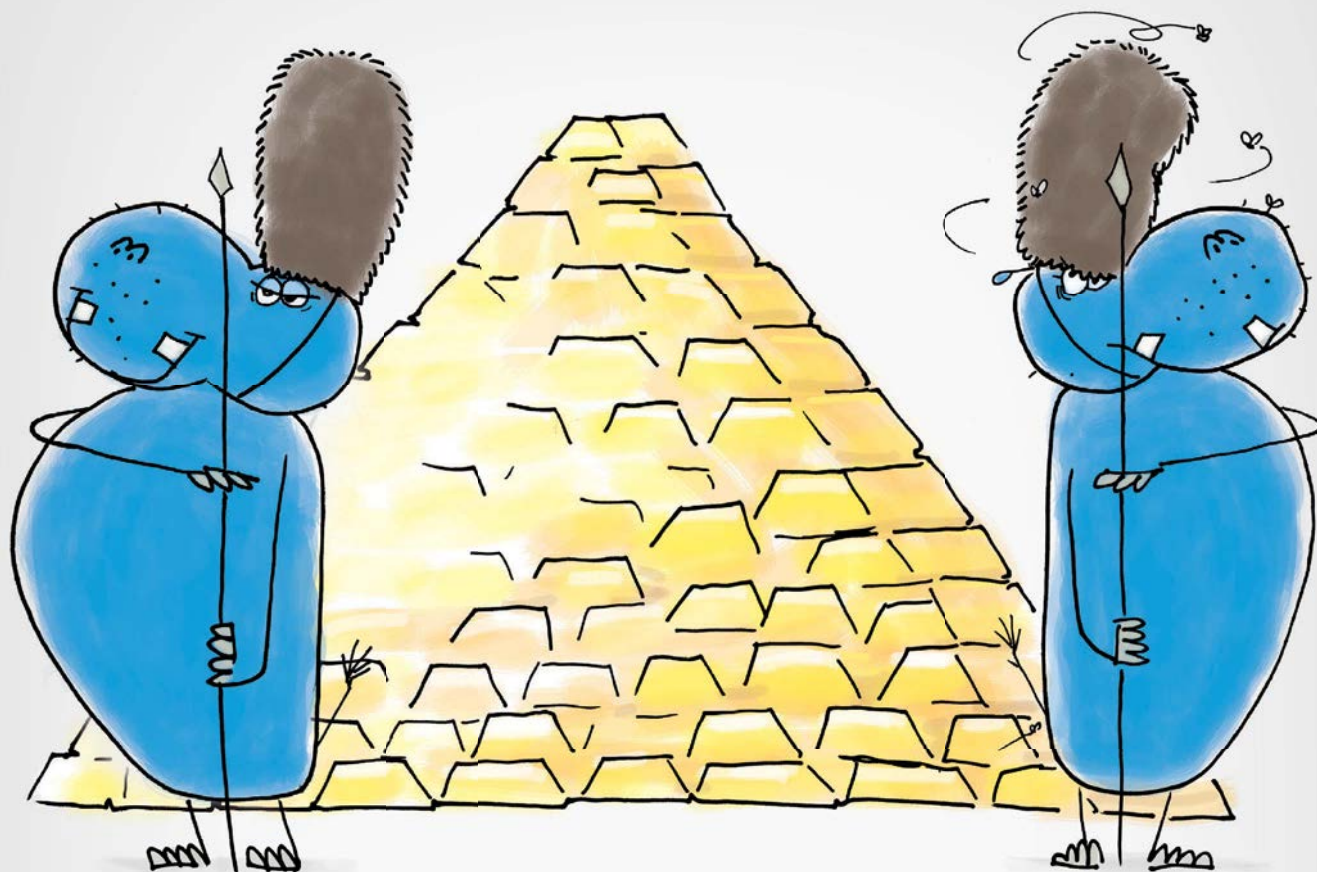
A large, dark, moody portrait of a man with grey hair, wearing a dark suit and a blue tie, sitting in a red chair. His hands are clasped in his lap. The background is dark and out of focus.

ŠTA ČEKA SRBIJU

Portret savremenika ► Sulejman Veličanstveni

HYPOT ALPE ADRIA
SA VAMA. UZ VAS. ZA VAS.

ISPLATA
KAMATE UNAPRED
EKS DO **5,25%**
NKS DO 5,51%

ČUVAMO VAŠ NOVAC!

Oročite svoju štednju u evrima, uz fiksnu kamatnu stopu i isplatu kamate unapred, na period od 3, 6 i 12 meseci. Akcija traje do 31. maja 2012.

www.hypo-alpe-adria.rs

HYPOT KONTAKT CENTAR 0800 303 303

Hypo Alpe-Adria-Bank a.d. Beograd

Reprezentativni primer za oročenu deviznu štednju u EUR sa isplatom kamate unapred:

Iznos depozita: 10.000 EUR • Period oročenja: 12 meseci • NKS 5,51% fiksno • EKS 5,25% • Ukupan bruto iznos kamate: 549,75 EUR • Porez na kamatni prihod 10%: 54,98 EUR • Ukupno za isplatu depozit + kamata: 10.494,77 EUR

izdavač

NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarn

pomoćnik glavnog urednika

Aleksandar Ćirić

sekretarijat

Mirjana Kalezić

redakcija

Dejan Anastasijević,
Aleksandar Anđić (*foto@vreme.com*),
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Jovan Dulović,
Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević,
Nebojša Grujić (*kultura@vreme.com*),
Andrej Ivanji (*svet@vreme.com*),
Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov,
Tatjana Jovanović, Slobodan Kostić,
Jasmina Lazić (*medjuvreme@vreme.com*),
Zoran Majdin, Radmilo Marković,
Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec,
Milovan Milenković, Milan Milošević,
Teofil Pančić, Ana Radić (*vreme.uspeha*),
Saša Rakezić (*strip@vreme.com*),
Mirko Rudić, Tamara Skrozza,
Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov,
Dragan Todorović, Tanja Topić,
Momir Turudić, Biljana Vasić,
Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (*arhiva@vreme.com*)
Jelena Mrđa (*foto@vreme.com*)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović,
Tanja Stanković, Vladimir Stankovski,
Slobodan Tasić; **korektori:** Ana Ćuk, Marija
Halupka, Stanica Milošević;

lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković,
Ivana Smolović; **daktilograf:** Zorica Nikolić

internet izdanje

<http://www.vreme.com>

Marija Vidić (urednica)

Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata

(*prodaja@vreme.com*)

Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

(*marketing@vreme.com*)

Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: *redakcija@vreme.com*

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028

COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

08 Epilog drugog kruga:

Noć posle koje više ništa nije isto

15 ZOOM: Lična drama Borisa Tadića

16 Šta čeka Srbiju: Postizborni pregovori

18 Moguć rasplet u DS-u:

Jovan Bez Zemlje i žuti baroni

22 Drugi izborni krug u Vojvodini:

Pokrajina je drugačija

24 Posle izbora: Ispovest članova biračkog odbora

26 Intervju: Dragan Todorović,

potpredsednik Srpske radikalne stranke

28 Koceljeva, a u Srbiji: Glasanje za sebe

30 Nuspojave: Čega je ime Nikolić

31 Tragom vesti: Takoreći posao veka

34 LGBT prava: Sigurna četiri zida

36 Portret savremenika: Sulejman Veličanstveni

39 Intervju: Dr Günter Geyer,

generalni direktor Vienna Insurance Group, Beč

40 Intervju: Goran Masnec, direktor Hrvatske

gospodarske komore u Beogradu

42 Ljudi i vreme

45 Lisica i ždral: Proljeće na moje rame

KULTURA

46 Premijere: "Zoran Đinđić",
rafal preko "četvrtog zida"

48 Reportaža: Tri majska dana u Temišvaru

50 Retrospektiva Gerharda Rihtera:

Slikar u doba fotografije

53 TV manijak: Dnevnik uvreda

SVET

54 Intervju: prof. Tasos Kurakis,
poslanik SIRIZA u Solunu

58 Makedonija: Spoljnopolitički obrt

60 Facebook na berzi: Traži se krivac

62 Slučaj Lokerbi: Pravda ili zavera

MOZAIK

64 Intervju: Siniša Mihajlović,

selektor fudbalske reprezentacije Srbije

69 Muški život: Brak, svojta

70 Dragutin Topić, šesti put na Olimpijadi: Leteći Srbini

72 Postanak čoveka: Praroditeljska greška

74 Reagovanje: Bojan Blagojević,

Filozofski fakultet, Niš

76 Strip: Pakleni krici

78 Vreme uživanja: Svirci

Predstava Olivera Frlića je rizično i hrabro suočavanje sa možda najjačim kompleksom savremenog srpskog društva

Piše: Teofil Pančić

"Memorandum treba da se izloži u atinskom Ratnom muzeju kao oružje masovne katastrofe", SIRIZA

Piše: Georgios Stamkos, Milica Kosanović

Kako je došlo do kopije koja je promenila svet? Genetičari su na tragu otkrića koje poslednjih nedelja izaziva neizmerno uzbuđenje – o dupliranom genu koji je, greškom, od životinje napravio čoveka

Piše: Slobodan Bubnjević

Na naslovnoj strani: Tomislav Nikolić
Foto: Marko Đurica / Reuters

Stari toranj u Finale Emilijske oštećen u zemljotresu 20. maja. Snažan zemljotres jačine šest stepeni Rihtera, koji je u nedelju pogodio sever Italije, odneo je najmanje sedam života. Povređeno je više od 50 ljudi, a veliki broj istorijskih znamenitosti i starih građevina je srušen.

foto: Đorđo Benvenuti / Reuters

24/5/12 - 30/5/12

prognoza vremena

22/05/12
<http://www.meteos.rs>

min°C	max°C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	15 24	15 21	14 23	14 25	15 25	15 24	14 24	
Vojvodina	14 25	12 21	12 23	14 24	14 23	14 24	12 24	
centralna i južna Srbija	12 23	14 22	12 24	12 26	14 26	12 25	12 24	

U većini dana nepovoljna biometeorološka situacija usloviće povremene tegobe kod većine meteoropata i hroničnih bolesnika. Najčešće će se javljati glavobolja, reumatski bolovi i nervoza.

WWW.TROUBLEMAKER.RS

TROUBLEMAKER production

**Štandovi
Eventi
Marketing
Produkcija**

broj nedelje

**7,5
miliona**

Evropska unija će tokom naredne tri godine u Srbiju uložiti oko 7,5 miliona evra u projekte udruženja građana.

Naslednici ptice Dodo

Upravo uoči Međunarodnog dana biodiverziteta, koji se obeležava 22. maja, beogradski mediji su preneli vest o tome da je u mestu Bač u južnoj Bačkoj otrovano šest orlova belorepana. Ova retka vrsta ptica koja nastanjuje samo delove Vojvodine, posebno oblast Jugozapadne Bačke strogo je zaštićena zakonom, a odšteta za njihova ubistvo iznosi čak 400.000 dinara po jedinci. Uprkos tome, samo nekoliko parova belorepana gnezdi se u ritskim šumama u ovom kraju, a nakon ovog trovanja koje je očigledno izazvao čovek, broj im se praktično prepolovio. Ovaj slučaj je najsvežiji primer viševjekovnog suočavanja sa problemom vrsta koje izumiru.

To pitanje uglavnom baštine male ekološke organizacije, aktivisti, zaljubljenici u prirodu i uopšte osetljivi duhovi koje brinu i o tako dalekim temama kao što je neslavna sudbina izumrle ptice Dodo. Budući da njihov entuzijazam malo ko deli u Srbiji, budući da stalno (ne) živimo u opsesiji kako smo u prevelikim problemima druge vrste, briga o vrstama koje izumiru vrlo retko dobija ikakav veći medijski odjek. Upravo sa idejom da se javnost podseti na ugroženost raznolikosti živog sveta na planeti i značaj njenog očuvanja, Ujedinjene nacije su ustanovile jedan dan u godini koji podseća na značaj biološke raznovrsnosti. Zato se svake godine 22. maja obeležava Međunarodni dan biodiverziteta, povodom kog je i u Srbiji je 2012. organizovano nekoliko manifestacija. Između ostalih i projekat "patronatira" koji je utorak predstavljen u Medija centru kao jedan od onih koji se staraju o podunavskim staništima.

foto: Tanjug

Inače, Dan biodiverziteta se obeležava kao podsećanje na 22. maj 1992, kada je u Najrobiju usvojena Konvencija o biodiverzitetu, međunarodni dokument kojim su se države širom planete obavezale da štite raznolikost živog sveta.

Sam pojam biodiverzitet najelegantnije se na srpski jezik prevodi kao biološka raznovrsnost i odnosi se na rasprostranjenost živih vrsta, ali i gena i ekosistema u nekom području ili na celoj planeti. Biodiverzitet je mera zdravlja jednog ekosistema – što je raznolikost vrsta veća, životna sredina je manje ugrožena.

Međutim, prema podacima Ujedinjenih nacija, opstanak na Zemlji je ugrožen za više od 34.000 vrsta živog sveta, a blizu 16.000 vrsta je direktno pred izumiranjem. Ovim se narušavaju životna staništa i, na kraju krajeva, utiče se i na opstanak čoveka. Kao i mnogo čemu na našoj javnoj sceni, već sada je prekasno za bilo kakvo izvinjenje ptici Dodo.

S. BUBNJEVIĆ

Tim bilding

Postoje agencije koje pružaju usluge *tim bildinga* (*Team building*, izgradnja tima). Njihova jedina delatnost je da daju savete u menadžerskim poslovima, da podučavaju o boljim odnosima unutar neke firme. One navodno sve znaju o tehnici kojom se navodno prave dobri timovi u kojima kolege neće delovati kao pojedinci, nego će razmenjivati ideje, predloge, iskustva, uklapati se u timove u kojima se razvija međusobno poverenje a ne konkurencija, razumeće svoje mesto u timu i imaće i svoj lični cilj. Primenjuje se u školama, biznisu, sportskim organizacijama, religioznim i neprofitnim organizacijama, ali se ne odnosi na timove za rekreaciju, mada kažu oni koji to reklamiraju da se to često radi pomoću igara. Izgleda da to koriste turističke agencije koje za svoje goste organizuju grupe koje neće samo ići s papučama na plažu, nego će preduzimati nekakve blesave poduhvate, pa se nećete osećati kao deo paketa, nego kao deo stada ovaca.

Kažu da se ta tehnika vezuje za Forda, kao i druge tehnike eksploatacije. Njegova izreka glasi: "Sakupiti se zajedno, to je početak. Ostati zajedno, to je progres. Raditi zajedno, to je uspeh." Za *tim bilding* važan je *lider tima* (*team leader*) koji mora da bude motivisan i orijentisan na cilj prema kome vodi grupu i da u njoj obezbedi atmosferu saradnje.

To zovu – *energija sinergije*.

Kažu da trening uključuje i druženje van posla, kao da vam nije onih s posla preko glave.

Jedan naslov glasi: "Prima li se *tim bilding* u Srbiji?" Prima se, kako da se ne prima, samo su navala i odbrana još nekako slabe.

Kako se gradi tim? Kažu, pomoću igara!

Na primer, radi stvaranja međusobnog poverenja, organizuje se hodanje po kanapu razapetom između dva drveta na oko metar ili metar i po visine. Po kanapu hoda jedan član tima, a ispod ga prati drugi član koji je tu da ga, u slučaju da klizne, bezbedno sačeka.

To bi dobro bilo za pravljenje vlade koja mora da deluje kao tim. Tehnologiju *tim bildinga*, međutim, u takvim slučajevima trebalo bi nekako unaprediti. Na primer, jedan hoda po žici, a onaj ispod sme da prihvati svakog dvanaestog, a ostale da pusti da tresnu na pod.

MILAN MILOŠEVIĆ

Kako je glasao čiča Gliša

Najkraće rečeno, uticaj interneta na izbore je polovičan. Ono što je planirano, strateški, bilo je relativno neuspešno. Prošlo je samo ono što se širilo spontano. Što nije za neku hvalu, ali je dobra po(r)uka.

Najgori su bili portali stranaka koji su kaskali za događajima iz kampanje, a niko nije objavio ni da li mu je internet bitno pomogao u prikupljanju para za kampanju. Najviše truda (ne i novca) stranke su uložile u društvene mreže, pre svega Fejsbuk i Tviter, ali se i tu nekako najviše nadmetalo u broju obožavalaca (fanova) dok su prave akcije bile u drugom planu.

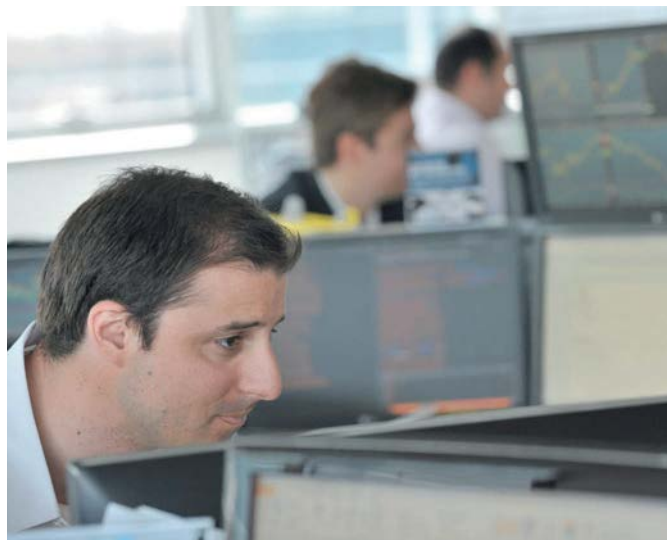
Jedini uspeh napravili su takozvani beli listići. Istraživanje Pozitiv centra za digitalne medije pokazalo je da je u vreme kampanje 60 odsto svih postova na društvenim mrežama bilo vezano za izbore i politiku, a od toga se polovina odnosila na bele listiće. Dakle, trećina od svega izrečenog!

Istomišljenici, odnosno oni koji veruju da je poništavanje glasačkog listića najbolji politički stav u ovom trenutku, pronašli su se na internetu i pravili su male kampanje o svom trošku. Mogli bismo reći da su društvene mreže presudno uticale na to da beli listići gotovo pređu cenzus u prvom krugu. Na ranijim izborima, dok nisu postojale, pojedincu je bilo teško da kanališe neki anarhičan stav, recimo da precrta listić ili nešto dopiše kako bi izrazio političko mišljenje, ali ne i izbor. Danas je dovoljno da nađe odgovarajuću Fejsbuk grupu i učvrsti se u svom stavu zahvaljujući podršci onih koji slično razmišljaju. A to je osnov političkog organizovanja.

Samo po sebi to nije i ne treba da bude zabranjeno, mislim na nevažeće glasanje. Ono što je protivzakonito, a preko čega su izborne komisije, kontrolori, javnost i stranke olako prelazili, jeste fotografisanje biračkog listića i objavljivanje te slike na internetu. Time se opasno ugrožava tajnost glasanja. Možemo da se sprdamo, crtamo čiča Glišu i dopisujemo brata Pantelu, ali kada to slikamo i objavimo, pravimo opasan presedan. Samo je pitanje vremena kada će neko tražiti od "sigurnih" glasača da rade isto, samo sa pravim glasom. A onda ćemo se svi zgražavati, jelda?

Pobedi se ne gleda u zube, ali porazu bismo mogli da zavirimo u usta. Boris Tadić izgubio je jer njegov tim nije shvatio važnost društvenih mreža, mada je bivši predsednik okružen brojnim tviterašima i blogerima. Potcenili su više od tri odsto novih belih listića u prvom krugu, odmahivali rukom na upozorenja da se oni organizuju na društvenim mrežama (tja!) i nisu napravili nijedan potez da tamo pronađu stotinak hiljada birača koliko im je bilo potrebno za pobedu i motivišu ih da promene stav (neglasanje, nevažeće glasanje). Tvrdim da bi jedna dobra viralna kampanja između dva kruga napravila razliku i donela pobedu na ovako tesnim izborima.

Nije je bilo, što je bila lepa usluga Tadićevih internet eksperata Tomislavu Nikoliću. Sada im ostaje da se nadaju da će on to znati da im vrati na isti način na narednim izborima.

BIZNIS

EFT-u najviši kreditni rejting

Jedna od vodećih svetskih kreditnih agencija, američki Dun & Bradstreet, dodelila je energetskej kompaniji EFT Group najviši kreditni rejting na osnovu poslovnih rezultata u 2011. godini i ukupnog stanja u ovoj firmi.

"EFT Group po oceni Dun & Bradstreeta spada u kompanije prve kategorije, koje za kreditore predstavljaju najmanji mogući rizik poslovanja. Ovo je za nas potvrda dobrog upravljanja kompanijom u teškim vremenima", kazao je finansijski direktor EFT Grupa Urs Jakob.

U EFT-u ističu da je vest posebno važna jer dolazi u vreme opšte kreditne krize. "EFT je primarno trgovac električnom energijom, koji posluje na volatilnom i veoma konkurentnom tržištu. Pored toga kompanija razvija svoje investicione projekte u Bosni i Hercegovini, zemlji koja se smatra visoko rizičnom za investiranje. Iako je 2011. godina bila veoma teška za gotovo sve kompanije u energetskom sektoru, način i brzina kojom smo se konsolidovali bila je ključna za ovako pozitivan kreditni rejting. Poslovanje EFT-a u regionu danas se najvećim delom finansira iz kredita prvoklasnih svetskih banaka, poput Credit Suisse. Ovo je pokazatelj da evropsko tržište kapitala i dalje može da prepozna potencijal za novu vrednost u ovom regionu, što je osnovni preduslov za dolazak svežeg kapitala", objašnjava Jakob.

EFT Group je vodeći trgovac električnom energijom u jugoistočnoj i centralnoj Evropi. Kompanija je u 2011. godini isporučila 41,2 milijarde kilovat-časa električne energije u 20 zemalja.

lgbt
SOS

(011)
3290 846
utorkom i četvrtkom 19-22h

Evrovizijska Pepeljuga

Portugal je najneuspešnija zemlja koja se takmiči na Evroviziji. Ove godine, Portugal će se takmičiti 46. put, a najbolji plasman predstavnika ove zemlje bilo je šesto mesto osvojeno 1996. godine. Da li su Portugalci nemuzikalni ili je u pitanju nešto drugo? Ukoliko se zna da Portugalci nemaju rođake u Evropi, a ni veliku dijasporu, kao i da ova zemlja ima samo jednog suseda, Španiju, koja im je, uz Francusku, do sada dala najviše bodova, razlozi neuspaha ove zemlje na Evroviziji postaju jasniji.

Portugal je na Evroviziji debitovao 1964. godine i nije osvojio nijedan poen. Predstavnik Portugala bio je izabran na festivalu "Pesma RTP", koji organizuje Radio-televizija Portugala (RTP), i taj festival postao je, tokom decenija, jedan od najgledanijih programa u ovoj zemlji. Pobjednici na festivalu postajali su zvezde, bez obzira na plasman na Evroviziji.

Iako nije bio uspešan u konačnim plasmanima, Portugal je, tokom učešća na Evroviziji, pomerao granice na ovom muzičkom takmičenju.

Prvi crni pevač koji se pojavio na Evroviziji bio je Eduardo Našimento iz Angole, koja je, u to doba, bila portugalska kolonija. Našimento je nastupio za Portugal 1967. godine i, uprkos zavidnim glasovnim mogućnostima, osvojio je dvanaesto od sedamnaest mesta.

Portugalski predstavnik na Evroviziji 1974. godine bio je Paulo de Karvaljo sa pesmom *I posle, zbogom*. Karvaljo je u Portugalu bio velika zvezda i poslednje mesto, koje je te godine zauzeo na Evroviziji, nije uticalo na to

da njegova pesma ne bude popularna u zemlji. Ipak, njeno emitovanje na programu portugalskog radija 24. aprila 1974. godine, u 22.55 časova, upisalo je ovu kompoziciju u istoriju Portugala. Naime, prema ranijem dogovoru zavezenika, emitovanje ove numere u tom terminu označavalo je da je sve spremno za državni udar kojim je sledećeg dana, u "Revoluciji karanfila", svrgnut Salazarov režim.

Evrovizija je oduvek bila televizijski šou, a kostimi izvođača uvek su bili važni za plasman pesama. Mnoge zemlje pokušavale su da, oblačeći svoje predstavnike u stilizovane narodne nošnje, osvoje bolju poziciju, ali su te stilizacije najčešće bile neuspešne. Primer uspešne stilizacije nacionalnog kostima bio je nastup kvarteta "Dos", koji je predstavljao Portugal na Evroviziji 1982. godine. Članice kvarteta nastupile su u stilizovanim kostimima portugalskih musketara sa zanimljivom koreografijom i veselom pesmom *Bem bom*, koja je, na kraju, ipak završila na trinaestom od osamnaest mesta. Pevačica Dora predstavljala je Portugal na Evroviziji 1986. godine. Kada se danas pogleda njen nastup, stiče se utisak da Dora peva tipičnu pop pesmu osamdesetih, obučena u odeću koja se nosila u to vreme. Ipak, Dora je svojevremeno izazvala sablazan i bila je javno ismevana jer je nastupila u čizmama ravnog đona, kršeći nepisano pravilo da pevačice na Evroviziji nastupaju

u štiklama. Dora je osvojila četrnaesto od dvadeset mesta, ali je njena pesma i te kako bila zapazena. Pojedine muzičke fraze iz ove kompozicije mogle su se, kasnije, čuti u nekim hitovima osamdesetih godina. Ipak, prvi put ih je otpevala Dora.

Portugal nije učestvovao na Evroviziji 2000. godine. Portugalska radio-televizija saopštila je da više ne želi da učestvuje na festivalu na kojem se njen predstavnik skoro uvek plasira pri dnu tabele. Ipak, pošto je "Pesma RTP" veoma popularna u Portugalu, festival je održan i 2000. godine. Po završetku festivala, čelnici RTP-a zaključili su da je on, ipak, ustanovljen radi izbora portugalskog predstavnika na Evroviziji, i da je, bez slanja pobjednika na Evroviziju, postao obesmišljen. Tako se Portugal vratio na ovo muzičko takmičenje.

Kada su na Evroviziji uvedena polufinala, Portugal nije uspevao da se plasira u finale, sve do 2008. kada je to pošlo za rukom Vaniji Fernandesh. Kada su Vaniju, posle polufinala, na konferenciji za novinare pitali da li veruje da može da pobedi, ona se samo ironično nasmejala. Njena ironija opravdana je jer je Portugal tada u finalu dobio skoro duplo manje poena nego u polufinalu.

Ove godine Portugal će predstavljati Filipa Suza (na slici)

sa pesmom *Vida Minha* (*Živote moj*). Ova pesma ima zanimljivu predistoriju. Pošto je prošle godine UNESCO uvrstio fado u nematerijalnu kulturnu baštinu sveta, RTP je odlučio da kompozicije koje učestvuju na ovogodišnjoj "Pesmi RTP" moraju biti u fado stilu. Prema mišljenju stručnog žirija i prema glasovima gledalaca, najbolji fado otpevala je Filipa Suza na muziku koju je komponovao hrvatski kompozitor Andrej Babić. Fanovi Evrovizije znaju kada koja zemlja bira svog predstavnika na takmičenju i, već sat-dva posle nacionalnog izbora, ta pesma se može naći na Jutjubu. Portugalski ljubitelji Evrovizije postavili su spot sa ovogodišnjim predstavnikom svoje zemlje na internet, ali su, posle nekoliko sati, uklonili snimak. Naime, ljubitelji brzih ritmova iz drugih zemalja ostavljali su komentare da je portugalska pesma dosadna zbog svog sporog ritma. Razbešnjeni tvrdnjama da je fado dosadan, Portugalci su obrisali snimak i on se nije mogao naći na Jutjubu, sve dok ga tamo nisu postavili RTP i Evrovizija na svojim zvaničnim kanalima. Da li je portugalska pesma dosadna ili ne, moći ćete da se uverite ukoliko budete gledali nastup Željka Joksimovića u Bakuu. Žreb je odlučio da Portugal, ove godine, nastupa pre Srbije.

VLADAN STOŠIĆ

Epilog drugog kruga

Noć posle koje više ništa nije isto

Dan pred izbornu tišinu, stizale su one agencijske procene od 8 do 16 odsto Tadićeve prednosti ispred Nikolića. Tome treba pridodati i dvonedeljni trijumfalizam demokrata i marketinško-medijskih magova. Oni su na krilima već dogovorene vlade između starih koalicionih partnera i podrške koja je pljuštala Tadiću sa svih strana, od oca Novaka Đokovića, Bajage i Zdravka Čolića do Dragana Markovića Palme, Krkobabića i Dačića, s akcentom na ovom poslednjem – unapred proglasili Tadićevu pobjedu. Onda su tu formulu samo poduprli tvrdnjom da se Nikolić “ulupao izmišljotinom o krađi glasova” i “unošenjem straha i nestabilnosti” među građane Srbije, a posebno podrškom koju mu je pružio Koštunica. Naknadna pamet sad bi rekla, sve same pogrešne procene

Da se među demokratama sprema ozbiljna drama u nedelju uveče posle prvih projekcija rezultata drugog kruga predsedničkih izbora, možda najilustrativnije govori jedna sličica iz RTS-a u izbornoj noći. Rasim Ljajić je, kažu očevici, došao u studio Javnog servisa u Takovskoj ulici, negde posle zatvaranja biračkih mesta, da prokomentariše volju građana, protekle izbore, te kaže nešto o budućoj vladi, kako to već običaji u izbornim noćima nalažu. Shvativši, međutim, da Tadić gubi i da će tako ostati do kraja brojanja glasačkih listića, Ljajić je odlučio da napusti zgradu Televizije. Komentarisao je, priča se, da nije u tom trenutku najpozvaniji da govori o porazu Borisa Tadića. Iako je četvrti na izbornoj listi koalicije koju je okupio Boris Tadić (odmah posle Dragana Đilasa, Ružice Đinđić i Dragoljuba Mićunovića), njegova odluka da ne govori prvi o onome što se dogodilo može se pravdati Ljajićevom poslovičnom pristojnošću. Čovek je predsednik druge stranke, Socijaldemokratske partije Srbije, tu je, što bi se reklo, samo koalicioni partner, pa što on prvi da bude pametan?

Kudikamo neobičnije bilo je to što se niko od demokrata u izbornoj noći nije okuražio da bilo šta kaže. Boris Tadić je na glasanje tog dana otišao sa porodicom, ocem Ljubom mirom Tadićem, majkom, suprugom i dvema ćerkama, jer je hteo da pokaže koliko mu je bilo stalo do pobede, a novinarima se, posle poraza, obratio sam. Niko, razume se, nije očekivao Tadića seniora i devojčice da budu sa njim pred kamerama te noći, ali je više nego čudno što mu niko iz stranke nije bio iza leđa kada je odgovarao na neugodna pitanja novinara o mogućnoj ostavci u DS-u, odgovornosti pred strankom, razlozima svog poraza... Da li je on tako hteo, drugo je pitanje. Ali, što bi neki dan rekao Žarko Korać, savladan emocijama, čak i ako je tako hteo, nisu ga smeli pustiti... Izgleda da je 20. maja najhrabriji u Krunskoj 69, centrali DS-a, bio Nenad Čanak, predsednik LSV-a koji je pristao da se obrati novinarima: "Vox populi vox dei. Ko se boji da čuje rezultate izbora, onda neka ne ide na izbore. Nikakvog razloga za tugu nema." Ipak, nije propustio priliku da prozove agencije za istraživanje javnog mnjenja, rekavši da bi "sledeći put morale dobro da promisle o svom kredibilitetu", ▶

Svi predsednikovi ljudi: Ko su ljudi koji su sa Nikolićem slavili pobeđu

Aleksandar Vučić, diplomirani pravnik, potpredsednik Srpske napredne stranke. Političku karijeru započeo 1993. godine članstvom u Srpskoj radikalnoj stranci. Dve godine kasnije, izabran je za generalnog sekretara SRS-a, a posle pobeđe radikala na lokalnim izborima u Zemunu, 1996. godine, imenovan je za direktora hale "Pinki" u Zemunu. Marta 1998. godine, nakon ulaska SRS-a u Vladu Srbije zajedno sa Miloševićevim socijalistima, Vučić je izabran za ministra informisanja. Oktobra 2004. godine, Vučić je u drugom krugu za gradonačelnika Beograda vrlo tesno izgubio od kandidata Demokratske stranke Nenada Bogdanovića. Pred redovne lokalne izbore, koji će se održati 11. maja 2008. godine, Vučić je ponovo istaknut kao kandidat SRS-a za gradonačelnika Beograda, ali nije uspeo da sastavi većinu u Skupštini grada Beograda. Kada je u septembru 2008. Tomislav Nikolić isključen

iz SRS-a nakon pokušaja puča, Vučić se ispočetka držao po strani da bi potom najavio izlazak iz politike. Samo dve nedelje kasnije pridružio se Nikoliću i njegovim pristalicama okupljenim u poslanički klub Napred Srbijo, a 21. oktobra 2008. je na osnivačkoj skupštini Srpske napredne stranke izabran za zamenika predsednika stranke.

Oliver Antić, profesor na Pravnom fakultetu, osumnjičen u aferi "Indeks". Poznat kao dekan u vreme režima Slobodana Miloševića koji je sa fakulteta proterao profesore koji su se suprotstavljali politizaciji obrazovne institucije.

Saša Mirković, potpredsednik Pokreta radnika i seljaka, i kandidat za gradonačelnika Zaječara, na čiju je kuću u novogodišnjoj noći bačena bomba. Inače, nekadašnji član Srpske radikalne stranke i estradni menadžer Marije Šerifović, sa kojom se sukobio u vreme kada

je pobedničkom pesmom dovela Evroviziju u Beograd.

Vladimir Božović, generalni inspektor policije u vladi Vojislava Koštunice. Postavljen je kao kadar Srpskog pokreta obnove, a razrešen na inicijativu tadašnjeg ministra policije Dragana Jočića. Nedavno dobio spor protiv MUP-a i vraćen, kao savetnik, u kabinet ministra policije.

Vladimir Cvijan, advokat Sretena Jocića – Joce Amsterdama, optuženog za organizovanje ubistva hrvatskog novinara Ive Pukanića i bivši sekretar Pravnog saveta predsednika Srbije (otpušten 2010).

Milanka Karić, pravnica, supruga Bogoljuba Karića, predsednika Pokreta snaga Srbije, koji od 2006. godine, kada je optužen da je mahinacijama oko Mobtela oštetio državu za oko

Foto: TANJUG

50 miliona evra, ne živi u Srbiji. Inače, predsednica "Karić fondacije" i svojevremeno članica Nadzornog odbora Astra banke.

Velimir Ilić, magistar tehnoloških nauka i lider Nove Srbije (NS), sa živopisnom političkom karijerom krunisanom pozicijom ministra za kapitalne investicije u vladi Demokratske stranke Srbije. Počeo u Srpskom pokretu obnove, od 1996. do 2004. bio je gradonačelnik Čačka, a od jula 2008. godine postaje poslanik i šef poslaničke grupe NS-a u Skupštini Srbije.

Zoran Bingulac, fudbaler, profesor, diplomata. Ministar sporta u vreme vlade SPS-JUL.

Saša Pantić, idejni tvorac humorističke serije "Kursadžije", u kojoj glumi Albanca.

Miroljub Arandelović Kemiš, poznati harmonikaš i suprug pevačice Zorice Brunclik, odnedavno član Srpske napredne stranke.

► Vesna Pešić i Vojislav Koštunica, koji se obraćaju ideološki najudaljenijim krajevima srpske sveskolike javnosti, učinili su Tomislava Nikolića – prihvatljivim

verovatno aludirajući na istraživanja po kojima je Tadić između dva kruga izbora bio navodno u prednosti nad Nikolićem i do 16 odsto. Sledećeg dana Čanak je na Tviteru objašnjavao da ni narod ni Tadić nisu krivi za poraz, nego "kombinacija bahatosti najnižih nivoa vlasti DS-a i objektivna svetska ekonomska kriza".

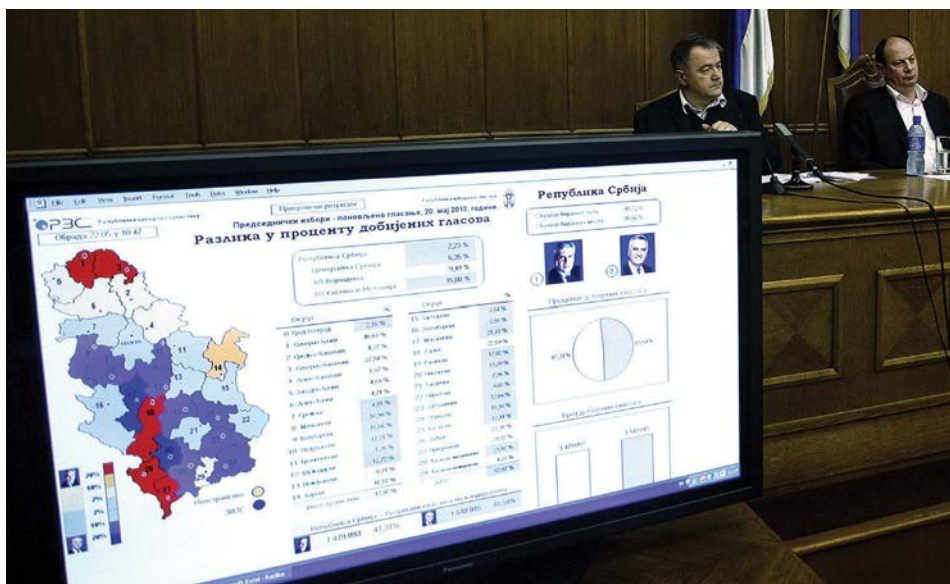
Zašto su, dakle, svi bili iznenađeni rezultatom drugog kruga izbora? I šta se, u stvari, dogodilo u finišu kampanje za predsedničke izbore?

ZAŠTO JE NIKOLIĆ POBEDIO: Posle onog svog performansa sa džakom punim glasačkih listića, Nikolić je odlučio da učestvuje u drugom krugu izbora, ucenivši glasače da nikada neće saznati kako je DS pokrao izbore ako on ne pobeđi 20. maja. Uzgred, sad kad je pobeđio, bio bi red da ispuni obećano i reši " aferu džak", inače izbori na kojima je pobeđio biće daleko od "veličanstvenih", kako ih je ocenio negde oko deset uveče u izbornoj noći slaveći svoju pobjedu nad Tadićem. Pritom, pitanje je kako će je razrešiti kad time kao predsednik države izlazi iz svojih ustavnih ovlašćenja. Jedino što može jeste to da *obavesti* o slučaju državne organe koji bi trebalo time da se bave – RIK, Ministarstvo za javnu upravu, lokalnu samoupravu i ljudska prava, javno tužilaštvo, Upravni sud i policiju. Jer, kako stoji u prvom stavu člana 23 Zakona o predsedniku Republike: "Odnosi predsednika Republike s drugim državnim organima zasnivaju se na saradnji i obaveštavanju, u skladu sa Ustavom, zakonom i drugim propisima i odvijaju se bez odlaganja kad to iziskuje nesmetano izvršavanje nadležnosti predsednika Republike." Ni manje ni više od toga.

Ne može se licitirati o tome koliko su priče o neregularnosti izbora uticale na odluku građana 20. maja. U svakom slučaju dobili smo novog predsednika, a "afeta džak" još nije okončana. Sve je ostalo na nivou prljave kampanje "lopov si – nisam lopov". Ne budu li odgovarali ili oni koji su pokrali izbore ili oni koji su izmislili priču o krađi i nelegalno došli u posjed izbornog materijala, to bi značilo da i jedni i drugi imaju razlog da čute. I jedni drugima

postaju saučesnici, bilo u "krađi", bilo u "izmišljanju krađe". Onda neće biti ironije u pitanju: a za čiji to račun?

Onda je, kako to već u Srbiji biva, medijsku kampanju o izbornim džakovima i falsifikovanim listićima, zamenila druga medijska kampanja. Kako su se dva predsednička kandidata snašla u TV duelu (sreda 16. maj). Ko je bio bolji, ko je "poentirao", ko se iznervirao, ko je pričao brzo, a ko nije rekao ništa, čija je kravata stajala "čvrsto a nakrivo" i šta to u komunikaciji s biračima – znači. Medijska mašinerija je iz sata u sat objavljivala mišljenja i analize onih koji se za takve prigodne prilike pozivaju. Njihova mišljenja su, dan posle, izgledala važnija od onoga što su dva večita rivala govorila suočena u studiju RTS-a. Po red međusobnih optužbi ko će s Vojislavom Koštunicom, a ko s Čedom Jovanovićem, ko je opasan, a ko čovek prošlosti, obojica su se držali izgovorenog s početka kampanje. Kako bilo, kad se sve ocene tzv. stručnjaka sabere, Tadić je bio bolji i pobeđio je u TV duelu. U to vreme, dan pred izbornu tišinu, stizale su one agencijske procene od 8 do 16 odsto Tadićeve prednosti ispred Nikolića o kojima je u izbornoj noći govorio Čanak. Tome treba pridodati i dvonedeljni trijumfalizam demokrata i marketinško-medijskih magova. Oni su na krilima već dogovorene vlade između starih koalicionih partnera (s mogućim ulaskom Preokreta u vladu) i podrške koja je pljuštala Tadiću sa svih strana, od oca Novaka Đokovića, Bajage i Zdravka Čolića do Dragana Markovića Palme, Krkobabića i Dačića, s akcentom na ovom poslednjem – unapred proglasili Tadićevo pobjedu. Onda su tu formulu samo poduprli tvrdnjom da se Nikolić "ulupao izmišljotinom o krađi glasova" i "unošenjem straha i nestabilnosti" među građane Srbije, a posebno podrškom koju mu je pružio Koštunica, što je dovelo, kako su bili uvereni, do ogromne razlike po agencijskim procenama, od 16 odsto u korist Tadića, razume se. Naknadna pamet sad bi rekla, sve same pogrešne procene. Izgleda da je priča o krađi izbora jedan deo birača ipak ostavila kod kuće, jer su građani obično ►

IZBORNA NOĆ: Rezultati u RIK-u; tajac kod Demokrata; slavlje pristalica SNS-a Fotografije: Tanjug

gadljivi na “prljave marifetluke političara”, i po definiciji, ako je ikako moguće, ne učestvuju u njima. Zakazali su i “sigurni glasači” koje su, jedan po jedan trebali da donesu Dačić, Krkobabić i Palma. Ne bi trebalo zanemariti ni uticaj koji su na konačni rezultat izbora imali Vojislav Koštunica i Vesna Pešić. Oni su verovatno prelomili jedan deo birača, bivših Tadićevih, koji nisu nikako želeli da glasaju “za manje zlo” i protiv “povratka u devedesete”, posle četvorogodišnje vladavine DS-a sa SPS-om, a bilo im je “neprijatno” da glasaju za Nikolića. Vesna Pešić i Vojislav Koštunica, koji se obraćaju ideološki najudaljenijim krajevima srpske sveskolike javnosti, učinili su Tomislava Nikolića – prihvatljivim. Tadić je posle svog poraza, videlo se, bio vrlo ljut na oba ta kraja srpske demokratske javnosti personifikovane u likovima Vesne Pešić i Vojislava Koštunice. O kohabitaciji s Koštunicom Tadić je i u izbornoj noći pričao kao o najvećoj tragediji koja ga je u životu zadesila, čini se, još je sanja. Zamerio je potom stručnoj javnosti “na niskom nivou rasuđivanja politike” i da “često nije razumela šta se dešava”. Time je, kako se čita, za svoj izborni poraz okrivio i predstavnike belih listića i one koji nisu izašli na izbore i sve one koji ga godinama kritikuju da prekoračuje ustavna ovlašćenja i da je uzeo svu vlast u zemlji.

KAKO JE BEOGRAD ODLUČIO PREDSEDNika: Za razliku od prvog kruga predsedničkih izbora na kojima je Tadić (989.454 glasa ili 25,31 odsto) bio u prednosti za 10.238 glasova od Nikolića (979.216 glasova ili 25,05 odsto), drugi krug je dobio Nikolić s razlikom od 67.391 glasom prema RIK-ovom saopštenju na osnovu 99,07 odsto obrađenih biračkih mesta (ponedeljak 21. maj). Tomislav Nikolić je osvojio 49,51 odsto ili 1.544.259 glasova, a Boris Tadić 47,35 odsto ili 1.476.868 glasova. Prema tim rezultatima, 46,37 odsto građana je iskoristilo svoje biračko pravo, dok je nevažećih listića bilo 3,15 odsto. Geografski, prema preliminarim rezultatima Cesida, u Beogradu je Nikolić dobio 49 odsto glasova, a Tadić 47,4 odsto, u centralnoj Srbiji Nikolić – 53,2 odsto a Tadić – 44 odsto, i u Vojvodini Nikolić – 44,2 odsto, a Tadić – 52,2 odsto. Bitka se, bilo je jasno još u izbornoj noći, vodila u Beogradu, jer su Vojvodina i centralna Srbija bile gotovo izjednačene. U stvari, da budemo sasvim precizni, Tadiću je u Vojvodini falilo oko 1,2 odsto glasova da anulira Nikolićevo prednost u centralnoj Srbiji. Rezultati u

Dva desno, jedan levo, jedan desno, dva levo, jedan desno, dva levo... i tako ukrug

Činjenica je da se Tomislav Nikolić prilično "otkravio" u poslednjih par meseci. Počeo je da se smeje, videli smo ga u puloveru i u farmericama kako sedi na kauču "kao sav normalan svet", a i vokabular je prilagodio novim tendencijama, pa je u toku kampanje često posezao za žargonskim izrazima koji su "in". Tako je, na primer, u duelu na Prvom programu Radio televizije Srbije, u jednom trenutku prokomentarisao kako se nada da njegov oponent, prisutan u studiju, nije toliko "otkačio" i zaboravio šta je pričao prethodnih godina, a ko ga je gledao u emisiji Milomira Marića mogao je da se nasluša veselo ispričanih anegdota iz mladosti i političke karijere, da vidi imitaciju starije gospođe koja ga je uz psinke presrela na ulici 5. oktobra 2000, ali i da čuje priznanje "umem i ja ponekad da 'odvalim'".

Ipak, 20. maja smo ga prvi put videli kako igra. Doduše, nije bio kolovođa, ali je pošteno ispratio ritam "moravca" – dva desno, jedan levo, jedan desno, pa dva levo, jedan desno, dva levo... i tako ukrug (sa osmehom), pored supruge Dragice i partijskih kolega, među kojima su se našli i harmonikaš Miroljub Arandžević Kemiš, predstavnik Pokreta snaga Srbije Milanka Karić, lider Nove Srbije Velimir Ilić, psihijatar Jovan Marić i drugi. Moravsko kolo inače važi za "himnu" srpskog narodnog duha i vidno je obeležje srpskih običaja, ali malo je verovatno da su se slavljenici za njega opredelili baš iz tog razloga. U Srbiji, jednostavno, nema slavlja bez "moravca".

Zanimljivo je da je dva i po meseca ranije baš Nikolićev protivnik na predsedničkim izborima otvorio sezonu folklor. Boris Tadić se, međutim, 3. marta uhvatio u Užičko kolo, a povod je bio dobijanje statusa kandidata za članstvo u Evropsku uniju. Tadašnji predsednik je prisutnima na skupu "Evropski korak – dobro za sve" prvo energično poručio "postaćemo članica EU u inat svima onima koji ne prihvataju racionalne argumente i postavljaju nam prepreke", a onda se obratio okupljenom članstvu, koje je autobusima došlo iz svih krajeva Srbije, rekavši im da će čuti "himnu Evropske unije na srpski način". "Ajde, muzika", uzviknuo je Tadić i halom Beogradskog sajma, gde se održavao skup, prolomila se "Oda radosti" u specijalnom izvođenju

Foto: M. Milenković

VESELJE: Nikolić igra moravac

trubačkog orkestra. Nakon toga, na red je došlo Užičko kolo, predsednik je uperio kažiprst u kameru, zatim pokazao tri prsta, onda se malo rukovao sa okupljenima u prvom redu i na kraju se i sam spontano uhvatio u kolo, dok su Dragan Đilas, Bojan Pajtić, Jelena Trivan i Dušan Petrović (sa pomalo zbunjenim izrazima lica) sa strane veselo cupkali u ritmu.

Dve nedelje kasnije Srpska napredna stranka održala je u Hali "Pink" u Zemunu svoj prvi predizborni miting, na kojem je Tomislav Nikolić pozvao Borisa Tadića da raspiše predsedničke izbore i to iz dva razloga: "da Tadić ne bi doživeo katastrofalan poraz krajem godine, i da bi ga naučio u međuvremenu da igra kolo".

J. Lazić

Vojvodini i centralnoj Srbiji nekako nisu bili sporni. Ali da Tadić izgubi od Nikolića u Beogradu, to jeste bilo iznenađenje.

Za lakše razumevanje celokupnog konteksta, treba spomenuti i pokrajinski i beogradski drugi krug izbora. Naime, posle drugog kruga izbora za poslanike u Vojvodini DS ima 58 od 120 poslaničkih mesta u Skupštini. Bojan Pajtić, potpredsednik DS-a, bio je i više nego zadovoljan, kako rezultatom predsedničkih izbora u Vojvodini tako i rezultatom pokrajinskih izbora. Najavio je koaliciju sa socijalistima, ligašima i SVM-om

Ištvana Pastora. U Beogradu se, pored ponovljenog kruga glasanja za Skupštinu Grada Beograda na 16 biračkih mesta – ništa nije promenilo. Najviše mandata u Skupštini – 50, osvojila je lista "Izbor za bolji život – Dragan Đilas", a lista "Pokrenimo Srbiju – Tomislav Nikolić" 37 mandata.

LDP, kojem su prihvaćene primedbe na neregularnost izbora u Beogradu, ostao je ispod cenzusa. Tako su Dragan Đilas i Bojan Pajtić, zamenik i potpredsednik Borisa Tadića, postali još iste večeri jedini pravi DS-ovi pobednici. A Tadić – gubitnik.

ZAŠTO JE IZGUBIO BORIS TADIĆ: Nije morao Tadić da podnese ostavku na mesto predsednika Republike, tj. "skrati mandat" kako je to govorio. Navukao je bes dela građanske Srbije koja nije bila raspoložena da mu da glas za treći mandat, osporavajući mu Ustavno pravo na to. Jer, da je poslušao dobronamerne kritike, bio bi i dalje predsednik, on bi određivao mandatara. Ne bi ga sad poistovećivali s Miloševićem, koji je isto uradio 2000. i možda napravio životnu grešku. Kao predsednik države, "pomagao" bi demokratima *eks katedra*, i bio u prilici da ocenjuje njihove izborne rezultate. Sad je međutim u obrnutoj poziciji, jer svi su prošli bolje od ▶

SKUPO PLAĆENI TRIJUMFALIZAM: Predizborna konferencija DS-a u Areni; podrška Tadiću od Milorada Dodika; Dragan Đilas Foto: Tanjug

► Tadić je platio za sve.

Toga je, čini se, postao svestan u izbornoj noći kada je rezignirano rekao da je proteklih osam godina “bio odgovoran za svaki ljudski život i svaki izgubljeni posao u Srbiji”

njega. Koliko god tvrdio kako se ne kaje i kako je to bilo za dobrobit ionako praznog državnog džepa, odlučio je da se žrtvuje i pokuša da spasava stranku. Pitanje je kako bi izgledali rezultati parlamentarnih izbora da je odlučio da svoj mandat istera do kraja. Neke su procene da bi išli ispod 20 odsto. Dalje, u kampanji demokrata treba tražiti još jednog “krivca” za poraz Borisa Tadića. Još za vreme izborne kampanje DS je upozoravan da je agresivna, nadmena, nerealna i neprimerna biračkom telu kojem se demokrate tradicionalno obraćaju.

Tadić je platio za sve i kažnjen je za sve. Toga je, čini se, postao svestan u izbornoj noći kada je rezignirano rekao da je proteklih osam godina “bio odgovoran za svaki ljudski život i svaki izgubljeni posao u Srbiji”. Deo javnosti je opet pitao zašto, kada to ne stoji u Ustavnim ovlašćenjima predsednika države? Odgovor je jednostavan. Onaj predsednik koji ima većinu u Skupštini, kao što je imao Tadić, njemu se tako može, posebno pošto je biran neposredno. Onaj koji nema skupštinsku većinu, nema ni moć, što ćemo, ukoliko bude kohabitacije, videti u Nikolićevom slučaju šefovanja državom. Eto šta omogućava “ni riba ni devojka” polupredsednički sistem u Srbiji.

Nego, neuporedivo uzbudljiviji od cele predizborne kampanje bio je prvi dan posle poraza Borisa Tadića. Tog dana čulo se da Tadić podnosi ostavku na mesto predsednika DS-a, pa da je zbog lošeg rezultata izbora u Beogradu raspušten gradski odbor demokrata, a kasnije uveče da predsedništvo DS-a traži od Borisa Tadića da bude premijer. Šta god od toga bilo tačno, jedno je sigurno – Demokratska stranka posle ovih izbora neće više biti ista.

Zora Drčelić

► zoom

piše: Dragoljub Žarković

Lična drama Borisa Tadića

Fotografije: REUTERS

Pobeda opije kao što poraz oslepi. Tomislav Nikolić izjavio je u noći prvog svog trijumfa da se ostvarila božja volja, shodno tome da se posle gomile političkih neuspeha smatra miropomazanikom, uskrslim Lazarom, naknadno odevičenom Magdalenom, mada zna bolje nego ja da je uhvatio Boga za bradu sa osam stotina hiljada glasova manje nego što ih je osvojio na izborima 2008. godine.

Boris Tadić osvojio je devet stotina hiljada glasova manje i u noći saopštavanja rezultata izgledao je kao poražen čovek. Kockao se sa respektabilnom državničkom karijerom podnoseći ostavku u predizbornoj groznici da bi vukao stranku koja nam onoliko duguje i ispao je pravi Dorćolac koji bi se tukao radi društva iz kraja i kad sluti da će dobiti batine. I dobio ih je.

Nikolić je, dakle, opijen pobedom, slavio zato što je izgubio manje od Tadića. Ovaj je, zavarano lažnim dojavama o moći i ne slušajući dobronamerna upozorenja, poverovao da je Veliki i spao je na manje od Tome bez zemlje, i u noći džentlmenskog priznanja svih grešaka sopstvenog kabineta neoprezno je izjavio da mu ne pada na pamet da bude premijer.

Cinik bi rekao da on najbolje zna da je to, biti premijer ništa, ukoliko mu je on predsednik. Ali centralni komitet DS-a odjednom bolje zna od svog predsednika da je to sve i preko medija ga nagovara da bude opet glavni.

Boris Tadić se nećka, jer je jednom već rekao da neće, a sad sa svih strana raste pritisak da bude.

To jeste pomalo lična drama, koja se ne mora ticati bilo koga osim njegovih najbližih, ali kad su krupni politički interesi u pitanju, a i pare, on postaje zatočnik politike i optuženik za smutljive ideje: zaspao je s name-

rom da se odmori a već ujutru su tražili od njega da se prihvati najtežeg posla u Srbiji – premijerskog.

Lakše je napraviti koaliciju, vladinu, s njim nego bez njega. On garantuje, na mestu premijera, da će Nikolić biti engleska kraljica, a i Dačiću je lakše da pristupi “dogovoru o dogovoru” ako Tadić bude premijer.

Socijalisti traže izlaz iz situacije gde ih svi proglašavaju pobednicima. To je racionalan svet koji ne bi trgovao s nepoznatim partnerima i njima Tadić izgleda kao siguran oslonac u

budućoj kohabitaciji.

Dakle, mole ga njegovi i zamoliće ga i Dačićevi, plus treći partner, samo što će morati da ga mole još malo, jer ne ide da pristane baš odmah posle onako rezolutnog odbijanja da bude premijer.

Demokratska stranka ubedljivo je nadjačala u Vojvodini i Beogradu, centrima privredne i finansijske moći, i malo ko bi bio spreman da uđe u avanturu pravljenja koalicione vlade bez tih uporišta. To nekima u DS-u izgleda kao lični poraz, ali to je jedina vredna pobeda ove stranke na prošlim izborima. ◀

Šta čeka Srbiju: **Postizborni pregovori**

Iz pobeđe u poraz

foto: Tanjug

PREDSEDNIK POLITIČKOG SAVETA I POTPREDSEDNICI DS-a POSLE PRVOG SASTANKA NAKON PORAZA NA PREDSEDNIČKIM IZBORIMA: D. Mićunović, D. Petrović; D. Đilas...

i natrag

foto: Tanjug

foto: Tanjug

...D. Šutanovac i J. Trivun

foto: Tanjug

Pre nego što je Republička izborna komisija stigla da prebroji glasove, priča iz izborne noći o tome da je jedan (bivši predsednik Boris Tadić) kažnjen za sve promenila se u spekulaciju da će, na ovaj ili onaj način, svi biti na vlasti – osim Koštunice i Đorđa Vukadinovića, za sada

Još se nisu bile osušile postizborne suze i još nije nestao sa lica onaj trag gubitništva i izbornih pijanstava, počelo je ono što Amerikanci zovu *horse trading*, razgovori o tome ko će imati parlamentarnu većinu u Skupštini Srbije – u koju su birači, preko 11 izbornih lista, poslali 46 stranaka – dvostruko više nego u prošlom skupštinskom sazivu (21).

U ponedeljak 21. maja, kasno uveče, demokrate, čijim funkcionerima s lica nije silazila senka onog postizbornog umora, možda i trvenja, nisu gubile tempo. Nastavile su razgovore o vladi, kako su to najavili zamenik predsednika Dragan Đilas na završnom predizbornom mitingu i predsednik DS-a Boris Tadić neposredno posle drugog kruga predsedničkih izbora.

Oni su šturim saopštenjem najavili nastavak razgovora o parlamentarnoj većini između Borisa Tadića, koji je, posle drugog kruga predsedničkih izbora, koje je izgubio, rekao da sigurno neće biti novi premijer, i Ivice Dačića, koji je 6. maja, videvši da je na parlamentarnim izborima koalicija koju je predvodio dobro prošla, rekao da se ne zna ko će biti predsednik, ali da je jasno ko će biti premijer. Po političkoj magli koja je širena u vreme nastanka

ovog teksta izgledalo je da će popustiti obojica – ali kad se izmere.

B92 i "Blic" su po završetku sastanka demokrata u Krunskoj objavili saznanja "iz vrha stranke" da su članovi Predsedništva DS zamolili Borisa Tadića da prihvati premijersko mesto. Ukoliko Tadić na to ne pristane, za premijera bi, po tim i drugim spekulacijama, mogao da bude kandidovan Dragan Đilas, prvi na parlamentarnoj listi "Za bolji život", koji je, inače, ranije izjavljivao da želi da nastavi započeti posao u Beogradu.

Sutradan, 22. maja, Tanjugu je u Demokratskoj stranci rečeno da bi Socijalističkoj partiji Srbije najprihvatljivije rešenje za predsednika nove vlade bio lider DS-a Boris Tadić. Potpredsednica SPS-a Dijana Vukomanović izjavila je potom da o tome da li će predložiti Đilasa ili Tadića odlučuje Demokratska stranka, a da inače proces formiranja nove vlade Srbije neće dugo trajati i da srpska ekonomija neće doživeti grčki scenario. Drugi funkcioneri (Bajatović, Dačić) slali su suprotnu poruku: to će potrajati.

NE, ODNOSNO DA, ZAPRAVO MOŽDA: Ko je pažljivije slušao šta govore socijalisti, mogao je da zaključi da se oni zasad ne spremaju za verolomno kršenje načelnog pakta sa ►

Jovan Bez Zemlje i žuti baroni

Verovatniji je scenario po kojem DS želi da spasi Borisa Tadića, nego onaj po kojem bi da ga se reši kako bi se otvorio prostor za drugačiju vrstu vođstva u stranci. I tu se pre svega misli na dva Dragana, Đilasa i Šutanovca, mnogo manje na Pajtića

Boris Tadić je u izbornoj noći, ljut, umoran, tužan, opraštajući se s novinarima rekao dve stvari. Prva je da on u kohabitaciji "bogu hvala" neće učestvovati, a druga je da "sigurno" neće biti premijer.

Kako su mediji u ponedeljak 21. maja "nezvanično saznali", Tadić je na sednici Predsedništva stranke trebalo da ponudi svoju ostavku na mesto predsednika. To je, u stvari, prva nezvanična informacija koja se mogla čuti "u krugovima bliskim DS-u" tog dana pred četvorosatnu sednicu na kojoj se "raspravljalo o rezultatima izbora". Sledeća je bila da jedan krug DS-ovaca misli "da bi stranka trebalo da se povuče u opoziciju".

U međuvremenu je pukla treća vest kako je DS "raspustio beogradski i još 11 od ukupno 17 opštinskih odbora u Beogradu, među kojima su i oni u Rakovici, u Zemunu i na Čukarici". Sve je ličilo na čistku i revanšizam ozlojeđenog partijskog vrha prema opštinskim odborima koji nisu uradili posao na predsedničkim izborima u Beogradu. DS, međutim, demantuje i kaže da to naprednjaci izmišljaju. Stvar se, recimo, razjasnila, kada je DS u zvaničnom saopštenju medijima priložio na uvid odluku Izvršnog odbora stranke od 16. maja 2012, kojom se raspisuju redovni neposredni izbori u 11 opštinskih odbora DS-a u Beogradu, kojima je isticao dvogodišnji mandat započet 5. juna 2010. godine.

Onda je odnekud plasirana i četvrta "nezvanična informacija" koju su mediji "lančano" objavili da predsedništvo stranke traži od Borisa Tadića da bude premijer. Ako on odbije, da premijer bude Đilas. Jelena Trivan je demantovala sve spekulacije o razgovorima na sednici Predsedništva. Ipak je, i pored Trivankinog demantija, javnost počela da se bavi mišlju "Tadić premijer" kao i onda, pre nekoliko meseci, kada je Dušan Elezović, šef vojvođanskih demokrata, *pustio buvu* da bi uz parlamentarne, pokrajinske i lokalne izbore mogli da se održe i predsednički. Demokrate i sada, kao i tada, pokušavaju da testiraju novo rešenje u javnosti, sumnjičavi su kritičari DS-a. Otud to neobično ćutanje 48 sati posle proglašenja rezultata predsedničkih izbora. Ali su zato mediji stigli da slikaju ko je sve ušao u Krunsku 69 i ko je izašao. Zabeleženo je da su sastanku prisustvovali predsednik stranke Boris Tadić, zamenik

predsednika DS-a Dragan Đilas, predsednik Političkog saveta Dragoljub Mićunović, potpredsednici Dragan Šutanovac, Bojan Pajtić, Dušan Petrović i Jelena Trivan, Nebojša Krstić i Srđan Šaper. Niko nije dao izjavu medijima, Mićunović je kasnije na pozive novinara odgovarao da se strpe i da će sve biti uskoro rečeno. Tadić je samo mahnuo novinarima i ušao u auto. I tako, ponovo jedno strogo unutarstranačko pitanje, pretvorilo se u državno.

Na dan zaključenja ovog broja "Vremena" još nije poznato kakav će biti rasplet u DS-u. Verovatniji je, međutim, scenario po kojem DS želi da spasi Borisa Tadića. Nego onaj po kojem bi da ga se reši kako bi se otvorio prostor za drugačiju vrstu vođstva u stranci. I tu se pre svega misli na dva Dragana, Đilasa i Šutanovca, mnogo manje na Pajtića. Ovaj drugi scenario je, zasad, teško izvodljiv.

"Vreme" je, u iščekivanju, novih "nezvaničnih vesti" i, možda, neke zvanične, pokušalo da pronađe odgovor na pitanje o mogućem raspletu unutar Demokratske stranke.

Sociolog dr Jovo Bakić veruje da su demokrate pred situacijom "dva plus dva jednako četiri", dakle da uvide gde su dobili a gde izgubili, jer politika je rezultat: "Oni su s najvećom razlikom dobili u Beogradu, 6. maja, na izborima za gradonačelnika, tj. gradsku skupštinu. Dragan Đilas je napravio razliku od gotovo 14 odsto u odnosu na rezultat DS-a na parlamentarnim izborima. To je rezultat koji pokazuje da je Dragan Đilas čovek koji bi trebalo da vodi DS u narednom periodu. Drugi čovek koji to može da uradi je Bojan Pajtić, koji je takođe imao solidan rezultat u Vojvodini. To bi opet značilo da jedan od njih dvojice treba da preuzme premijersku poziciju. To je jedina nada za DS da na sledećim izborima ne doživi još veći udarac od ovog koji je doživela na ovim izborima."

Drugi sociolog i politički analitičar dr Slobodan Antić kaže da bi Tadiću nabolje bilo da postane premijer. Premijer je najjači politički položaj u našem sistemu, pogotovo ako je to "čelnik stranke koja ima većinu u vladi, kao recimo Koštunica 2004–2007." Ako bi postao premijer, Tadić bi, uveren je Antić, obnovio i osnažio liderstvo u stranci, jer bi

demokratama – već tri sata posle izbora Dušan Bajatović je gostujući u izbornoj emisiji RTS-a, rekao da treba požuriti s formiranjem nove vlade, jer ima mnogo neodložnog posla, a da bi za Srbiju najbolje bilo da posle narednih izbora vladu formiraju DS, SNS i SPS.

Ivica Dačić je nešto posle toga ponovio da pobjeda na predsedničkim izborima nije bila uslov za koaliciju socijalista sa demokratama, ali mnogi su se uhvatili za deo njegove izjave da pobjeda Tomislava Nikolića otežava pregovore o novoj vladi. Sa slatkim jezom je secirano šest

mogućih scenarija za formiranje nove vlade. Socijalisti su uz takvo licitiranje podizali cenu. Dačić je pretio da može da ide i u opoziciju. Dosadašnjom saradnjom sa Tadićem socijalisti su uvećali svoj izborni rezultat i pitanje je da li bi im išlo u prilog da novim manevrom i paktom s naprednjacima na jure pridošle birače kako bi tražili nove kod jačeg partnera koji bi im usisao biračko telo.

Lider SDPS-a Rasim Ljajić, čiji su poslanici, kao i Čankovi, izabrani na listi DS-a, u

izjavi Tanjugu, u utorak 22, ispoljio je očekivanje da će do sporazuma demokrata i socijalista doći, da će se koaliciji u drugoj fazi priključiti i Preokret i URS, a i stranke manjina. To bi bila koalicija veća od DOS-a, imala bi veliku parlamentarnu većinu, ali mnogo apetita i možda se

Dačić tome protivio kada je u utorak, 22. maja po podne, izjavio da njegova koalicija "neće učestvovati u postizbornoj reviziji sopstvenog rezultata na opštim izborima".

foto: A. Anđić

foto: A. Anđić

foto: D. Kujundžić

TADIĆ IMA KLJUČNU ULOGU: Slobodan Antić, Novo Bakić i Zoran Stojiljković

sa pozicije premijera mogao da kontroliše poslovanje čitavog DS establišmenta: "Takođe, pošto bi to mesto DS morao da plati prepuštanjem SPS-u najjačih ministarstva, time bi Tadić sprečio da neki od *stranačkih barona* suviše ojača, na račun oslabljenog šefa stranke."

Citirajući Vesnu Pešić, koja kaže "da položaj premijera nije za Tadića jer je on lenj, pošto tu mora mnogo da se radi, a ne da se paradira, kao što je Tadić navikao", Antić smatra da je to tačno samo pod pretpostavkom da premijer hoće da se bavi ekonomijom. "Košunica je ekonomiju prepuštao Dinkiću i drugima, a sam se usredsredio na državna pitanja. Ako bi Tadić izabrao ekipu koja bi zasukala rukave u ekonomiji i socijali – a da takvih ljudi u DS-u ima, pokazuju primeri Diane Dragutinović i Gordane Matković – onda bi i on mogao komotno da se posveti pitanjima koja ga više zanimaju: diplomatiji i državnoj politici", precizan je Antić.

Ali, on napominje i da je ozbiljna mana rešenja "Tadić premijer" što bi posle "Vaterloa od 20. maja", vladu na čijem bi čelu on bio naprednjaci mnogo lakše rušili nego onu koju bi predvodio Dačić. U teškim vremenima, koja nam nagoveštavaju ekonomisti, sledeća vlada će svakako morati da donosi nepopularne mere. Odijum zbog tih mera naprednjaci bi svaljivali prvenstveno na Tadića, tako da bi on rizikovao da bude oteran

sa vlasti kao jedan od najomraženijih političara u novijoj istoriji Srbije.

Antić na kraju kaže: "Kako sada stvari stoje, Tadić bez premijerskog položaja teško da može dočekati 2016. kao predsednik DS-a. On bi bio samo *Jovan Bez Zemlje* koga bi, u pogodnom trenutku, vrlo lako uklonili *žuti baroni*. Zato i mislim da je premijersko mesto za njega najracionalnije rešenje."

Politikolog dr Zoran Stojiljković pak misli da nije nemoguće da Tadić ostane predsednik stranke i da ne ide na operativne funkcije jer on je igrač drugačijeg kova, i malo bi bilo teže zamisliti da zbog lošeg izbornog rezultata prvo ponudi ostavku na mesto predsednika, pa ga posle Predsedništvo izmoli, kao "ne možemo mi bez tebe", a on kaže: "ajde, dobro". Treba očekivati da će te odluke biti donete za nekoliko dana, naglašava Stojiljković. On je pritom uveren da Tadića u stranci ne ugrožavaju ni Đilas ni Pajtić: "Ta je ambicija preuranjena, oni nemaju tu vrstu podrške u stranci."

I Putin je bio prvo dva puta predsednik države pa onda premijer. Nije to nemoguće. Samo što Putin nije izgubio na izborima.

ZORA DRČELIĆ

Poraz Tadića na predsedničkim izborima ipak predstavlja zemljotres, koji će, kako zasad izgleda, malo drugačije rasporediti moć, ali po svoj prilici ne vodi i "promeni režima", kako govore SNS i DSS.

ŽELJA I DUŽNOST: Po članu 112. stav 3. Ustava Srbije, predsednik Republike predlaže Narodnoj skupštini kandidata za predsednika Vlade, pošto sasluša mišljenje predstavnika izabranih izbornih lista, a po članu 18. Zakona o predsedniku Republike, on je dužan da Narodnoj skupštini predloži onog kandidata koji

može da obezbedi izbor Vlade.

Tomislav Nikolić će, kao predsednik Republike, verovatno najpre ponuditi mandat predstavniku svoje liste, Jorgovanki Tabaković, pa ako ona ne uspe da sastavi većinu, drugom po jačini, pa trećem itd.

Na toj strani jednačina izgleda komplikovnije nego na strani Borisa Tadića. Ako socijalisti ostanu na sadašnjem kursu, Jorgovanka Tabaković, koju su naprednjaci pominjali kao kandidata za mandatara, ima veoma skućen prostor za manevrisanje, ali Nikolić možda ima

dug da učini makar simboličan gest prema koaliciji koja ga je dovela u Stari dvor. Lista Pokrenimo Srbiju – Tomislav Nikolić ima 73 poslanika, a čine je: Srpska napredna stranka, Nova Srbija, Asocijacija malih i srednjih preduzeća i preduzetnika Srbije, Koalicija udruženja izbeglica u Republici Srbiji, Pokret snaga Srbije – BK, Narodna seljačka stranka, Bošnjačka narodna stranka, Demokratska partija Makedonaca, Romska partija, Pokret Vlaškog ujedinjenja, Pokret socijalista, Pokret privredni preporod Srbije.

foto: Reuters

▣ Ako se realizuje ideja o Tadiću kao premijeru, ne bi bilo neočekivano da on, pre svega, pokuša da uzme ingerencije u spoljnim poslovima (ima slučajeva da premijer uzme i jedan od važnih resora) ili da za to mesto izabere pouzdanog i poslušnog saradnika. On bi po inerciji možda uticao da se važni međunarodni kontakti pomere sa Andrićevog venca na Nemanjinu 11

Nikolićeva lista bi morala da usaglasi programske razlike sa DSS-om, delimično ublažene sporazumom Nikolić–Koštunica pred drugi krug predsedničkih izbora, što neće biti dovoljno.

DSS jeste kroz Koštuničinu čestitku pozdravio izbor Nikolića za predsednika Srbije “kao važan i veliki korak u neophodnim promenama dosadašnjeg režima”, međutim, DSS, po običaju, u postizbornim potezima nije žurio

– preko portparola je poručio da prvo treba da se konstituišu državni organi i da predsednik položi zakletvu, a onda dolaze na red pregovori o vladi.

Iz izjava funkcionera SNS-a proizilazi da

▣ Dosadašnjom saradnjom sa Tadićem socijalisti su uvećali svoj izborni rezultat i pitanje je da li bi im išlo u prilog da novim manevrom i paktom s naprednjacima najure pridošle birače kako bi tražili nove kod jačeg partnera koji bi im usisao biračko telo

foto: Tanjug

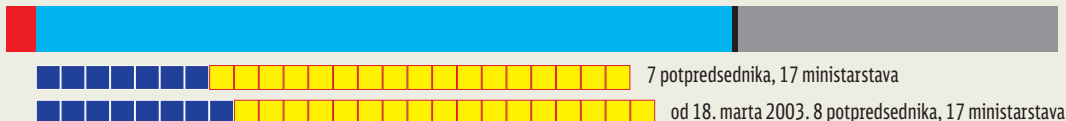

SMIRENOST I SUZE RADOSNICE: I. Dačić i A. Vučić foto: Fonet

Sve naše vlade

VLADA ZORANA ĐINĐIĆA

formirana 25. januara 2001, 33 dana nakon izbora (23. decembra 2000) i trajala do 12. marta 2003. Nakon ubistva Zorana Đinđića v.d. premijera su bili Nebojša Čović (12. mart 2003 – 16. mart 2003) i Žarko Korać (17. mart 2003 – 18. mart 2003). **ZORAN ŽIVKOVIĆ** postaje premijer 18. marta 2003. i vodi vladu do 3. marta 2004. (ukupno 1133 dana)

I VLADA VOJISLAVA KOŠTUNICE

formirana 3. marta 2004, 66 dana nakon izbora (28. decembra 2003) i trajala do 15. maja 2007. (1168 dana)

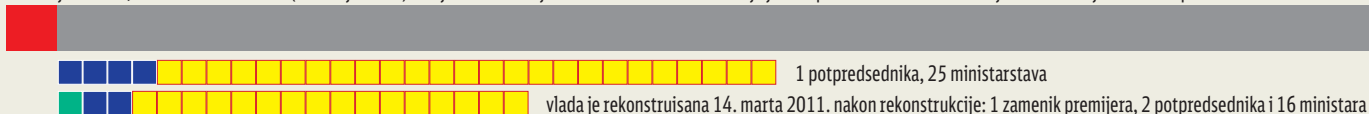
II VLADA VOJISLAVA KOŠTUNICE

formirana 15. maja 2007, 114 dana nakon izbora (21. januara 2007) i trajala do 7. jula 2008. (419 dana)

VLADA MIRKA CVETKOVIĆA

formirana 7. jula 2008, 57 dana nakon izbora (11. maja 2008) i traje do formiranja nove vlade. Rok za formiranje je 5. septembar 2012. Prosečno je za formiranje vlade bilo potrebno 67 dana.

■ vreme potrebno za formiranje vlade
■ trajanje vlade
■ zamenik premijera
■ potpredsednik vlade
■ ministar

autori: Dragoslav Grujić i Ivan Hrašovec

naprednjaci sada ipak ne računaju na to da će Tomislav Nikolić igrati na izazivanje parlamentarne krize i na raspisivanje novih izbora. Funkcioner SNS-a Nebojša Stefanović, je prema RTS-u, izjavio: "Mi ćemo se truditi da u narednom periodu imamo dobru vladu. Ako je bude formirao SNS, smatramo da je takva

vlada najbolja, ali ako se bude formirala sa drugačijom većinom, predsednik će razgovarati i sarađivati i sa takvom većinom, jer je to u interesu građana."

Sličnu izjavu dao je Aleksandar Vučić, prvi na listi Pokrenimo Srbiju, koga je Tomislav Nikolić nazvao političkim sinom koji ga je pred

drugi krug nagovarao da ne odustaje od predsedničke trke.

PRIJATELJ U NEVOLJI: Đorđe Vukadinović, koji se iz kratkog izbornog izleta vratio u analitičke vode, čini se tačno zapaža da je ključna stvar koja čeka Nikolića kao pred-

sednika to kako će da se predstavi na međunarodnom planu. Taj problem neće imati samo on, imaće ga i Srbija: "Postoji mogućnost da sve predrasude o Srbima isplivaju na površinu zbog njegove biografije, što one prave, što izmišljenje. Moguće je da neki iz regiona jedva dočekaju da vrate tu etiketu Srbiji i da tako poljuljaju njen ugled na Zapadu."

Moguće je da će međunarodni faktori gurati Nikolića da bude veći "katolik od pape". Sa samita NATO-a u Čikagu već dolazi poruka da Srbija mora da nastavi pregovore s Kosovom. Karl Bilt je posle izbora izjavio da Srbija treba da dokaže da je privržena evropskom putu.

Nikolić se hvalio da kao šef partije ima poziv na kongres Jedinštvene Rusije i da je dobio čestitku od u Srbiji popularnog Vladimira Putina. U kampanji je naglašavao da su njemu na Zapadu sada vrata otvorena i da je s njegovim slučajem ukinut tabu da ne sme da pobeđi u Srbiji.

Nikolićev izbor je primljen sa uzdržanim iznenađenjem u evropskim krugovima, a s

Parlamentarne liste i mandati

1. Pokrenimo Srbiju – Tomislav Nikolić (Srpska napredna stranka, Nova Srbija, Asocijacija malih i srednjih preduzeća i preduzetnika Srbije, Koalicija udruženja izbeglica u Republici Srbiji, Pokret snaga Srbije – BK, Narodna seljačka stranka, Bošnjačka narodna stranka, Demokratska partija Makedonaca, Romska partija, Pokret vlaščkog ujedinjenja, Pokret socijalista, Pokret privredni preporod Srbije) 940.659 **73**
2. Izbor za bolji život – Boris Tadić 863.294 **67**
3. Ivica Dačić – Socijalistička partija Srbije (SPS), Partija ujedinjenih penzionera Srbije (PUPS), Jedinštvena Srbija (JS) 567.689 **44**
4. Demokratska stranka Srbije – Vojislav Koštunica 273.532 **21**
5. Čedomir Jovanović – Preokret Liberalno demokratska partija, Srpski pokret obnove, Socijaldemokratska unija, Bogata Srbija, Vojvođanska partija, Demokratska partija Sandžaka, Zelena ekološka partija – Zeleni, Partija Bugara Srbije 255.546 **19**
6. Ujedinjeni regioni Srbije – Mlađan Dinkić 215.666 **16**
7. Vajdasági Magyar Szövetség–Pásztor István – Savez vojvođanskih Mađara–Ištvan Pastor 68.323 **5**
8. Stranka demokratske akcije Sandžaka – Dr Sulejman Ugljanin 27.708 **2**
9. Sve zajedno: BDZ, GSM, DZH, DZVM, Slovačka stranka – Emir Elfić 24.993 **1**
10. Nijedan od ponuđenih odgovora 22.905 **1**
11. Koalicija Albanaca Preševske Doline – Koalicioni I Shqiptarëve Të Luginës Së Preshevës 13.384 **1**

Pokrajina je drugačija

Činjenica je da sada i postojeća “mala autonomija” Vojvodine dobija na značaju za demokratske i proevropske snage Srbije

U drugom krugu predsedničkih izbora, Boris Tadić je na teritoriji Vojvodine odneo ubedljivu pobjedu nad Tomislavom Nikolićem osvojivši oko 52 odsto glasova, dok je ukupni pobjednik izbora, novi predsjednik Srbije, ovde osvojio oko 44 odsto glasova. Na podlozi tog rezultata lider demokrata u Vojvodini Bojan Pajtić mogao je da izjavi da je DS u Vojvodini “uradio svoj deo posla” i da “ovako velika prednost našeg predsedničkog kandidata govori o tome da smo zaista dali svoj maksimum, a viđemo narednih dana ko nije dao svoj maksimum i kako se ponašao na izborima”. Već i površan pogled na ovu izjavu upućuje na zaključak da su pozicije Pajtića i pokrajinske organizacije DS u samoj Demokratskoj stranci veoma ojačale.

Još značajnija je činjenica da su Pajtić i DS u samoj Vojvodini na kraju ostvarili ubedljivu pobjedu i na pokrajinskim izborima, tek za nijansu manju od one lavovske pobjede na izborima 2008. godine, kada su, u koaliciji sa G17, bili osvojili apsolutnu većinu u Skupštini Vojvodine. Naime, sada su, prema preliminarim rezultatima Pokrajinske izborne komisije, samostalno osvojili ukupno 53 mandata u Skupštini sa 120 mesta (16 po proporcionalnom sistemu izbora, 37 po većinskom sistemu). Nikolićev SNS, pod nazivom “Pokrenimo Vojvodinu”, dobio je 22 mandata (14 plus 8 mesta), a slede: Koalicija SPS-PUPS-JS sa ukupno 13 mandata, LSV sa 10, SVM sa 8, SRS sa 5, DSS sa 4 i “Vojvođanski preokret” (LDP) sa 1 mandatom.

Proglašavajući pobjedu i u borbi za treći mandat na funkciji premijera Vlade Vojvodine, Bojan Pajtić je rekao da demokrate ni ovog puta u Pokrajini neće samostalno formirati vladu, nego će i o novoj većini razgovarati sa dosadašnjim partnerima, koji će i u budućem sazivu Skupštine Vojvodine držati tri četvrtine mesta. Reč je o Ligi socijaldemokrata

PONOVO USPEH: B. Pajtić foto: Tanjug

Vojvodine pobjedom Tomislava Nikolića pokazali da žele da se smanje tenzije između Beograda i Vojvodine”. Krajnji autonomaši, na drugoj strani, ističu da su razlike u većinskoj volji birača sada već tolike da Vojvodina treba da razmisli kuda će je odvesti ovakva centralna Srbija sa ovakvim liderima. Ostaje, zapravo, činjenica da sada i postojeća “mala autonomija” Vojvodine dobija na značaju za demokratske i proevropske snage Srbije, a taj značaj postao bi tim veći – ukoliko stranke oko novog predsednika Nikolića nekako formiraju republičku vladu, što nije naročito verovatno.

Sam Bojan Pajtić, koji je i jedan od potpredsednika DS-a, a koji je retko govorio o problemima cele Srbije i retko istupao kao tumač politike cele DS, u utorak (22. maja), izjavio je da je “za vojvođanske demokrate sekundarno pitanje ko će biti republički premijer”, te da je “sigurno da će na republičkom nivou vladu formirati DS i socijalisti sa još nekim partnerima” i da je u procesu formiranja nove vlade Srbije “važan program, a ne imena”. Iz ove izjave moglo bi se razumeti da su u rukovodstvu DS-a već “pregoreli” pitanje premijera iz neke druge koalicione stranke, već da se s njim više pregovara o programu nove vlade, nego o njenom personalnom sastavu.

D. BOAROV

izvesnim likovanjem u regionu. Paradoksalno, Nikolić, koji je, proglasivši predsedničku pobjedu, rekao da Srbija ostaje na evropskom putu, nema boljeg prijatelja od svog ljutog protivnika Tadića. Njemu bi možda bilo lakše da se nosi s tim evropskim “samo te gledamo”, ako bi vladu napravile demokrate i socijalisti, nego ako bi je napravili naprednjaci sa Demokratskom strankom Srbije, koja je zauzela jasan antievropski kurs. Bila bi to vlada novoevropejca sa

otvorenim evroskeptikom, koja bi bila pod dežurnim sumnjičenjem. Koštunica je podržao Nikolića u drugom predsedničkom krugu, kada su i sklopili sporazum o tome da se sporno evropsko pitanje rešava referendumom, ali pitanje je na koji se period to odnosi pošto novinske agencije rešavanje pitanja našeg priključenja pomeraju ka 2020.

Naprednjacima bi možda išlo u prilog da

naprave vladu sa DS-om, možda i tako što bi pristali da ta stranka da premijera, a da SPS ispadne iz igre, ali bi time razočarali nezadovoljne birače koje su huškali na “žuto preduzeće”, koje su optuživali za izboru krađu. Demokrate bi velika koalicija s naprednjacima činila prilično slabim, čak i da dobiju premijersko mesto, o čemu naprednjaci nisu dali nijedan signal.

Ponovio bi se slučaj iz druge Koštuničine vlade u kojoj premijer ima manjinu u vladi čija akta potpisuje.

Po Ustavu Vlada vodi politiku, a predsednik predstavlja zemlju, a Tadić će, ako ipak prihvatiti pokorne molbe, morati da, ispaštajući grehe svojih ministara u prošloj vladi, proguta ono što je rekao protiv kohabitacije premijera i predsednika. Žalio se da mu Koštunica nije slao izveštaje koje je tražio s obrazloženjem da to nije u njegovoj nadležnosti.

Politikolozi, među kojima i pomenuti Đorđe Vukadinović, ocenjuju da bi najpovoljniji ishod bio "srećna kohabitacija" predsednika koji potiče iz SNS-a i vlade DS-a, SPS-a, i ostalih. Moguće je i trvenje između te dve opcije, a najgori mogući scenario bi predstavljale opstrukcije i saplitanja do kojih bi moglo da dođe između ova dva bloka – što bi vodilo u haos.

Ako se realizuje ideja o Tadiću kao premijeru, ne bi bilo neočekivano da on, pre svega, pokuša da uzme ingerencije u spolnim

poslovima (ima slučajeva da premijer uzme i jedan od važnih resora) ili da za to mesto izabere pouzdanog i poslušnog saradnika. On bi po inerciji možda uticao da se važni međunarodni kontakti pomere sa Andrićevog venca na Nemanjinu 11.

U budućoj vladi možda će važan biti i resor ministra pravde, s obzirom na to da je tema korupcije dominirala u kampanji i da sa evropskim faktorima postoje tenzije oko reforme pravosuđa.

foto: Tanjug

Ipak, ključ za funkcionisanje buduće vlade su ministarstva finansija, ekonomije, privrede, pošto srpsko javno mnjenje zauzeto izbornim žamorom nije čulo huk cunamija nove evropske krize koji dolazi preko Grčke. U Grčkoj izbori nisu "porodili" kriznu vladu i biće održani 17. juna. Bilo bi bolje ako bi Srbija do tog trenutka konstituisala vladu, jer će možda biti neophodno donositi hitne i dramatične mere. Evropska banka za obnovu i razvoj EBRD razmišlja o "prstenu za odbranu" s

obzirom na novi rizik koji bi mogao nastati u istočnovevropskim zemljama nakon eventualnog izlaska Grčke iz evrozone. Međunarodni monetarni fond upozorava da bekstvo kapitala može da dovede do pada privatnih kredita u centralnoj i istočnoj Evropi za 6 procenata u 2012. i 2013. i da okrene ekonomsku spiralu naniže. Prethodnih dana mađarska forinta i poljski zlot su veoma slabo stajali prema evru, a ni dinar se nije osećao najbolje.

Milan Milošević

Dokumentacioni centar Vremena

TELEFONI DONOSE VIŠE OD TEHNIKE

**Sony Ericsson
Xperia™ mini**
1 din uz Mix Net L

**Samsung S3850
Corby II**
1 din uz Mix Net S

**Samsung S5830
Galaxy ACE**
1 din uz Mix Net XL

**LG
Optimus 2X**
1 din uz Mix Net XL

**Motorola
Motoluxe**
1 din uz Mix Net XL

**Motorola
RAZR**
1 din uz Mix Net XXL

**Samsung
Galaxy S II**
1 din uz Mix Net XXL

Ugovorna obaveza 24 meseca. Ponuda važi dok imamo telefona. Facebook promocija važi za sve mt:s korisnike do 30. juna 2012.

Besplatno
0.facebook.com

postpaid

Nova mt:s ponuda telefona!

Izaberite telefon iz široke mt:s ponude po ceni već od 1 dinar.

imate prijatelje!

www.mts.telekom.rs Korisnički servis 064/789

<https://webshop.telekom.rs/>

Ispovest članova biračkog odbora

Dnevnica je bila svima ista – i predsedniku biračkog odbora i posmatraču – po dve hiljade dinara; za te novce su mogli da rade vredno kao mravi, daleko od svih insinuacija o krađi i “visoke” politike; da iznova i iznova broje listiće, proveravaju biračke spiskove, pomažu drugima, odmenjuju ih, idu po stanovima građana koji su nepokretni kako bi i oni glasali; ili, pak, da veći deo Đurđevdana provedu sedeći, pijući kafu i pušeći cigarete

POBEDA TOMISLAVA NIKOLIĆA nije bila jedina promena nastala nakon drugog izbornog kruga za predsednika Srbije: u trenu su utihnule i priče o “neviđenoj” izornoj krađi. Šta je bilo sa falsifikovanim listićima, iz kog su kontejnera izvučeni, ko laže, ko krađe, a ko će u zatvor, bojkot drugog kruga ili tuča za svaki glas – sve ove dileme su kao rukom odnesene nakon pobeđe novog predsednika Srbije. Iako se više ne pominje, nije bez osnova tvrdnja da je ceo cirkus oko navodne izborne krađe uticao na konačan rezultat izbora, i to najmanje na tri načina: zbio je redove glasača SNS-a i povećao njihovu odlučnost da izađu u drugom krugu; biračima DS-a je delovalo da je reč o još jednom u nizu Nikolićevih “pucanja u nogu” i uljuljkalo ih u sigurnu pobeđu njihovog kandidata; apstinenti i “beli”, pak, samo su dobili još jedan argument da se nema rašta ni izlaziti niti za koga glasati: ovih potonjih je zbirno bilo oko 800.000 više nego 6. maja.

Podsetimo, Nikolić i Vučić su 10. maja pokazali javnosti *onaj* džak i izrazili duboko uverenje da se izborna krađa odigrala na svih devet hiljada izbornih mesta u Srbiji. Ovime su teško optužili političke protivnike ali i na hiljade građana koji su na tim mestima radili, uglavnom vredno i naporno: neki od njih su se 6. maja pojavili na izbornom mestu u šest sati ujutru, a kući došli takođe u šest, ali narednog jutra. Dnevnica je bila svima ista – i predsedniku biračkog odbora i posmatraču – po dve hiljade dinara; za te novce su mogli da rade vredno kao mravi, daleko od svih insinuacija o krađi i “visoke” politike; da iznova i iznova broje listiće, proveravaju biračke spiskove, pomažu drugima, odmenjuju ih, idu po stanovima građana koji su nepokretni kako bi i oni glasali; ili,

pak, da veći deo Đurđevdana provedu sedeći, pijući kafu i pušeći cigarete. Reporter “Vreme” je razgovarao sa članovima biračkih odbora ili posmatračima na četiri različita biračka mesta. Deluje da njihovi utisci koliko prenose atmosferu sa biračkog mesta toliko i ocrtavaju njihove ličnosti. Ipak, u nekim stvarima se slažu, što se kaže, “jedan kroz jedan”: bilo je previše naporno, nije trebalo da se svi izbori održe odjednom, bila je prevelika gužva, i svi su jednodušni da na njihovim izbornim mestima “nije bilo teorije” da se dogodi izborna krađa.

DEČKO IZ SNS-a: “Sad kad se setim prvog kruga izbora, prvi utisak mi je da je sve bilo veoma haotično”, počinje svoju priču Aleksandra. “Radila sam na velikom izbornom mestu – skoro 2000 birača po listi, puta četiri liste, dakle to je 8000 listića koji ujutru moraju dvaput da se prebroje, pa onda i uveče, i da se sve ‘gađa’ u listić. Rečeno nam je da ne sme da bude veći broj listića nego što je bilo ujutru; manje može, jer ste videli da će neko da pojede svoj listić, a neko da ga odnese pa se fotografiše sa njim. Međutim, ovaj sistem je toliko zastareo, neprecizan i tehnički loše organizovan – osim listića, i spiskovi, koji su neažurni, moraju ručno da se rade, to su one knjižurine koje moraju da se prevrću, to je ogroman manuelni posao – da sam uveče bila pozitivno iznenađena do koje mere su brojevi bili precizni.”

Vanja potvrđuje da je reč o ogromnom poslu. Kod nje, kaže, nisu stigli da otvore biračko mesto na vreme. “Najviše problema nam je pravio dečko iz SNS-a, on je tu bio ceo dan i za jedan listić manje koji se nama nije složio, on je napravio velike probleme. Ipak, bilo je sve

regularno i po propisu, mi svi ostali smo bili nasmejani, pričali o Zvezdi, Delijama, bilo je sve pozitivno. Izlazilo se napolje na pušenje, tražili smo jagnje od predsednika odbora pošto je bila slava, i tako. Bilo je mnogo posla – kasnili smo sa otvaranjem biračkog mesta 15 minuta, pošto je taj iz SNS-a tražio da se prebroje svi listići, da se to sve porazdvaja, i onda nismo stigli da ih zapečatimo. Onda je jedan glasač došao tačno u sedam da glasa, pa nije bilo otvoreno, a on se razbesneo, psovao i pocepao onaj poziv, i nije ni glasao na kraju”, smeje se Vanja.

DESET MALIH CRNACA: Ivan navodi svoja iskustva: “Biračko mesto na kome sam radio je bilo specifično, jer je bilo mnogo nepismenih, koji su dolazili sa muževima ili decom. Vi ne smete da pogledate iza onog paravana šta se radi, jer time remetite izborni proces, a opet ne znate da li je taj muž zaokružio baš ono za šta je njegova žena htela da glasa. Vidite da se žena čak i plaši muža, ali to su stvari na koje ne možete da utičete. Bio je ogroman problem što je bio Đurđevdan: na Starom sajmištu je većina glasača romske populacije, a Đurđevdan je njihova slava, pa je velika većina glasala pre podne – ili pre svoje slave, ili pre odlaska na slavu kod nekog, tako da se pre podne napravila velika gužva, a po podne je bilo mnogo manje birača.

Ivan, pak, naglašava paradoks: iako je bilo isuviše posla zbog postojanja četiri izborne liste, on tvrdi da je broj posmatrača i članova odbora bio preveliki, jer mnogi nisu ništa radili. Efikasnije bi, po njemu, bilo da je bilo manje ljudi spremnih da rade: “Realno, potrebno je četvoro na četiri biračka spiska, jedan sa

STRES, NAPOR, UMOR:
Briački odbor u akciji

Foto: Tanjug

UV lampom, jedan koji prska sprejom i četvoro koji dele listiće – to je desetero ljudi, a kod nas na biračkom mestu ih je bilo više od trideset.”

Aleksandra gotovo u dlaku potvrđuje Ivanova zapažanja: “To je ružna činjenica, ali većina ljudi je došla samo zbog dnevnice. Od tridesetoro ljudi ujutro, uveče je efektivno radilo desetero. Ostali dođu, odu, nestanu, sede oko, piju kafu... Stanu dvojica pored kutije da gledaju da li ljudi ubacuju listiće, a onda podignete pogled i vidite da je jedan nestao. Ili, odem do toaleta i prođem pored kafe-kuhinje, a unutra je njih osmoro i vrlo lepo se druže.

Uveče je sve trajalo duplo duže, jer ti ljudi koji su radili ceo dan su onda uveče opet morali da broje listiće, pa jednom ispadne jedan broj, drugi put drugi, pa se brojalo po pet-šest puta. To je bilo kao kod Agate Kristi u *Deset malih Crnaca* – samo nestaju jedan po jedan. Kad ste u velikom poslu, ne možete da pratite ko je tu, samo odjednom shvatite da nedostaje petoro ljudi. Glupo je reći tako, ali to stvarno nije bilo fer. Jer, svako dobije istu dnevnicu, bez obzira da li je u stalnom sastavu ili ne, da li je radio nešto ili ne. A opet, nije ni izbliza bilo potrebno onoliko ljudi koliko je došlo – bilo je to potpuno oličenje neke kancelarije u državnoj firmi, gde se jedna osoba ubija od posla za gomilom papira, a oko nje desetero sede i piju kafu pored nekog filadendrona”, ogorčena je Aleksandra.

“ŽENTURAČE” NA SVE STRANE: Ireni su izbori 6. maja bili prvi, a po njenim rečima i – poslednji. “Zvali su me za drugi krug, odbila sam ih. Toliko je sve preozbiljno i dosadno bilo da sam jedva čekala da se okrenem i odem. Bila sam mnogo nervozna, sedela sam ceo dan, bilo je užasno puno ljudi, gužva, zagušljivo,

penzioneri kašlju, kijaju... Mislim da su svi preozbiljno shvatili taj posao, po meni je moglo sve to mnogo ležernije da prođe. Možda je problem bio u ljudima tamo koji meni nisu legli – uglavnom su bili ljudi srednjih godina, ja ih zovem ženturače. Preko puta je sedela jedna žena koja me je neprekidno čudno gledala – kad mi je već bilo svega dosta, rekla sam joj ‘aman ženo, skloni pogled’. Pa neće oni da obore izbore zato što ću ja da izađem i da popušim cigaretu. Ja nisam osoba koja će svima da se sviđi, mila, draga koja će sve da učini, da pomogne – takva sam, koliko dobijem, toliko dam. Verovatno sam i ja njih iritirala tim stavom. Jer, moj posao je bio da javljam izlaznost i nešto drugo niti sam htela da radim, niti je bio moj posao”, kaže Irena, i nastavlja u dahu: “Od celog dana samo četiri sata nisam bila tamo – otišla sam kući da se odmorim, jer sam ustala u 6, što je skroz neprirodno za mene. Javljala sam na tri ili četiri sata izlaznost, a između toga sam sedela i lupala recke koliko je ljudi glasalo. Kad su se završili izbori, trebalo je da javim preliminarne rezultate pa sam morala da čekam prve tri kutije. Nije mi se svidelo kako su oni to radili, ali nisam htela da se mešam u brojanje, da ne ispadnem ovakva ili onakva. Sedela sam sa strane, meni je trebalo da oni izbroje, da ja dobijem rezultate. I to je to. Mnogo ljudi je tu bilo, svi su se drali, sporo je išlo, ja bih to drugačije organizovala. To je za mene, u stvari, bila poslednja kap. Posle treće kutije javila sam podatke, okrenula sam se i rekla ‘ja idem’ jer je već bilo pola 12. Onda mi je jedan gospodin rekao da to nije u redu, a ja sam ga pitala ‘Zašto?’, jer sam svoj zadatak obavila. On je rekao da to nije kolegijalno, a ja sam na to njemu rekla ‘Izvinite, ja vas nisam doživela kao kolege, doviđenja i prijatno’. Tako me

njihove provokacije nisu zadržale da ostanem i da im pomognem, jer mislim da sam radila i više nego što je trebalo”, kaže Irena.

PEČAČENJE SELOTEJPOM: Aleksandra kao zanimljivost izdvaja osobu koja je u birački spisak bila upisana i kao muško i kao žensko, ali su joj smešniji bili neki članovi biračkog odbora. “Ljudi su dolazili sa šablonima koje su im dale stranke o tome kako treba organizovati izbore. Bukvalno su imali skice kako treba da izgleda biračko mesto, pa su onda gledajući po slici govorili ‘aha, ovde su vrata, onda ovo treba da bude naspram vrata’, a prostorija sasvim drugačije izgleda nego na njihovim crtežima. I oko pečačenja uveče je bilo zanimljivih situacija, jer smo dobili neki pečatni vosak poput plastelina koji nije mogao da se koristi. Jedan gospodin koji je bio uporan da zapali taj vosak na kraju se umazao, pa nije ceo dan mogao to da spere. Na kraju smo ‘pečatili’ selotejpom sve koverte, računajući da ne mogu da se otvore, a da se to ne vidi. Najzad, posle sve te brige oko bezbednosti da neki džak ne nestane, u toku noći, u opštini, svi završe na svojoj gomili džakova. Oni ne mogu da se ostave, nego mora da se čeka red, jer ceo odbor zajedno mora da preda materijal i zapisnike izbornim komisijama: tako onda jedan čuva materijal, drugi spava u čošku, treći je otišao da puši... Jedna gospođa je ostala sama sa svojim džakovima, jer su ovi drugi otišli da odspavaju, ili već gde, pa je ona mene zamolila da joj pričuvam džakove nakratko. Sad, džakovi ne mogu da nestanu tek tako, jer se ulaz u opštinu kontroliše i mora svako da se potpiše, ali ipak je bilo malo suviše opušteno da se posle svih tih mera svi ti džakovi drže na gomili.”

Radmilo Marković

Neuspeh se ne da opravdati

Ako saberete glasove koje su dobile stranke desno od centra, možete da vidite da tamo ima ogroman broj glasača koji su uvek za tu opciju. Samo što su ih u ovom momentu neki drugi razlozi doveli u situaciju da ne glasaju za SRS

U SUBOTU 19. maja, dan pred drugi krug predsedničkih izbora, u gradskom autobusu na liniji ka centru Zemuna, stoje dva mladića u plavim duksericama na čijim leđima je grb i ime Srpske radikalne stranke. Jedan čuti i gleda u pod. Drugi ga, stežući pesnicu i klimajući glavom, hrabri: "E sad će da se vidi ko je u stranci zbog ideologije, a ko zbog para!" O neuspehu radikala da pređu cenzus, sopstvenom povlačenju iz kampanje, iznenadnom isticanju Jadranske Šešelja umesto Aleksandra Martinovića kao kandidata za predsednika Srbije i, uopšte, o proteklim izborima za "Vreme" govori Dragan Todorović. Razgovor je vođen posle završene sednice Centralne otadžbinske uprave SRS-a. Trajala je sedam sati.

"VREME": O čemu ste razgovarali na sednici?

DRAGAN TODOROVIĆ: Generalno, razgovaralo se o rezultatima izbora i o onome što je Vojislav Šešelj uradio na najkorektniji mogući način, a to je njegovo preuzimanje odgovornosti za ove rezultate. Jedina tačka dnevnog reda je bilo raspravljanje o njegovoj odgovornosti za rezultat SRS-a na izborima. Članovi Centralne otadžbinske uprave su izneli svoje mišljenje i nepodeljeno je ubeđenje da ne postoji lična odgovornost Vojislava Šešelja za ovaj debakl. On treba da ostane predsednik SRS-a, jer Vojislav Šešelj nema konkurenciju što se tiče SRS-a. Kada bih video nekog boljeg, ja bih glasao za njega.

Znači, sedam sati ste razgovarali o neupitnoj poziciji Vojislava Šešelja?

To se kaže: "U ime Šekspira, razgovaraću o sebi." Pa, normalno je da se izlazi iz teme. U stranci se na neki način neguje ta tradicija da ljudi mogu da iznesu svoje mišljenje. Mi ovde ne pišemo maturski rad ili na zadatu temu, nego iznosimo svoje mišljenje.

Kako to da danas nemate nijedan mandat u Narodnoj skupštini?

Kažu da neuspeh ne možete, apsolutno ničim opravdati, a uspeh uopšte ne trebate da opravdavate. Mislim da postoji nekoliko ozbiljnih

razloga. Pre svega mislim da je predizborna kampanja, što se tiče SRS-a, i što se tiče medija i pre izbora i za vreme izbora, bila potpuno zatvorena. Mi nismo imali nikakve šanse da učestvujemo u emisijama na kojima su drugi predstavnici mogli da učestvuju. Zato što je prema SRS-u bila blokada. Takođe, mislim da mi nismo uspeali da nametnemo svoju temu, ono po čemu je SRS prepoznatljiv 22 godine – po patriotskoj liniji tema. Karakteristično, naša tema je apsolutno odbijanje da Srbija na bilo koji način učestvuje u procesima pristupanja Evropskoj uniji. Bez konkurencije smo i u borbi protiv kriminala i korupcije. Mi nismo građanima uspeali jasno da kažemo da ćemo da ispitamo svaku privatizaciju i da ćemo sve nezakonite privatizacije poništiti. Posebno je problematično to što su se "u našu temu" i "naš prostor" ubacili neki drugi i uspešno uspeali da ostvare relativno solidan rezultat.

Govorite o Dverima?

Ja bih to ostavio vašim čitaocima da sami zaključie, pošto verujem da će prepoznati još neke stranke. Očito da nismo izabrali adekvatan način vođenja kampanje. Očigledno je da smo pogrešnom prezentacijom doveli sebe u situaciju da ne iskoristimo one adute koji su za nas najbolji.

Zašto niste uspeali da iskoristite te adute?

Logičan poraz Borisa Tadića

Sa obzirom na to da je Srbija tek nakon ovog intervjua dobila predsednika Srbije, Dragan Todorović je za "Vreme" naknadno govorio o rezultatima drugog kruga predsedničkih izbora:

"Ovo je za mene potpuno logično. Pre svega mislim da je izlaznost građana od 46 odsto pokazala da apsolutno nemaju poverenja u kandidate koji su bili birani. I drugo: jeste ovo legalno, ali legitimitet daje većina, a ta većina je preko 50 odsto građana. Mislim da su Demokratska stranka i Boris Tadić zaslužili da budu kažnjeni od strane građana Srbije. Mislim da su zaslužili mnogo žešću kaznu nego što je ova. Jednostavno, stekli su se uslovi da se ostvari to staro pravilo ko traži veće – izgubi izveće. Tadić je hteo sve, kao Slobodan Milošević, a izgubio je sve."

Hoće li se nešto promeniti u srpskoj politici?

"Ne. Zato što politiku ne vode ljudi koji su na položajima. Politiku vodi pre svega američka i ambasade zemalja EU tako da sam ja ubeđen da tu nema suštinske promene. Jedino što je dobro je ta vrsta, ako dođe do toga, kohabitacije. To je dobro zbog Srbije. Politički, ja bih voleo da koaliciju naprave DS i SNS jer posle te koalicije, jedna od tih stranaka sigurno ne bi bila na političkoj sceni. I drugo, kohabitacija bi bila dobra stvar jer bi morala da egzistira na kompromisima. To pre svega znači da bi zakonodavna vlast dobila svoju ulogu kao kontrolor izvršne. To je nešto što je potpuno izgubljeno u ove poslednje četiri godine."

Ne znam. Ja ne znam razloge i motive. To bi sad morao neki tim psihologa da izvrši vrlo opsežno ispitivanje zbog čega su građani glasali tako kako su glasali. Glasati za stranku koja je na prethodnim izborima obećala 1000 evra po akciji, ne znam koliko radnih mesta, itd. i ne ostvari to, i vi opet glasate za nju. Ja stvarno nemam objašnjenje.

Nasuprot toga je ideologija radikala koja je dve decenije ista. Mislite li da je problem u vašoj ideologiji? Vi znate sa kakvim biračima imate posla. Nisu vam ovo prvi izbori.

Ne. Ako saberete glasove koje su dobile, ajde da kažem, stranke te opcije desno od centra, možete da vidite da tamo ima ogroman broj glasača koji su uvek za tu opciju. Samo što su ih u ovom momentu neki drugi razlozi doveli u situaciju da ne glasaju za SRS.

A ti drugi razlozi, da nisu to unutarstranačke stvari, da li je to promena predsedničkog kandidata u poslednjem trenutku?

Mislim da su neke stvari u izbornoj kampanji trapavo urađene i da nam kampanja nije bila adekvatna. Međutim, ja ne bih govorio ni o jednoj konkretnoj stvari zato što elementarna pristojnost nalaže da se o unutarstranačkim stvarima razgovara unutar stranke.

Foto: Milovan Milenković

Da li se kajete što ste se povukli iz izborne kampanje?

Mislim da moje povlačenje nema nekog bitnog uticaja. Ne smatram da sam ja na bilo koji način faktor koji bi doprineo uspehu ili neuspehu stranke da sam bio uključen.

Jeste li vi te greške videli tokom kampanje?

Ja sam neke stvari uočavao i o njima sam razgovara sa nekim članovima tima koji je vodio izbore.

I to je to?

To je to.

Vi ste predviđali od osam do devet odsto glasova na izborima, a pominjali ste čak i dvocifren rezultat, gde ste pogrešili?

Mi smo po svim meritornim predviđanjima neposredno pre izbora bili na trećem mestu. To mogu da vam kažu oni koji se ozbiljno bave

istraživanjima. Predviđao sam da ćemo jednom snažnom kampanjom uspeti da podignemo rezultat sa tih osam, devet odsto kako su nam neka istraživanja govorila. Čudno je da smo mi sa osam, devet odsto padnemo ispod cenzusa, a da ljudi koji su u to vreme bili na dva, tri predu cenzus. Ali to se dešava. To su izbori.

Je li bilo nekih smena u stranci?

Ne koliko ja znam. Osim ostavke generalnog sekretara. Mnogi su stavili svoje funkcije na raspolaganje.

Neposredno posle izbora iz "Magistrata", sedišta SRS-a u Zemunu, otpuštene su sekretarice, vozači itd.

To je, nažalost posledica činjenice da će SRS ostati bez sredstava. Mi nemamo druge izvore finansiranja sem iz budžeta Republike Srbije i članarina koju ubiremo od članova. Stranka

Nema optimizma

Kada ste se čuli poslednji put sa Vojislavom Šešeljem?

U petak. U vezi sa izborima. Nažalost, njegovo zdravlje je trajno narušeno. Ubeđen sam da ukoliko Vojislav Šešelj ne bude pušten na slobodu, da u normalnim uslovima funkcioniše, da će da završi kao Slobodan Milošević.

Niste nešto optimistični oko njegovog povratka. Kad ga očekujete?

Nema nijednog razloga da budem optimističan zato što je on naneo trajan udarac EU i Americi i potpuno je razobličio Haški tribunal. A kad ga očekujem? To će biti previše pesimistično predviđanje. Plašim se da me neko pogrešno ne shvati i ako bih voleo da negde ne budem u pravu onda je to moje očekivanje. Nisam optimističan. Znam da su to zlotvori koji ne mogu da oprostite to šta im je Vojislav Šešelj uradio.

jednostavno nije mogla da ostane sa tim brojem zaposlenih sa kojim je bila. Iskreno, pitanje je koliko će moći da izdrži i sa ovolikim brojem zaposlenih koji su ostali. I oni su otišli na minimalac. Pretpostavljam da će oni koji budu mogli da nađu bolje radno mesto otići, što je potpuno ljudski i normalno.

Imali ste i kredite za kampanju, ostali ste bez deset miliona dinara budžetskog novca na ime poslaničke grupe u parlamentu. Kako ćete rešiti taj finansijski problem?

Evo tražimo modus kako da taj problem rešimo na korektan način jer SRS je u protekle 22 godine uvek izvršavao svoje obaveze tako da ćemo se truditi da za obaveze koje imamo nađemo rešenje.

Da li očekujete da će se posle lošeg rezultata na izborima desiti neko novo osipanje broja članova i glasača?

Za stranku je pre svega najvažnije da postoje uverenja da su stavovi i ideje koje zastupate za njih prihvatljive i to je najjača snaga. Nije ovo za nas neka novost.

Opet govorite o snazi ideologije oko koje će članovi ostati okupljeni. Tako ste verovali i da će vas glasači podržati na izborima.

Ja verujem u to i dan-danas. Da ne verujem, ne bih bio u ovoj stranci. Ideologija nije pogrešna, već mi nismo na pravi način predstavili ono što je najbolje u programu SRS-a.

Evo, reći ću vam nešto što je takođe jedna stranka koristila, u vezi je sa bankarskim sistemom i bankama. Verujem da da smo mi došli do građana sa tim idejama da bismo dobili ogromnu podršku. Mi smo predlagali da se ▶

O džakovima i zapisnicima

Kako vam se čine optužbe Srpske napredne stranke da su izbori pokradeni?

Kad god je SRS iznosio optužbe, za sve smo imali dokaze. Ja verujem i ubeđen sam da je bilo ogromne krađe, ali ja bih morao da imam dokaze. Jedini dokaz da je na biračkom mestu izvršena krađa je da je to konstatovano u zapisniku i da vi imate podatke koji se razlikuju od rezultata koje ima RIK. Vi možete da imate 100 džakova, a ako to u zapisniku nije konstatovano, šta to znači?! Objektivno ne znači ništa. Vi morate da dokažete zbog čega su ti džakovi tu, sa kog su glasačkog mesta, jeste li imali kontrolore, da li je to evidentirano u zapisniku, da li je to podmetnuto...

I šta kažete o tim optužbama?

Ma neću uopšte da se bavim time. To je za mene bespredmetno. Izborna procedura i taj proces je jako ozbiljna stvar i mora ozbiljno da se radi, morate da izlazite sa ozbiljnim činjenicama. Evo, ja vam govorim kako se krade. Za optužbe mi trebaju svi dokazi. Kad sam ih imao, ja sam ih iznosio. Međutim, nije bilo podrške, pre svega medija. To je zbog toga što su danas svi listovi praktično pod kontrolom DS-a i mi suštinski od 2008. godine živimo u jednoj od najozbiljnijih diktatura većine – političkih stranaka koje drže vlast.

oporezuje aktivan kapital svih banaka u Srbiji sa jedan odsto...

Ali, u kojoj meri vi verujete da su ideje o oporezivanju aktivnog kapitala banaka tradicionalnim glasačima radikala razumljivije od toga da se dešava nešto vidljivije – gospođa Šešelj, politički autsajder postavljena je na mesto već donekle afirmisanog Martinovića? Uostalom, program SRS-a je pred građanima već 20 godina. Njega građani poznaju.

Ja sam rekao da su neki nespretni potezi uticali na to. Ti potezi su vršeni iz najbolje moguće namere, ali nisu dali očekivane rezultate.

Ko je kriv za to?

Eh, ko je kriv? Eto, ja sam kriv. Nisam uspeo da sprovedem to u delo. Eto, priznajem krivicu.

Pa vi niste učestvovali. Niste bili čak ni na poslednjem mitingu na Trgu Republike.

Ne bi imalo smisla.

Ali, kada ste se povlačili iz kampanje, rekli ste da imate problema sa privatnim poslovima i da ćete da date sve od sebe u kampanji, a sada se pravdate smislom.

Ne bi imalo smisla da negde dođem, a negde ne. Nisam bio u Nišu, Novom Sadu... Dobro, evo, slažem se, ali to je bio moj način razmišljanja. Ja ne mogu da pobeđem od sebe.

Da li možete da garantujete da je razlog vašeg povlačenja iz politike bio samo problem sa privatnim biznisom? Samo to i nikakav drugi unutarstranački konflikt!

(osmeh) Ja mislim da je moje objašnjenje potpuno dovoljno.

Kad glasači mogu očekivati razrešenja u stranci?

Na tome će se raditi u narednom periodu.

Time ništa niste rekli.

Ja sam vam na početku rekao da mogu da govorim u skladu sa statutom i programom i politikom stranke. Statut i politika SRS-a je po tom pitanju vrlo precizna – unutarpartijske stvari su vezane za stranku. U stranci možeš da izneseš šta god hoćeš od svog mišljenja i neće ti faliti dlaka sa glave.

Zar ne mislite da ako niste dovoljno transparentni, to može da stvori pogrešnu sliku kod vaših potencijalnih glasača.

Jeste. Ali, to bi onda ličilo na ono kad komšija ili komšinica dođu kod vas u kuću pa se žale na svoju ženu ili muža... Tako da ja mislim da je ovo najbolji metod.

A vi? Ostaćete u politici?

(osmeh) Ja ću ostati ono što jesam. Ostaću Dragan Todorović.

Mirko Rudić

Koceljeva, a u Srbiji

Glasanje za sebe

Koceljeva je jedina opština u Srbiji gde dve najveće partije nisu prešle cenzus na lokalnim izborima. Naprednjaci uzeli 4,24, a pojačane Demokrate celi 4,39 posto glasova. Otkud ovaj rekord, otud što su građani glasali za sebe

KOCELJEVA – MAČVANSKI okrug, oko 14.000 stanovnika, varošica blizu 5000 – između, da ne bude tačno, Valjeva i Šapca, Šapca i Valjeva, zavisi sa koje strane dolaziš. Knjige vele da je to voćarsko-stočarski kraj, da su idealni uslovi za šljivu, višnju, malinu, kupinu, nekad bilo i za vinograde. Istorijske čitanke još vele da je odavde i čuveni pop Luka Lazarević, poznat po učešću u Prvom srpskom ustanku, te da je krajem 19. veka u Koceljevi učiteljvao pisac Janko Veselinović, a bio i predsednik opštine...

U ovo najnovije demokratsko vreme Koceljeva postala poznata jer je na nedavnim izborima ubedljivu pobjedu odneo predsednik opštine sa svojom "Grupom građana Veroljub Matić". Zanimljivo je, more šta zanimljivo, izuzetno je, da na lokalnim izborima u Koceljevi dve najjače političke grupacije u Srbiji nisu prešle cenzus. Srpska napredna stranka je osvojila zapažena 4,24 procenta, dok je Demokratska stranka, koja izašla u koaliciji sa Srpskim pokretom obnove i Liberalno demokratskom

partijom, bila bolja, osvojila 4,39 posto poverenja građana izašlih na izbore. Sve ostalo u Koceljevi je normalno, što će reći bolje nego u Srbiji slavnoj.

REČ KAO UGOVOR: Koceljeva ima glavnu, takoreći jedinu, ulicu, koja dugačka i prava. Negde na sredini te ulice crkva, do nje spratna zgrada opštine. Dakle, stepenice, sprat, itison na podu, neko ženskinje u poslu. Novinar sačeka Predsednik bude slobodan, Pomoćnik predsednika ga upoznaje da predsedniku Matiću Koceljeva cilj, a ne sredstvo da ode iz nje, te da je čovek kome je reč jača od ugovora... Uđemo u prostranu kancelariju, dve goleme slike Naše istorije slavne – domaći slikar koji crt'o k'o Milić od Mačve – u čošku frižider sa "Rauh" sokovima...

Novinar pozdravi predsednika, Veroljub Matić, inženjer geodezije, što bi se reklo geometar, krupan čovek. Predsednik sede pod jednu od Istorijskih slika, pitan, reče da bio u SPS-u, '98. isključen, jer je govorio da treba korigovati politiku, koja nije bila dobra ni Gore, ni Dole. Na

GRAD I GRADONAČELNIK: Koceljewa i Veroljub Matić
Fotografije: Dragan Todorović

prvim višestranačkim izborima, 2000, kao samostalan kandidat postaje odbornik. Na sledećim izborima pobeđuje, bez liste, na izborima za predsednika opštine. Tada je uspeo, obezbedio, da kao vlast zajedno funkcionišu DS i SPS, u koaliciji koja je bila preteča kasnijoj Republičkoj vlasti. Na izborima 2008. sa grupom građana osvaja deset, od 31 odborničkog mesta. Uspeva da sve opcije u lokalnoj Skupštini funkcionišu zajednički, i da se bave Svojim, lokalnim problemima. Na poslednjim izborima njegova "Grupa građana Veroljub Matić" osvaja 58 posto glasova, što je 18, od 31. odborničkog mandata. Iako sam ima Skupštinsku većinu – SPS ima devet, JS tri, a Romska partija jednog odbornika – i sada je spreman na jedinstvo, da u vlasti budu svi koji su prešli cenzus, jer, kako kaže, za stanje u opštini svi treba da budu odgovorni. Zadatak je, veli, da zaboravimo izbore, i radimo, neće se ceniti šta je ko rek'o, nego ko je šta uradio.

Matić nastavlja da nikad nije bio politički vođa, već operativac koji je gledao kako da unapredi svoju sredinu i život građana. Odborničku listu za ove izbore je sastavio od uglednih ljudi, dobrih domaćina, kao da su izbori po većinskom, a ne proporcionalnom sistemu. Na izborima se nije bavio drugima, niti je išao za tim da nekog opanjka. Radio je svoju kampanju, uvek je govorio, Pogledajte ko je na listi, procenite šta može da uradi, i Glasajte za sebe. Srbija, kao i svi njeni delovi, u ozbiljnim je problemima, narodu treba dati

celi' 4,39 procenata. Novinar samo što ne reče Auuu, uze gleda ispod cenzusa brojke, gde stoji zapeta.

OD DINARA TRI: Predsednik odloži table, nastavi da je najveće probleme sa građanima, njihovim očekivanjima, im'o na početku mandata 2004. jer je imao drugačiju koncepciju razvoja od drugih. Insistirao je da se ulaže u razvoj i podizanje poljoprivrede i privrede, dok su građani tražili infrastrukturu, da se asfaltira, pitajući kako u drugim opštinama može, a kod njih jok. Njegovo opredeljenje je dalo odložene rezultate, došlo se i do asvalta, vodovoda, sportske hale, nove autobuske stanice, ali tek kad je ojačala privreda. Danas narod to prepoznaje, i nagrađuje. U Koceljevi nije sve zlatno, ali je uporedno bolje nego u drugim sredinama, od 2009. imaju blag i konstantan rast zaposlenosti.

Pored austrijskog "Rauha", koji ima pogon za proizvodnju sokova, imaju šest sigurnih investicija čija je realizacija već krenula, što će zaposliti oko 500 ljudi, što je za malenu Koceljevu izvanredna stvar. Uze nabraja, "Rauh" proširuje kapacitete, otvara se fabrika voćnih koncentrata, subotički "Fruit", koji ima hladnjaču, počinje proizvodnju pekmeza i marmelade, što će zajedno obezbediti siguran plasman poljoprivrednih proizvoda. Dalje, otvoriće se pogon za proizvodnju drvenih paleta,

nadu da će mu biti bolje, ali samo onu koju je moguće izvršiti... Velike partije neka rade velike poslove za državu, u lokalu važe druga pravila, tu se gleda od čega se živi.

Nije se on bavio drugima, tako da ga nije zanimalo ko će preći cenzus, a ko neće, a desilo se da dve najveće partije u Koceljevi, Demokratska stranka i Srpska napredna stranka, a demokrate su na izbore izašle zajedno sa LDP-om i SPO-om, ne pređu cenzus. Pa zar je moguće, uze pita novinar. Jeste, Matić poteže 'artije sa tabelom izbornih rezultata, SNS 4,24, a DS plus LDP plus SPO

fabrika za proizvodnju pirotehnike, najveća u Evropi, vatromet i druge slične rakete, u obližnjem selu Družetić će se graditi najsavremeniji sportsko-rekreativni centar, sa sportskim terenima, bazenima, drugim sadržajima... Sve to zajedno, uz investicije u najavi, garantuje dalji razvoj, i da će biti lakše svima.

Uzmemo pitamo, koliko koštala kampanja koja dala tako dobar rezultat, te kako funkcionise lokalna samouprava, kakvi su prihodi, rashodi... Matić odgovori spremno i iz prve, kampanja koštala nešto preko 400.000, dinara, otvorili su žiro račun, sve podatke dostavili nadležnoj agenciji. U opštini je 40-ak zaposlenih, budžet oko 300 miliona dinara, odnos plate zaposlenih – investicije je 50:50 posto. Podigli su kapacitet i sposobnost uprave, srednja i mlađa generacija se edukovala, drži da je najvažnije da li čovek, službenik, hoće da radi na sebi. Određeni kadrovi nedostaju, informatički pismeni, sa znanjem jezika i žicom za novo vreme i tržišta, nada se da će sa razvojem opštine i tu imati domaće obrazovane kadrove.

Novinar uze dalje pita, da li je to što nije u Nekoju partiji koja je na vlasti, prednost, ili, daleko bilo, mana, u pogledu funkcionisanja opštine. Odgovara da je osam godina, kao predsednik opštine, funkcionisao, i kad je na vlasti bio DSS, i poslednje četiri godine. Možda je tome doprinelo i to što Koceljewa nije bila opština koja samo nešto traži. Nisu išli da plaću na ramenu Vlade, nego su od svog jednog dinara, uz pomoć Republike i stranih fondova, pravili tri. Prepoznati su kao opština koja dobro radi svoj posao, i imali su dobru saradnju, bez obzira na sastav Vlade. Inače, pove-

rava se Matić, najvažnija je politička stabilnost, bez toga nema napretka. U tom svetlu komentariše i sveže vesti o izboru predsednika Srbije, veli da narodnu volju treba ispoštovati, te da je normalno da vlast bude smenjiva. Sve to, ako je pameti, treba da donese neki rezultat, pa i ako je predsednik iz jedne, a premijer iz druge partije. Treba raditi za dobro Srbije, valjda će to svi imati na umu, jer, kako reče, najviše sami sebi možemo da pomognemo.

Novinar izađe napolje, u onu glavnu, tako reći jedinu, ulicu, stade da se u sebi preslišava, SNS 4,24, DS 4,39, sve zapamtio!

Dragan Todorović

► nuspojava

piše: Teofil Pančić

Čega je ime Nikolić

Šta je to što je Tomislava Nikolića oblikovalo i dovelo dovde, i zašto neki od nas imaju s time neki fundamentalan problem

Naslov ovog teksta maznuo sam, dakako (i prilagodio lokalnim okolnostima), od onog boljševičkog filozofa i filozofskog boljševička Alana Badjua, onog koji je napisao knjižicu *Čega je ime Sarkozy*, zapanjen onodobnim izborom Nikole Sarkozija za predsednika Francuske. Sećate ga se, Sarkozija, to je onaj sin skromnog mađarskog imigranta što je postao predsednik Francuske ne bi li tako postao dovoljno *cool* da se oženi slavnom italijanskom manekenkom. Bekrija Berluskoni je u tim stvarima imao sasvim drugačiji pristup, više *kolektivistički*. Kako god, obojica su u ropotarnici istorije, a jedino su manekenke i ostale modelsice večne. Jer su negde suštinski aistorijske, kao bića i pojave.

Elem, manimo se Nikole, držimo se Nikolića. To vam je ovaj što je postao predsednik Srbije ne bi li... šta, zapravo? Nemam pojma, videćemo, za sada evo pitajte Pešić Vesnu, Luković Petra i ostale *dopisne neotomiste*. To je (i) njihova predsednička beba, neka je oni ljuljaju. Mene na ovom mestu zanima šta je to što ga je oblikovalo i dovelo dovde, i zašto neki od nas (pošto nismo svi, avaj, tako emancipovani kao Pešić Vesna, Luković Petar & co.) u tome vide, hm, izvestan problem.

Kao i toliki drugi, Nikolić Tomislav izronio je iz aistorijskog mraka u sam osvit devedesetih, u vreme nastanka, to jest legalizacije, političko-svetonazornog pluralizma u postkomunističkoj istočnoj Evropi, sve sa tužnom Srbijicom, zahvaćenom vrućicom nekog tužno neartikulisano, eklektičkog i kičastog nacionalizma. Doduše, nije da bilo gde na svetu ima nacionalizma koji ne bi bio takav, ali ovaj je naš, čini se, i u tome odskakao, što je pojačavalo utisak grotesknosti cele stvari: "mitinzi" dopola socrealistički otpola parapravoslavni, masovni arlauk Ničega, histerične tetke s 'ladnim trajnama, rituali i orgije narcisizma i samosažaljenja... Usred svega toga, eto ti Nikolić Tomislava, tehničara iz Kragujevca, bez vidljivog bilo komunističkog bilo disidentskog staža u jednopartijskom sistemu, kako odjedared počinje da se bavi s *politikom*, i to u paru sa licem Šešelj Vojislavom, tada najpoznatijim kao predvodnikom cirkuske skupine seoskih dilkoša i gradskog ološa, koji su predstavljali početno udarno jezgro političke tvari uskoro postavše svima poznatom pod nazivom Srpska radikalna stranka. Važno je napomenuti ovo: za razliku od mnogih, Nikolić ne pristupa šešeljistima kao zapanjeni junosha, golobrađi (pri)gradski stadijski tabadžija ili nešto slično. Ne, on je u tom trenutku čovek od skoro četrdeset godina, dakle neko ko bi trebalo da u osnovi dobro zna šta želi od sebe i od sveta.

Imamo, dakle, svojevrsnu "nultu" situaciju početnog protodemokratskog "rascvetavanja svih cvetova" koja na scenu izvođi bezbrojne zametke svih zamislivih političkih ideologija i praksi; od svega toga, Nikolić nepogrešivo bira ono *najgore* u ponudi. Utoliko bivanje istaknutim delom Bašibozluka kod njega ne može biti tzv. mladalačka nepromišljenost, nego vrlo svestan izbor zre-

log čoveka. I pri tome najgore ostaje sledećih sedamnaest-osamnaest godina, i to ne kao neki mali, anonimni sledbenik sjeban u bespućima tranzicije, palanački luzer koji ni sam ne zna ko mu glavu nosi kroz istorijske virove i zemljotrese, nego kao čovek broj 2 cele te nedostojne ujdurme. Zapravo, To Najgore Nikoliću daje – to jest, kroz To Najgore on to stiže – sve što u svom "istorijskom" životu ima, a u "predistorijskom" nije imao: poznatost, status, pare, stotine stambenih kvadrata u glavnom gradu. Vlast i moć, uostalom. Sve ono što se, u popularnoj predstavi, naziva "biti Neko". E sad, neki u takvoj novostečenoj životnoj situaciji jure italijanske manekenke, a neki drugi se posvete opasnijim hobijima. Naravno da nama ovde uvek zapadnu oni gori slučajevi.

Dobro, sve to znamo, ali nije li se Tomislavu N. desilo neka kvo *preumljenje*? Nije li to sad jedan novi Toma, Dobri Toma, koji takoreći slučajno deli ime i lik sa Zlim Tomom iz loših vremena, pa je evo čak i njemu samom malko aprijatno zbog te nezgodne podudarnosti *ličenja na samog sebe*? Razmišljajući o tome, nužno mi na um pada Đilas. Milovan, ne Dragan. Milovan Đilas bio je tvrdokorni vernik i surovi sproveditelj jedne ideologije bazično emancipatorskog potencijala, ali i trajno kompromitovane svojom radikalno nasilničkom prirodom i praksom (barem, je li, sa "sentimentalnog" stanovišta nas "građanskih mekušaca", minus progledali Pešić, Luković & co.). U jednom trenutku Đilas se javno odriče svojih verovanja, uviđajući njihove užasne posledice. To Đilasovo radikalno odricanje urodiće radikalnim posledicama po bar dva osnova: "spoljašnji" je njegovo teško ispaštanje koje uključuje dugogodišnje robijanje i višedecenijsku izolovanost i javnu nevidljivost, a "unutrašnji", važniji, jeste da Đilas zapravo ostatak života posvećuje preispitivanju *korena sopstvenih zabluda*.

Šta je, međutim, s Novim, "preumljenim" Nikolićem? Ne očekujem ja od njega ni da završi u bukagijama ni da napiše političko-filozofski traktat, ali nevolja je u tome što Nikolić, Vučić & co. zapravo nikada i nikako nisu stavili do znanja da bi u njihovom takoreći dojučerašnjem političkom delovanju bilo ičega *fundamentalno pogrešnog*. Ne, oni su naprosto do juče bili radikalni nacionalisti (sa svim, neretko krvavim, što uz to ide), a danas su, je li, nešto drugo, ne zna se tačno šta, ali i tada i sada oni su bazično Na Pravoj Strani i nemaju nikakav problem sa samima sobom, pa im je otuda nejasno zašto bi iko imao neki fundamentalni problem s njima. Nema stvarnog sećanja, nema samorefleksije, nema tu zapravo ničega. Baš ničega.

Čega je, dakle, ime Nikolić? Da, baš toga je ime Nikolić: ime Ničega, onog Ničega koje je onomad vrištalo na mitinzima, pa orgijalo po ratištima, pa besnelo po Srbiji, a sada se, kao biva, smirilo i sazrelo, "uvidelo stvarnost". Nije, međutim, sazrelo uopšte: samo je ostarilo, to je sve. Nema sazrevanja bez samorefleksije, sve ostalo je trućanje.

Takoreći posao veka

Ustupanjem zemljišta za izgradnju “najveće solarne elektrane na svetu”, koja bi trebalo da bude izgrađena “negde na jugu Srbije”, ako je računica ispravna, od poreza na dobit država će ostvarivati prihod od čak 10.000 evra po hektaru pašnjaka na kojima decenijama nema stoke, već zvrje prazni. Još samo kada bi se to zaista i ostvarilo

MINISTAR ŽIVOTNE SREDINE, rudarstva i prostornog planiranja u Vladi Republike Srbije Oliver Dulić i članovi Upravnog odbora kompanije “Sekurum ekviti partners Evropa” Alesio Koluši i Ivan Matejak potpisali su Memorandum o izgradnji solarnog parka u Srbiji, najvećeg pojedinačnog solarnog parka u svetu.

Posle potpisivanja ovog dokumenta Dulić je objasnio da je reč o solarnom parku vršne snage 1000 megavata (MWp – megavata u piku), da će se prostirati na površini od 3000 hektara, a da je ukupna vrednost investicije oko dve milijarde evra, da će se struja u njemu proizvedena izvoziti, da će gradnja trajati od tri do pet godina, da će na gradnji ovog objekta biti angažovano 2500 do 3000 radnika, a kada solarni park počne sa radom, biće zaposleno 500 do 600 ljudi.

Za izgradnju ove elektrane država Srbija se obavezala da će besplatno ustupiti zemljište za izgradnju na 25 godina, a očekuje da će tokom tog perioda ostvariti oko 750 miliona evra prihoda od poreza, objasnio je ministar Dulić i dodao da će na izgradnji ovog parka biti angažovana MX grupa, jedan od najvećih proizvođača solarnih panela u Evropi, koja bi trebalo da prenese proizvodnju i svoje evropske operacije u Srbiju, pri čemu bi za njima trebalo da dođu i njihovi kooperanti, što bi donelo dodatnih 1000 radnih mesta.

Matejak je naveo da bi izgradnja parka mogla da počne već početkom naredne godine, ali da će to zavisiti od pronalazjenja adekvatnog zemljišta i od brzine dobijanja neophodnih dozvola, a da je Srbija izabrana jer ima ozbiljnu industrijsku istoriju, visokokvalifikovanu radnu snagu i spremnost za saradnju na svim nivoima vlasti, jer ima veliku količinu sunčevog zračenja, koja je za oko 40 odsto veća nego u drugim delovima jugoistočne Evrope, uz opasku da se još razmatra na kojoj će se tačno lokaciji u Srbiji graditi taj park.

Predsednik Vlade Republike Srbije Mirko Cvetković, koji je prisustvovao potpisivanju Memoranduma, naglasio je da je veoma važno to što je ovaj projekat potpuno izvozno orijentisan, što će uposliti domaću radnu snagu i doneti nove i visoke tehnologije. Zbog toga, kaže, Vlada ovaj projekat i podržava.

(NE)OBAVEZUJUĆE: Krajem prošle godine, otprilike u vreme kad je objavljeno i da će se otpočeti sa eksploatacijom uljnih škrljaca kod Aleksinca, Ministarstvo za prostorno planiranje je sa ovim luksemburškim investicionim fondom potpisalo sporazum da se na jugu Srbije izgradi solarna elektrana, povodom čega je sad potpisan Memorandum.

“Predstavnici (te) firme došli su kod nas i ponudili da se na jugu Srbije izgrade solarni paneli ukupne snage od 1000 MW”, izjavio je tada Bojan Đurić, državni sekretar u Ministarstvu životne sredine i prostornog planiranja. “Ukoliko se taj projekat realizuje, u Srbiji bismo imali najveći solarni park na svetu. Trenutno vodi onaj u Kaliforniji, s ukupnom snagom od 500 MW. Projekat dobro zvuči, ali tek smo na početku pregovora i tek treba da pričamo o

uslovima. Za sada smo potpisali samo sporazum o saradnji, koji pravno gledano nije obavezujući dokument.”

Tri meseca kasnije, krajem februara, na konferenciji za novinare na kojoj je ovaj projekat (ponovo) predstavljen, objavljeno je da je “Sekurum ekviti partners” potpisao sa MX grupom, vodećim italijanskim proizvođačem solarnih panela i prateće opreme, ugovor o izgradnji solarne elektrane o kojoj je reč vredan 1,755 milijardi evra (bez PDV-a), po sistemu “ključ u ruke”, a na teritoriji Srbije.

PLAN: Ugovorom je predviđeno da gradnja traje tri godine u blokovima od 10 MWp, njih stotinu ukupno. Radovi na izgradnji bi trebalo da započnu 2013. godine, pod uslovom da se ispuni nekoliko “kad”: kad se odredi lokacija za izgradnju, dovoljno blizu magistralnim dalekovodima, kad se završe pregovori sa lokalnim i republičkim vlastima, kad budu izdate sve potrebne dozvole, što građevinske što elektroenergetske...

Tom prilikom Karmelito Denaro, jedan od direktora MX grupe, izjavio je da se planira i izgradnja fabrike solarnih panela u Srbiji, kapaciteta od 60 do 120 MWp i projektovanim prihodom između 40 i 80 miliona evra. Sve ovo je ponovljeno i treći put, na početku drugog poluvremena predsedničkih izbora.

Sva tri puta posebno je naglašavano da će ovaj projekat biti realizovan preko “NEPER fonda”, doduše tek/još u osnivanju, ali “specijalizovanog za međunarodne profesionalne i institucionalne investitore” i da on – projekat, zbog toga “ne zahteva niti predviđa nikakav oblik finansijske potpore ili druge vrste subvencija od strane države Srbije”.

Može li išta ovome da se zameri: u pravom smislu reči “grinfild” investicija pa još od dve

Zašto baš Srbija

Srbija je idealan partner za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora po nekoliko osnova: raspolaže značajnim vodnim resursima pogodnim za proizvodnju električne energije, ima proporcionalno svojoj veličini veliku površinu zemlje koja nije pogodna za poljoprivredu, geografski lociranu tako da je stepen konverzije sunčeve energije u električnu među najvišim u Evropi. Nadalje, Srbija je zemlja koja, po procenama međunarodnih tela, pruža dobre osnove za društvenu i ekonomsku stabilnost sa očekivanim ekonomskim razvojem u sledećih pet godina većim od svih članica EU.

Drugi pozitivan faktor koji je uticao na našu odluku je bliskost Srbije zemljama EU, kao i veoma razvijena infrastruktura za prenos električne energije dobro povezane sa glavnom kontinentalnom prenosnom mrežom. Sledeći pozitivan aspekt je dobro obučena i obrazovana radna snaga za održavanje postrojenja tokom eksploatacije.

(Izvor: www.securum-equity-partners.com/news.php)

Prošle godine u ovo doba “udaren” je kamen temeljac za “prvu srpsku solarnu elektranu” na Zlatiboru snage 5 MWp, za koju su kapital udružili EPS i Dunav osiguranje, sa sve najavom da će ih se graditi još nekoliko, ali od tada ni makac – još se, kako “Vreme” saznaje, razmatra kako paneli treba da budu orijentisani.

Prošle jeseni govorilo se o izgradnji solarne elektrane od 150 MWp kod Vranja u koju je američka kompanija “Euro solar park” (kao) bila spremna da uloži 300 miliona evra. I tu su potpisivani sporazumi i memorandum, a gradnje je trebalo da se prihvati “najveća privatna kineska kompanija koja se bavi izgradnjom postrojenja za eksploataciju obnovljivih izvora energije”, pa ni od toga ne bi ništa. Malo zatim, najavljena je izgradnja iste takve elektrane, ali kod Leskovca, pride je trebalo da se grade i fabrike za proizvodnju solarnih panela, čas u Vranju, čas u Leskovcu, gde je

računato na po 500 radnih mesta, pa i od toga ne bi ništa.

U preposlednjoj nedelji izborne kampanje udaren je još jedan kamen temeljac, za još jednu solarnu elektranu kod Kuršumlije, ovog puta “najveću solarnu elektranu u Srbiji”, snage 2 MWp. Polaganju kamena temeljca prisustvovali su direktor italijanske kompanije “Multienerdži konsalting” Pjerpaolo Urbinati, specijalni savetnik premijera Srbije za energetiku dr Petar Škundrić, predsednik upravnog odbora EPS-a dr Aca Marković, predsednica opštine Kuršumljija Vesna Jakovljević, predstavnici “Elektrosrbije” i PD “Jugoistok Niš”, koji su učestvovali u realizaciji čitavog projekta, predstavnici instituta “Mihajlo Pupin”, “Jaroslav Černi” i “Nikola Tesla”, koji su obavili reviziju i nadzor projekta, predstavnici kompanije “Metalac” iz Kuršumlije, koja će izvoditi radove i brojni gosti.

milijarde evra, posao za dve i po hiljade ljudi u sledećih pet godina dok se elektrana gradi, potom za još pet-šest stotina u narednih dvadeset godina dok bude radila, nit dimi, nit galami, a sve što proizvede ide u izvoz, dakle eto blagotvornog uticaja na spoljnotrgovinski debalans. Još kad se tome doda moguće “seljenje” proizvodnje solarnih panela u Srbiju, pa opet nova radna mesta...

IPAK: U svom portfoliju “Sekurum ekviti partners” ima samo ovaj projekat – Neper solar park inkubator. Isto je i kad je reč o američkoj kompaniji “Euro Solar Park”, koja je uz zurle i talambase najavljivana kao investitor u izgradnju solarne elektrane kod Vranja: na stranici “projekti” zvanične internet prezentacije ove kompanije stoji samo ta investicija. Kao da su obe kompanije osnovane samo zbog plasiranja novca u Srbiju.

U pozivu investitorima da ulože u ovaj projekat, “Sekurum ekviti partners” garantuje godišnji prihod od (čak) 15 odsto i to tokom svih dvadeset godina eksploatacije elektrane. Štaviše, za učlanjenje u ovaj investicioni fond, to je posebno naglašeno, ne naplaćuje se provizija, niti ima ikakve, inače uobičajene provizije za vođenje posla. Doslovce, doduše prevedeno sa engleskog: “Kao posledica organizacionog pristupa koji je više preduzetnički nego striktno finansijski, investitori (koji imaju dovoljno iskustva i znanja da odmere rizike i osnovanost investicione mogućnosti) nemaju obavezu da plaćaju ni ulaznu, niti organizacionu proviziju, već samo da preuzmu svoj deo profita kad inicijativa u koju su uložili dostigne svoju profitabilnost.”

To je već za podizanje obrva: ko to plasira tuđi kapital, ostvaruje pozamašan profit vlasniku kapitala, a sve bez provizije za veštinu i

trud? Ko, ali i zašto? Sa druge strane, koga briga: važno je da će od svega toga Srbija imati koristi, mada je i ta korist upitna, naravno samo ako/kad od svega ovoga išta bude.

RAČUNICA: Oliver Dulić računa sa oko 750 miliona evra u dvadeset godina eksploatacije, a da nije objasnio po kojoj računici je do tog iznosa došao, sem da će to biti od poreza, kojeg god. Na upit poslat Službi za odnose sa javnošću Ministarstva, koji se tamo kiseli već 10 dana, niko nije blagoizvoleo da pošalje bilo kakav odgovor, ni na telefonske pozive niko nije odgovarao. Može samo da se nagađa.

Ipak, nije ta računica Sveto pismo: solarna elektrana od jednog gigavat-pika stacionirana na jugu Srbije i na nadmorskoj visini reda 1000 metara godišnje može da proizvede 1387 GWh električne energije. Reč je o egzaktnom podatku koji je merljiv i nepromenljiv: dana ima koliko ima, sunce sija koliko sija, a iskorišćenost solarnih ploča je tolika kolika je. Po prosečnoj ceni struje u Srbiji ta proizvodnja vredi nešto više od 76 miliona evra, po prosečnoj ceni na tržištu najmanje dvostruko više, a po “fid-in” tarifi rezervisanoj za povlašćene proizvođače električne energije, koja je dvostruko veća od one tržišne, vrednost proizvodnje je malo jača od 300 miliona evra godišnje, baš onoliko koliko je navedeno u pozivu investitorima.

Solarne elektrane imaju veoma niske, skoro pa zanemarljive troškove eksploatacije, ukupan promet je ujedno i profit, podlozan oporezivanju, a kako je porez na dobit u Srbiji deset odsto, izlazi da bi po osnovu tog poreza Srbija inkasirala tridesetak miliona evra godišnje, za 20 godina 600 i više miliona evra. Kad se tome doda PDV na opremu, eto tih 750 miliona evra, ali samo ako se sva struja proda po “fid-in” tarifi: po tržišnim cenama, dobit je

dvostruko manja, time i poreski “inkas”. Na bonus u vidu poreza i doprinosa na plate onih stotina i hiljada zaposlenih takođe ne treba da se računa: solarnim elektranama upravlja automatika, pa onih 600 zaposlenih visokokvalifikovanih radnika spada u uobičajeni krizno-predizborni vokabular, kao i onih 2500 radnika na montaži.

NE BIVA: Sve evropske države i ne samo one, imaju predviđene povlastice za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora – solarne, vetro, hidro i bio elektrane, ali ograničenog kapaciteta: kod nas je to ograničenje za solarne elektrane na pet megavat-pika, u Nemačkoj deset. Sve elektrane većeg kapaciteta smatraju se komercijalnim, te ne mogu da imaju status povlašćenog proizvođača. Takođe, države odobravaju te povlastice za elektrane izgrađene na svojoj teritoriji, povlastice se odobravaju na najviše 12 godina, tako da je više nego upitna osnovanost računanja na “fid-in” tarifu i to tokom svih 20 godina. Prosto, ne pije vodu.

U celoj ovoj priči ima još jedna takoreći sitnica: izvođač radova – MX grupa, jeste solidna firma, u svom programu ima široku paletu solarnih panela namenjenih prevashodno za ugradnju na krovove, ali i solarnih elektrana, kojih je do sada, nije nevažno, izgradila svega četiri ukupnog kapaciteta nešto manjeg od 2 MWp.

Proizvodni kapacitet MX grupe je (svega) 180 MWp godišnje, tako da, sve i da napravi pogon u Srbiji, ukupan kapacitet će i dalje biti manji od onoga na šta se MX grupa ugovorom obavezala, sve i da svaki proizvedeni panel bude ugrađen u “najveću elektranu na svetu”, što ne biva: niko ozbiljan ne stavlja sva jaja u jednu korpu.

Zoran Majdin

Sigurna četiri zida

“Iako je Dragan Đilas osporavan u javnosti zbog ranijih izjava u vezi sa LGBT populacijom, i ne može mu se osporiti da je održao obećanje i od svih političara uradio najkonkretniju stvar do sada kada je reč o pomoći ovoj populaciji – a to je Siguran prostor”, kaže za “Vreme” izvršna direktorka Gej strejt alijanse Mirjana Bogdanović

NA PREDSTAVLJANJU GODIŠNJEG izveštaja o položaju LGBT populacije, koji je pripremila Gej strejt alijansa, gradonačelnik Beograda Dragan Đilas napravio je svojevrstan zaokret u stavu. Čovek koji je ranijih godina govorio da misli da je svačije seksualno opredeljenje privatna stvar i treba da ostane u okviru četiri zida, da nema ništa protiv gej populacije, ali da on ne deli “te” vrednosti, da on, kad bi se pitao, nikada ne bi dopustio održavanje Parade ponosa, te da je po stavovima mnogo bliži Dverima, koje već tri godine organizuju protestnu šetnju protiv Parade ponosa, u petak, 18. maja, izjavio je da je strašno “što živimo u zemlji u kojoj u novinama možete da pročitate kako se neko odrekao rođenog deteta zbog toga što je drugačije seksualne orijentacije, a nisam pročitao da se neko odrekao deteta zato što je ubilo dvoje, troje ljudi”, najavivši da se u Beogradu završava nekoliko prostora za smeštaj onih pripadnika LGBT populacije kojih su se porodice

odrekle kada su saznale za njihovu seksualnu orijentaciju. Brigu za položaj osoba istopolne seksualne orijentacije, gradonačelnik Beograda je potcrtao rečima da je njegov predlog bio da se ovaj izveštaj plasira upravo u vreme izborne tišine kako bi dobio bolji plasman u medijima i kako se ne bi sve svodilo na politiku.

ĐILASOVA EVOLUCIJA: Nakon prošlonedeljnog izjašnjavanja predsednika Sjedinjenih Američkih Država Baraka Obame o tome da bi istopolne brakove trebalo zakonski izjednačiti sa tradicionalnima, moglo bi se reći da je političku scenu u regionu zahvatio talas promene u stavovima prema LGBT osobama i njihovim pravima ili bar, ako ne promene, a ono eksplicitnijeg izražavanja tog stava. Nakon onoga što je Obama nazvao sopstvenom evolucijom, oglasio se premijer Hrvatske Zoran Milanović, koji je za “Večernji list” izjavio da je Vlada pokrenula inicijativu za pripremu novog zakonskog okvira o istospolnim zajednicama kojim bi se

omogućilo registrovanje homoseksualnog partnerstva. Reč je o registrovanim partnerstvima, odnosno, građanskim zajednicama, a ne o brakovima, međutim, i to je nesporni napredak. Taman je u delu javnosti Srbije koji podržava borbu za LGBT prava počelo blago negodovanje što, za razliku od susedne Hrvatske, kod nas nema nikakvih pomaka na ovom planu, oglasio se Đilas i obelodanio da grad Beograd radi na vrlo konkretnom projektu izgradnje sigurnih kuća za LGBT osobe koje su zbog svoje seksualne orijentacije izložene porodičnom nasilju ili odbacivanju.

Porast nasilja u 2011.

U izveštaju za 2011. godinu, koji je predstavljen u Skupštini Beograda, ukazuje se na to da je fizičko nasilje nad pripadnicima istopolno orijentisanih osoba poraslo za 30 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Pravna služba GSA prošle godine je pokrenula 12 novih postupaka pred pravosudnim organima, od kojih su dva slučaja opšte diskriminacije LGBT osoba, a vode se protiv lidera Jedinствене Srbije Dragana Markovića i Nebojše Bakareca iz Demokratske stranke Srbije. U izveštaju se ističe da je pravosudni sistem Srbije u 2011. godini bio efikasniji nego ranije i u procesuiranju slučajeva protiv lidera i članova desničarskih, ekstremističkih organizacija, kao što su Obraz i Srpski narodni pokret “1389” zbog diskriminacije LGBT populacije i sprečavanja održavanja Parade ponosa 2009. i 2010. godine. Navodeći da Srbija ima adekvatan pravni okvir za borbu protiv nasilja i diskriminacije iako postoje problemi u njegovoj primeni, ukazuje se i da su prošle godine usvojena još dva nova zakona značajna za LGBT populaciju – Zakon o mladima, koji sadrži antidiskriminativne odredbe i izmena Zakona o zdravstvenom osiguranju, kojom je omogućena promena pola o trošku države.

Siguran prostor

Gej strejt alijansa, uz podršku gradskih vlasti, uskoro će na tajnoj lokaciji obezbediti prostor za pripadnike LGBT populacije, koji su odbačeni zbog svoje seksualne orijentacije ili rodnog identiteta. Adaptacija prostora je pri kraju i moći će da primi do 12 osoba. Svima kojima bude bila potrebna pomoć biće obezbeđen smeštaj, ishrana, sociopsihološka podrška, besplatna pravna pomoć i kontakt sa poslodavcima. Izvršna direktorka Gej strejt alijanse, Mirjana Bogdanović, kaže da je koncept ovog sigurnog prostora baziran na iskustvu iz SAD, pre svega iz Njujorka, gde postoji nekoliko skloništa, koja su mnogo većih kapaciteta: “Ovakvi sigurni prostori postoje i u Evropi, a naša koleginica koja je deo tima koji će raditi na ovom projektu se trenutno nalazi u Londonu gde sa organizacijom Stounvel razgovara o iskustvima koja oni imaju i primenjivim modelima za naše uslove. Pored ovoga, obavili smo konsultacije i sa Vesnom Stanojević iz Sigurne ženske kuće i drugim organizacijama koje se na sličan način bave pružanjem pomoći ugroženim grupama stanovništva.”

NA PREDSTAVLJANJU IZVEŠTAJA O GEJ STREJT
ALIJANSI: Milan Marković, Meri Vorlik i Dragan Đilas

Foto: FoNet

Tako je govorio Đilas

“Mislim da je svačije seksualno opredeljenje privatna stvar i treba da ostane u okviru četiri zida.” (avgust 2009)

“Prava pripadnika LGBT zajednice posle Parade ponosa neće biti veća, već će, naprotiv, samo homofobičnost biti veća.” (oktobar 2010)

“Jedno je kad nas uče, što i sami znamo mada mnogi zaboravljaju, da niko ne sme da bude maltretiran samo zato što je homoseksualac. A potpuno drugo kad traže da svi podržimo gej paradu iako se takve manifestacije ne održavaju u mnogim zemljama EU.” (avgust 2011)

“Društvo u našoj zemlji nije spremno za održavanje Parade ponosa. Moji stavovi o ovome bliži su stavovima Vladana Glišića iz Dveri.” (oktobar 2011)

“Strašno je što živimo u zemlji u kojoj u novinama možete da pročitate kako se neko odrekao rođenog deteta zbog toga što je drugačije seksualne orijentacije, a nisam pročitao da se neko odrekao deteta zato što je ubilo dvoje, troje ljudi.” (maj 2012)

LGBT aktivisti u Srbiji dočekali su sa odobravanjem ovaj gradonačelnikov istup, što je i očekivano. Međutim, različito gledaju na pitanje da li se može govoriti o Đilasovoj “evoluciji”, sličnoj Obaminoj. “Napravio sam preokret, pa u poslednje vreme, kada me neko pita šta Prajd menja, moj odgovor je – Đilasa”, kaže za “Vreme” Boban Stojanović iz Kvirija centra: “Ako pogledamo sve njegove izjave unazad, čuvenu teoriju o četiri zida, neosporno je da je pritisak javnosti prema Đilasovoj kritici Prajda rezultirao podrškom nekim drugim projektima vezanim za LGBT prava. Tako je u svim, za gej prava, konzervativnim sredinama. To je dobro, i tome Prajd služi – mi, aktivisti, moramo da zahtevamo nemoguće, da bismo dobili mrvicu realnog.”

Mirjana Bogdanović, izvršna direktorka Gej strejt alijanse, kaže u razgovoru za “Vreme” da ova organizacija godinama prati stavove gradonačelnika koji se tiču LGBT populacije, kao što prati stavove i drugih političara i funkcionera: “U našim izveštajima beležimo pozitivna ili negativna pomeranja. Njegov govor od pre nekoliko dana za nas nije iznenađenje jer je on odavno pokazao interesovanje za poboljšanje bezbednosti LGBT osoba i povećanje tolerancije, a različite gradske institucije su se takođe bavile ovim pitanjima.” Dok Bogdanovićeva podseća da je i na prošlogodišnjoj prezentaciji godišnjeg izveštaja GSA Đilas govorio o potrebi za smanjenjem nasilja i diskriminacije, te da je jako dobro što je ovog puta poslao jednu vrlo jasnu, afirmativnu i zapaženu poruku, Predrag Azdejković iz Gej-lezbejskog info

centra smatra da je upravo činjenica da je Đilas i prošle godine govorio isto, dokaz da suštinske evolucije kod njega nema: “On je i prošle godine bio na predstavljanju GSA izveštaja i govorio isto, najavio sigurnu kuću za gejeve, bio protiv parade i protiv svakog nasilja. Ne vidim ja tu ‘Obama sindrom’.”

Možda nije reč o evoluciji, preokretu ili zao-kretu u stavovima, ali nesumnjivo je da je Dragan Đilas prešao put od nekoga ko smatra da pripadnici LGBT populacije treba da ostanu u svoja četiri zida do graditelja sigurna četiri zida za iste te ljude. “Iako je u javnosti osporavan zbog ranijih izjava u vezi sa LGBT populacijom, između ostalih i od strane GSA, ipak mu se ne može osporiti da je održao obećanje i od svih političara uradio najkonkretniju stvar do sada koja se tiče pomoći ovoj populaciji, a to je Siguran prostor”, kaže Mirjana Bogdanović.

VEŠT IGRAČ: Na predstavljanju izveštaja Gej strejt alijanse Đilas je rekao i da se o pravima LGBT populacije govori samo uoči Parade ponosa i da o tome “neki političari pričaju jer se plaše ambasadora SAD i EU ili misle da će time dobiti glasove, a da se ništa konkretno ne radi na poboljšanju života te populacije: “Posebno treba izvršiti pritisak na one političare koji se deklarativno zalažu za prava LGBT populacije, a kada se isključe kamere, kada na telefonskoj vezi nije američki ambasador ili neki od ambasadora iz zemalja Evropske unije, njihov stav bude mnogo gori od pogrđnih stavova nekih političara koji ih javno iznose”, rekao je on. Iako se nije osvrtao na svoje ranije izrečene

stavove, iz ovoga se može zaključiti da mu je namera da ih svede na puko protivljenje održavanju Parade ponosa zbog ugrožavanja bezbednosti njenih učesnika. I zaista, da nema one opaske o četiri zida od pre tri godine, u to bi se moglo poverovati. Ali, pošto ona i dalje stoji zabeležena u medijskim arhivama, evidentno je da je Đilas promenio mišljenje, jer je ujedno izrazio nadu da će naredni izveštaj, za dvanaest meseci, pokazati da je još mnogo toga učinjeno za prava LGBT populacije i da će njeni pripadnici moći da žive normalno, kao i svi građani Beograda i Srbije.

Ne treba posebno napominjati da je Đilas vešt političar koji ume da odigra u svoju korist i prikupi poene čak i onda kada mu stranka i ostatak političkih partnera nisu na vrhuncu popularnosti. Jedan od upadljivijih utisaka upravo okončanih izbora, jeste da se glasačima iz LGBT populacije nije obraćao niko od aktera izborne trke. Zato ne treba zanemariti mogućnost da Đilasov zaokret ima upravo cilj da za sebe pridobije ovaj deo biračkog tela. To i dalje ne znači da će on ove godine podržati održavanje Parade ponosa, za koju su pripreme već počele. Štaviše, verovatnije je da će njegova podrška ovoj manifestaciji i ove godine izostati, jer bi to narušilo imidž gradonačelnika koji se za imovinu grada i bezbednost građana koju bi huligani mogli da ugroze domaćinski stara, a još više se stara da zadrži glasove građana koji odgovornost za neredne pripisuju upravo organizatorima Parade.

Jovana Gligorijević

Veliki Turčin, Veličanstveni ili Zak

Upalati Ujedinjenih nacija u Njujorku prikazan je, u kamenom reljefnom medaljonu, kao jedan od 23 najvećih zakonodavca sveta.

To je zato što je u Osmanskoj Turskoj, koju je tokom svoje gotovo poluvekovne vladavine doveo do vrhunca moći i slave, bio poznat kao Sulejman Kanuni, Zakonodavac. A Zapad ga je, istovremeno, zvao Veliki Turčin i Sulejman Veličanstveni.

Govorio je najmanje pet jezika – među njima srpski, naravno: da ga ceo svet razume – i pisao stihove koji ga svrstavaju u red velikih pesnika. Ukratko, nije bio samo veliki vojskovođa, čovek mača kakvi su pre njega bili njegov otac i praded; od njih se uveliko razlikovao i kao čovek od pera. Bio je veliki zakonodavac, obrazovan, velikodušan i pravedan vladar. Ova ocena je parafraza stava jednog britanskog istoričara. Jedan drugi orijentalista smatra da “nikada i nigde na svetu, pa ni u Turskoj, poezija nije imala toliku podršku kao što je imala u Sulejmanovo vreme”.

Za razliku od njih, naši istoričari su se likom i delom Sulejmana Veličanstvenog ovih dana pozabavili nekako kao uvređeni načinom na koji istoimena turska serija ne vodi računa o činjenicama koje se nas ovde tiču, kao da je Sulejman juče, a ne 1521. ušetao u Beograd – u koji će se na kraju, 1566. godine, mrtav i vratiti – ali o tome malo posle.

Ukratko, “u TV seriji ‘Sulejman Veličanstveni’ dramatično je falsifikovana srpska istorija. Beograd nije raširenih ruku dočekao sultana, već je u njegovoj odbrani izginulo svih 900 branilaca, a on nije bio romantični vitez, već brutalni osvajač...”. I tako dalje, i tome slično, sve do vapaja koji se slaže da autor serije ima pravo da menja istoriju, “ali greše Radio-difuzni savet i država Srbija što dozvoljavaju da se širi

kulturna propaganda Turaka. Njihovi glumci iz trećerazrednih serija dolaze u Beograd, a mi ih dočekujemo kao da su predsednici”.

Ovde se, međutim, ne bavimo pomenutom turskom serijom, niti njenom “istoričnošću” – a naročito ne primedbom da “nigde u seriji nisu prikazani slonovi i kamile koji su takođe bili pod Beogradom”. Produkcijski jad i bedan budžet su na Turke u ovoj seriji uticali ne manje nego na kvalitet i istoričnost našeg filma *Boj na Kosovu*, repriziranog valjda sasvim slučajno pred netom okončane opšte izbore. Toliko o tome.

ŽIVOT: Rođen je 6. novembra 1494. u Trapezuntu na južnoj obali Crnog mora, umro u noći 5/6. septembra 1566. pod Sigetom, u Ugarskoj. Njegovo stupanje na presto opisano je kao “dolazak pitomog jagnjeta na mesto krvoločnog lava”, sa čim se verovatno ni sam autor ne bi složio pola veka kasnije. Otac mu je bio sultan Selim Prvi a majka tada sedamnaestogodišnja Havsa Hatun. Vladao je 46 godina, od 1520. do 1566. Naslednike su mu radale dve žene: Đulbehar sina Mustafu, a Rokselana Selima, Bajazita i Džihangira; bilo je još dece ali su pomrla pre no što je spletkama i ubijanjem odlučeno ko će ga naslediti. Po tome se, uostalom, nije razlikovao od tadašnjeg Zapada. Kažu da je bio strasno zaljubljen u Rokselanu, o čemu svedoče i stihovi koje joj je posvetio.

Prve godine vladavine, pošto je sa 26 nasledio svog oca, ratobornog i uspešnog osvajača Selima Prvog, potrošio je da čvrstom rukom očuva tečevinu a unutrašnje neprijatelje ubedi kako uopšte nije visokoobrazovani mladunac nespreman da se posveti državi, njenom jačanju i daljem širenju.

U unutrašnjim poslovima oslanjao se na dvojicu velikih vezira, Piri Mehmed-pašu kog je dobio u nasleđe, potom i svog druga i roba

iz detinjstva, Ibrahim-pašu; poslednje godine njegove vladavine veliki vezir postaje Mehmed-paša Sokolović – o kome takođe kasnije.

Uprkos brojnim unutrašnjim pobunama – možda je njegove ratne pohode dodatno stimulisala bojazan da se nezaposlena vojska ne može kontrolisati – najveći deo Osman-skog carstva će u toku Sulejmanove vladavine uživati mir i prosperitet zahvaljujući reformi administrativnog sistema kojom je efektivno uklanjao većinu uzroka za nezadovoljstvo, javnim radovima u kojima su izgrađeni mnogi putevi, škole, bolnice, džamije, javna kupatila, zadužbine, vodovodi ili bar česme... Sulejman se pozabavio sređivanjem, sistematizacijom i unapređenjem kanuna, “civilnog zakonodavstva” koje se, za razliku od šerijatskog prava, može menjati a tiče se krivičnog prava, zemljoposedsništva i poreza. Njegov Osmanski zakonik bio je na snazi više od narednih 300 godina, poboljšao je zakone koji su regulisali prava i obaveze raje – nevernika i muslimana koji nešto korisno rade – raje koja je plaćanjem nameta i dažbina izdržavala carstvo. Povećao je broj osnovnih i viših škola u kojima su se sticala znanja iz gramatike, metafizike, filozofije, astronomije i astrologije.

Po nagovoru svog ličnog lekara, Mojsija Hamona, izdao je dekret kojim zabranjuje da se Jevreji optužuju za žrtvovanje hrišćanske dece.

RATOV: Prvi veliki vojni poduhvat novog sultana bilo je proširivanje carstva na sever i zapad: na putu mu je bilo ugarsko pogranično utvrđenje: Beograd, koji je 65 godina ranije, 1456, uzaludno opседаo Sulejmanov praded Mehmed II Osvajač. Krajem avgusta 1521. Sulejman je ušao u Beograd koji je uglavnom branila šačica očajnika – a da je među njima bilo i Srba, svedoči to što je deo zarobljenika nase-ljen oko Beogradske kapije Istanbula, navodno ►

Sulejman onodavac

Njegovo carsko veličanstvo sultan
Sulejman Prvi,
Vladar carske kuće Osmana
Sultan sultana, Kan kanova
Zapovednik vernika i naslednik proroka
Gospodara svemira,
Zaštitnik svetih gradova Meke, Medine i
Jerusalima,
Vladar Tri Grada: Konsatntinopolja,
Adrijanopolja i Burse, i Damaska i Kaira,
celog Azerbejdžana, Magrisa, Barke,
Kairuana, Alepa, arapskog Iraka i Ajima,
Basre, El Hasa, Dileni, Rake, Mosula,
Partije, Dijar-i bekra, Kurdistanu,
Kilikije, vilajeta Erzerum, Sivasu,
Adane, Karamana, Vana, Berberije,
Abisini, Tunisa, Tripolija, Damaska,
Kipra, Rodosa, Kandije, vilajeta Moreje,
Mramornog mora, Sredozemnog mora,
Crnog mora i njihovih obala, Anadolije,
Rumelije, Bagdada, Grčke, Turkistana,
Tatarije, Kirkazije, dve oblasti
Kabarde, Gruzije, ravnice Kipšaka,
cele Tatarske zemlje, Kefe i susednih
zemalja, Bosne i od nje zavisnih
zemalja, grada i tvrđave Beograda,
vilajeta Srbije sa svim zamkovima,
tvrđavama i gradovima, Albanije,
celog Iflaka i Bogdanije, kao i svih
zemalja i granica koje od njih zavise,
te mnogih drugih zemalja i gradova

da održavaju vodovod carskog grada.

Sulejmanovi vojni pohodi nikada nisu bili fokusirani na jednu tačku niti potpuno predvidljivi.

Posle Beograda okrenuo se da osvoji Rodos i tako pretvori istočni Mediteran u "Osmansko jezero", da se neku godinu kasnije vrati u Evropu, rasturi Ugarsku i krene na Beč. Beč neće pasti – pod Sulejmanovim vođstvom ni 1529. ni 1532, a ni 1683. – ali su posle turskih opsada u Evropu stigli – kafa i kafane. A i poslastičarnice. U međuvremenu, Sulejman je ratovao na istoku. Sukobi s Persijom postali su endemični, a uz njih je, čini se, rasla i nova, neočekivana opasnost. Najprivatnija moguća: dvorske spletke ljubljene Rokselane iliti Hurem sultanije dovele su početkom 1536. do pogubljenja sultanovog prijatelja iz detinjstva, velikog vezira Ibrahim-paše.

Poslednji Sulejmanov pohod na Persiju okončan je 1554. učvršćivanjem osmanske vlasti u Tabrizu, Bagdadu, donjoj Mesopotamiji, na ušću Tigra i Eufrata i delu Persijskog zaliva. Na zapadnom Mediteranu Sulejmanov admiral Berber Hajredin Barbarosa obezbedio je prevlast na moru i omogućio sultanu da u okvire imperije uvede Tripolitaniју (Libiju), Tunis i Alžir. U tom sukobu protiv sebe je imao Svetu ligu sastavljenu od Papske države, Španije, Mletačke republike, Kraljevine Napulja, Kraljevine Sicilije, Đenovljanske republike, Velikog vojvodstva Toskane, Vojvodstva Savoje, Parme i Urbina, kao i malteške vitezove koje je s Rodosa časno pustio da odu uz reč da se više neće vraćati – što su oni prekršili povratkom na Maltu.

Obnovljeni sukobi u Ugarskoj doveli su do niza sukoba u kojima je Sulejman pod potpunu vlast stavio Ugarsku (1541), ali je to morao da potvrdi osvajanjima pobunjenih gradova, posle čega je Austrija bila prisiljena da plaća danak Osmanskom carstvu.

U gušenju novih ugarskih pobuna istakao se izvesni Bajica Bajo Nenadić – budući veliki vezir Mehmed-paša Sokolović.

ŽENE I DECA: Omiljena i, po nekima, "jedina zvanična" Sulejmanova žena, Hurem sultanija, Rokselana, bila je robinja poljsko-ukrajinskog porekla koju su oteeli Tatari i prodali na pijaci u Istanbulu. Možda se zvala Aleksandra Lisovska. Brzo je napredovala od omiljene robinje do obožavane supruge. Sulejmanu je rodila pet sinova i jednu kći: Mehmeda (1521), Mirimu (1522), Abdulaha, Selima, Bajazita (između 1523. i 1526) i Džihangira (1531). Abdulah

je umro kao dete, dok je najstariji sin Mehmed umro 1543. od boginja.

Sulejman je imao još jednog sina, Mustafu, sa prvom ženom Đulbehar, i koji je zato u naslednoj liniji imao prednost. Rokselana je prvo uklonila velikog vezira Ibrahim-pašu, koji je Mustafu smatrao za naslednika prestola. Pet godina kasnije mesto velikog vezira dobio je, zahvaljujući Rokselani, njen i Sulejmanov zet Rustem-paša Opuković, poreklom iz Dalmacije. Čini se da je zahvaljujući spletkama velikog vezira Sulejman 1553. godine naredio ubistvo sopstvenog sina, osumnjičenog da kuje zaveru protiv oca. Pod nerazjašnjenim okolnostima umro je Džihangir, navodno od tuge za polubratom, a među dvojicom preostalih naslednika prestola, Bajazitom i Selimom, izbio je sukob u kom će Sulejman podržati Selima, a Bajazit završiti udavljen u Bursi, gde je potražio sklonište zajedno sa svoja četiri sina.

Jedan vek kasnije francuski putnik Žan Teveno svedoči da Sulejmanovo nasleđe nisu samo vojni uspesi već to što zemlja ima jaku poljoprivredu, dobrostojeće seljaštvo, obilje osnovne hrane i dobro organizovanu upravu. Sve to uprkos tome što je Selim II bio nesposoban i razvratan vladar, čiju je vlast i državu sačuvali veliki vezir Mehmed-paša Sokolović.

GDE SMO TU MI: Sokoli Mehmed-paša rođen je u hercegovačkom selu Sokolovići kod Rudog oko 1505. godine a školovao se u Mileševu. U janičare je odveden s 15 godina, kada Sulejman stupa na otomanski presto; narednih 13 godina obrazuju ga u Jedrenskom saraју. Učestvovao je u Mohačkoj bici 1526. i opsadi Beča 1529; između 1533. i 1535. u ratu protiv Persije i opsadi Bagdada; 1545. godine postaje zapovednik osmanske flote a 1551, unapređen u rumelijskog beglerbega, kreće u rat na Habzburšku monarhiju; 1552. osvaja Temišvar. Uticao je na donošenje dozvole za obnovu Pečke patrijaršije (1557), kada patrijarh postaje njegov rođak Makarije Sokolović.

Sulejman ga proglašava za Velikog vezira 28. juna 1565. Naredne godine je u sultanovom novom pohodu na Ugarsku: u poslednjoj noći pre nego što će pasti opsednuti Siget, između 5. i 6. septembra 1566, Sulejman iznenada umire. Plašeći se da će vladareva smrt loše uticati na moral i ponašanje vojske, Sokolović naredne gotovo tri nedelje, sve do 24. septembra, prikriva Sulejmanovu smrt. Sultanovo telo je, kao da je živ, s vojskom u povratku doneto do Beograda, u kom će, konačno, Selim Drugi biti proglašen za novog sultana.

Ozbiljni istorijski izvori su šturi, ali detalj o povlačenju otomanske vojske posle Sulejmanove naprasne smrti pod Sigetom – verovatno je bila sasvim prirodna, s obzirom na to da je bio zagazio u osmu deceniju života i duboko u petu deceniju neprekidnog održavanja vlasti – poslužio je Borislavu Pekiću kao gotovo neiscrpan izvor nadahnuća za treću knjigu fantazmagorije *Zlatno runo*. U njoj Simeonulo, Simeon sin Simeona Tivanskog, sina Simeona Carigradskog, mali trgovac mirisima, šminkom i otrovima u hordi Sulejmanove vojske pod Sigetom, ceo svoj i život roda Njago Njegovan rekonstruiše tokom noći u kojoj šminka leš Sulejmana Veličanstvenog ili Zakonodavca, da bi takav izgledao kao živ vojski u povratku do Beograda. I, kaže Pekić–Njegovan: "Samrtničko gotsko bledilo još je vladalo ženskim licem Zapada. Upotreba šminke ograničavana je i vis legis i predrasudama nepoznatim Istoku. Ali se po kozmetičkim vestima iz Venecije, Florence, Beča, Pariza već moglo predvideti slobodnije doba, u kome će svako ko drži do sebe, mesto nesavršenog, propadanju izloženog prirodnog lica, nositi veštačko: s mesom sjedinjenu, s kožom sraslu masku, napravljenu svemogućim rukama šminkerskih umetnika..."

EPILOG: Pod Selimom II carstvom je praktično upravljao Mehmed-paša Sokolović; kad krajem 1574. na presto dolazi Murat III, kog su državni poslovi još manje zanimali no njegovog prethodnika Sokolovićeve moć počinje postepeno da opada. Velikog vezira ubija neki derviš 11. oktobra 1579. uveče. Mehmed-paša Sokolović je sahranjen u Istanbulu, u turbeu pored Ejup džamije. Turbe je projektovao Sulejmanov vodeći arhitekta, Sinan paša. Veliki vezir je naredio 1571. godine da se preko Drine u Višegradu podigne most, kao što je podigao bar još tri mosta u Bosni i Hercegovini i jedan u Crnoj Gori. O tome da li je lepši Arslanagića most u Trebinju od onog na ušću Žepe u Drinu ili od Kozje ćuprije u Sarajevu ili Vezirovog mosta u Podgorici badava je raspravljati. Za svetsku slavu onog na Žepi i ćuprije na Drini postarao se Ivo Andrić; Mehmed-paša je u rodnim Sokolovićima podigao džamiju a u Beogradu, na Kalemegdanu, česmu.

A Sulejman? S njim je sve u redu: najveličanstvenije arhitektonsko delo koje je Sulejman podigao je Sulejmanija, verski kompleks čiji je arhitekta bio Sinan-paša, "osmanski Mikelandelo". Tu danas leže posmrtni ostaci Sulejmana i Rokselane.

Aleksandar Ćirić

Razvoj društva je obaveza

“Verujemo da ekonomski učinak nije održiv ako etički standardi nisu na visokom nivou. Da bismo obeležili Evropsku godinu volontiranja – 2011, pokrenuli smo program ‘Social Active Day’ u devet zemalja”, kaže sagovornik “Vremena”

KAO JEDNA OD vodećih međunarodnih osiguravajućih grupa u centralnoj i istočnoj Evropi, Vienna Insurance Group (VIG) smatra se obaveznom da pruži podršku za rešavanje socijalnih problema i razvoj kulture u Austriji i regionu. Takođe, Grupa, čije je sedište u Beču, deluje sa ciljem da doprinese međusobnom razumevanju i međunarodnoj saradnji preko granica i između različitih kultura. Od svog nastanka kompanija se vodila etičkim vrednostima koje su danas duboko ukorenjene u VIG. Vienna Insurance Group je 2011. godine pokrenula koncept “VIG Social Active Day” (Društveno aktivan dan) za preduzeća u Austriji, Češkoj, Slovačkoj, Mađarskoj, Poljskoj, Rumuniji, Bugarskoj, Hrvatskoj i Srbiji. “Social Active Day” je program korporativnog volontiranja u okviru kojeg zaposleni jedan dan u godini posvećuju aktivnostima usmerenim na pomoć osetljivim grupama u zajednici, i angažuju se na polju edukacije i kulture. Na taj način VIG želi da poveća i neguje svest za socijalna pitanja u različitim zajednicama u regionu. O ovom programu i njegovoj primeni u regionu, a posebno u Srbiji, gde posluje članica Grupe – Wiener Städtische osiguranje, za “Vreme” govori dr Günter Geyer, generalni direktor Vienna Insurance Group.

“VREME”: Zašto se Vienna Insurance Group smatra obaveznom da u Austriji i u zemljama u kojima ima čerke kompanije inicira i podržava rešavanje socijalnih problema i učestvuje u širenju kulture?

DR GÜNTER GEYER: Kao osiguravači, vidimo brige ljudi, nade i strahove svaki dan. Mi doživljavamo ono što se dešava oko nas i u našoj sredini. Takođe verujemo da ekonomski učinak nije održiv ako visoki etički standardi nisu održavani na visokom nivou, i zato se trudimo da se uključimo u društvena i kulturna pitanja u zemljama u kojima poslujemo.

Koliko VIG doprinosi društvenim zajednicama i u kojim oblastima najviše?

Kompanija Vienna Insurance Group i njen glavni akcionar Wiener Städtische Wechsel-

DUGA TRADICIJA PODRŠKE KULTURI: Dr Günter Geyer

seitige imaju dugu tradiciju u pružanju podrške društvenim i kulturnim organizacijama. Da bismo obeležili Evropsku godinu volontiranja – 2011, pokrenuli smo aktivnost koju smo nazvali “Social Active Day” u devet zemalja. Aktivnosti koje sprovodimo kreću se u rasponu od brige o starima, renoviranja zgrada do edukacije i druženja sa decom.

U devet zemalja u kojima se od prošle godine implementira koncept “Social Active Day”, koliko je zaposlenih učestvovalo u volonterskom radu i da li smatrate da se i njima povećao kvalitet života time što su na nov način davali doprinose svojim društvenim zajednicama?

“Social Active Day” je veoma dobro primljen, a više od 2000 zaposlenih učestvovalo je u ovoj inicijativi. Ovaj program omogućava svakom zaposlenom da jedan radni dan godišnje iskoristi za volonterske aktivnosti. Odziv je bio impresivan. Zaposleni su prihvatili akciju sa entuzijazmom, a dobili smo i dirljive povratne informacije od mnogih zaposlenih, njima je bilo zaista drago da pomognu makar na jedan dan. Taj duh nam pomaže da “Social Active Day” proširimo na grupe preduzeća i u drugim zemljama u kojima poslujemo.

Primetili smo posebno pozitivnu povratnu informaciju iz Srbije. Znamo i da ovo nije novost za Wiener Städtische osiguranje, koje je sprovodilo društvene i dobrovoljne aktivnosti i pre uspostavljanja projekta “Social Active Day”

Kako ocenjujete uspeh volonterskih akcija Wiener Städtische osiguranja u Srbiji?

Primetili smo posebno pozitivnu povratnu informaciju iz Srbije. Znamo i da ovo nije novost za Wiener Städtische osiguranje, koje je sprovodilo društvene i dobrovoljne aktivnosti i pre uspostavljanja projekta “Social Active Day”. Oko 80 radnika se prijavilo za volontiranje prošle godine, a lično sam bio impresioniran raznim projektima koje je Wiener Städtische osiguranje pokrenulo.

Kao inicijator nagrade za društvenu odgovornost, koja nosi vaše ime, da li mislite da će ona doprineti još uspešnijem integrisanju brige o društvu u poslovne aktivnosti VIG-a?

Wiener Städtische Wechselseitige, glavni akcionar Vienna Insurance Group, dodeliće nagradu za izuzetnu društvenu posvećenost po prvi put u maju 2012. Sa ukupno 100.000 evra biće nagrađena tri projekta grupa kompanija ili tri projekta zaposlenih. Važno nam je da pokažemo našim zaposlenima i javnosti da smo više nego ekonomski uspešna kompanija za osiguranje, jer smo usredsređeni na ljude – osiguranike, zaposlene, kao i na društvo u celini. ◀

Z.J.

Neophodni su zajednički investicijski projekti Srbije i Hrvatske

“Nema smisla da vi kupujete španske tramvaje; ako se ti tramvaji proizvode u Zagrebu, u ‘Končaru’. Isto tako, nema smisla da naša brodogradilišta kupuju proizvode na stranim tržištima, ako se ti proizvodi mogu napraviti u Srbiji. Ako će nam sve raditi stranci, nećemo razvijati domaću pamet i bićemo sve više zavisni od stranog kapitala”

“VREME”: Hrvatska sledeće godine ulazi u Evropsku uniju. Do sada je bila članica CEFTA, kao i Srbija. Srbija ostaje u toj organizaciji, a Hrvatska dolazi na mnogo veće tržište. Na koji način to može da promeni privredne odnose između zemalja?

GORAN MASNEC: Moramo biti svesni da privreda i jedne i druge zemlje danas iznosi oko 30 odsto u odnosu na privredu koju smo imali 1990. godine. Ujedno su se promenile i okolnosti, naprosto, prošlo je 20 godina, stvari se daleko brže odvijaju, otvaraju se neka nova tržišta, i sve to utiče na privredne odnose između Hrvatske i Srbije. Takođe, svakim pristupom Republike Hrvatske stepenici više prema EU, a pogotovo ulaskom u EU, pravila međusobne spoljnotrgovinske razmene postaju sve stroža. Standardi koji su važili do sada više neće biti dovoljni – za Hrvatsku će važiti standardi koje Srbija danas mora ispunjavati prema Evropskoj uniji.

Šest meseci, od 1. jula do 31. decembra 2013. godine, Srbija će prema Hrvatskoj primenivati carine za pojedine industrijske proizvode u visini od 20 odsto od osnovne carinske stope. Od 1. januara 2014, kada prođe prelazno razdoblje postepenog smanjivanja carina na osnovu SSP-a između EU i RS, svi hrvatski industrijski proizvodi ponovo će se izvoziti u Srbiju bez plaćanja carine. U delu razmene koji se odnosi na poljoprivredno-prehrambene proizvode i nakon završetka prelaznog razdoblja, uvoz u Srbiju će biti pod određenom zaštitom.

Zbog toga što će se odnosi u trgovini poremetiti i s jedne i s druge strane, Hrvatska je u Briselu pokrenula proces da EU pristupi

pregovorima sa Srbijom i BiH, sa ciljem povećanja kvota i smanjenja carinskih stopa sa jedne i sa druge strane.

Upoređujući podatke, izgleda da se poljoprivredna i metalna industrija poklapaju, odnosno da Srbija i Hrvatska izvoze slične stvari. Koliko su Srbija i Hrvatska jedna drugoj konkurencija, i na koji način bi mogle da postanu kompatibilnije?

Ne delim to mišljenje. Tradicionalno, i pre 90-ih, Hrvatska je uvek uvozila iz Srbije sirovine, poljoprivredne proizvode, repromaterijale u većem delu, a manje industrijske proizvode. U vezi sa poljoprivrednim proizvodima želim istaći svoj primer. Jedva čekam da počne sezona krušaka, breskvi i kajsija. Kad putujem za Zagreb, pre toga obavezno odem na kvantašku pijacu i kupim jednu ili dve gajbe i odvezem u Zagreb. Pazite, kajsije koje se proizvode u Srbiji ne možete kupiti u Hrvatskoj, jer te kajsije u Hrvatsku dolaze zelene kao banane i onda zriju na policama. Taj miris i taj kvalitet naprosto ne možete naći, i to je šteta. Više puta sam naglašavao da je velika razlika između holandskog ili turskog paradajza, ili italijanske kajsije, u odnosu na povrće i voće koje se može kupiti u Srbiji. Međutim, tu se javlja jedan problem, jer srpsko tržište nije organizovano za nastup na hrvatskom tržištu. Da biste prodavali na hrvatskom tržištu, morate imati partnere, a još bolje, svoje firme koje će te proizvode uvoziti i distribuirati u Hrvatskoj. Jer, uz ovakav kvalitet, uz ovakvu blizinu tržišta i uz ovakve cene, sigurno imate tržište u Republici Hrvatskoj.

U vezi s tim, mnogo je manje srpskih firmi u Hrvatskoj nego što je hrvatskih u

Srbiji, a slično je i sa investicijama. Kako komentarišete ovu disproporciju?

Slažem se da postoji puno više hrvatskih firmi u Srbiji nego srpskih u Hrvatskoj, to je činjenica. Predstavništvo HGK u Srbiji postoji već 10 godina i za sve vreme u Srbiji je prisutna teza “mi ne možemo otvoriti firmu u Hrvatskoj”, međutim, do sada se niti jedna srpska firma nije obratila dopisom ili došla u naše Predstavništvo i rekla “mi ne možemo otvoriti firmu”, ili “mi ne možemo raditi u Hrvatskoj, imamo problema, na nivou grada, opštine, županije, države, ne daju nam otvoriti, ne možemo investirati...”.

Opet se moramo vratiti u vreme bivše Jugoslavije. Jako malo firmi u Srbiji je pre 1990. imalo firme u Hrvatskoj, dok je mnogo hrvatskih firmi osnivalo proizvodna ili trgovačka društva na teritoriji Srbije: Ina – Zagreb, Borovo – Borovo, Bagat – Zadar, Končar – Zagreb, Karbon – Samobor, Jugoplastika – Split, Brodomaterijal – Rijeka. Negde 1996/97. analizirajući hrvatsko-slovenačke privredne odnose, došao sam do saznanja da Slovenci imaju u Hrvatskoj 150 firmi, a Hrvati u Sloveniji 18. Hrvatska i Srbija su imale puno političkih i privrednih problema, tu je bio i rat, a Slovenci to nisu imali. Njihova privatizacija je ranije krenula, ranije se završila i firme su se ukupnile unutar same države. Naša tržišta su premala, a izvoz i direktna strana ulaganja krenuli su prvo u susedne zemlje i zemlje bivše Jugoslavije. Zato je danas odnos između Hrvatske i Srbije kao odnos između Slovenije i Hrvatske. Druga stvar, vi morate privući i strani kapital. Znači, neće neki srpski privrednik odlučiti ulagati u Hrvatsku, ako mu je, na primer, u Crnoj

Goran Masnec, direktor Hrvatske gospodarske komore u Beogradu

Foto: Milovan Milenković

Gori ili u Bosni i Hercegovini niža stopa PDV-a, manji porez na dodatu vrednost, niži trošak radne snage i veći poticaj za ulaganje. I treće, što je vrlo interesantno, od strane stranog kapitala u Srbiji privatizovana su ne samo velika, nego i srednja preduzeća. Strani kapital, kad ulazi u određenu državu, tačno zna da li će s proizvodnjom iz te države pokrivati samo tržište te zemlje ili će pokrivati i ostala susedna tržišta. Tako se desilo, nažalost, da neki proizvodi koji su se tradicionalno uvozili iz Srbije, dolaskom stranih investitora danas se uvoze iz fabrika u Sloveniji, Mađarskoj i iz drugih država okruženja.

Koje prednosti Agrokor, Nexe, Atlantic Grupa, kao najveće hrvatske firme u Srbiji, nalaze ovde, zbog čega biraju Srbiju kao mesto gde će razvijati svoj posao?

U današnje vreme morate se stalno širiti. Ako ne gradite nove fabrike ili ako ne kupujete konkurenciju, naprosto možete postati žrtva druge konkurencije. Firme koje ste nabrojali su perjanice hrvatske privrede i sigurno

da njima nije zanimljivo samo srpsko tržište. Na primer, proizvodnja Frikoma popunjava u Hrvatskoj jednu nišu smrznutog voća i povrća – Hrvatska nema takvog proizvođača, niti je ikad imala, i onda je možda jednostavnije kupiti takvu fabriku u susednoj zemlji, investirati u nju, proširiti kapacitete i nastaviti proizvodnju. Hrvatski investitori su jedni od retkih za kojima se ne vuku nikakvi "repovi", misleći pritom da mi ispunjavamo obaveze i prema lokalnoj samoupravi, i prema sindikatima, i prema radnicima, i prema državi. Do sada nije bilo nijedne osporene hrvatske investicije, nijednog raskinutog ugovora od vaše Agencije za privatizaciju – smatram da je to jako dobro i da pokazuje ozbiljnost hrvatskih investitora na ovom tržištu. Širenjem lepeze akvizicija, sigurno je da su hrvatskoj strani zanimljivi ugovori koje Srbija ima potpisane sa Rusijom, Kazahstanom i Belorusijom – vi ste jedna od retkih država koje imaju takve sporazume i takve povlastice. Veliki sistemi sigurno računaju na izvoz na ta tržišta.

Koji su zajednički problemi srpske i hrvatske privrede?

Zajednički problemi su nam sledeći: mi smo se izuzetno otvorili prema Zapadu, prema stranom kapitalu, i zato bismo trebali više međusobno sarađivati. Naprosto bi trebalo seći i dogovoriti se šta naše dve privrede, određena preduzeća, mogu zajedno napraviti na tržištu Srbije i Hrvatske. Jer, mislim da nema smisla da vi kupujete španske tramvaje, ako se ti tramvaji proizvode u Zagrebu, u "Končaru", niti da kupujete ruske vozove, ako nove modele tih vozova proizvode u zagrebačkom "Gredelju". Nema smisla ni da naša brodogradilišta kupuju određene proizvode na stranim tržištima, ako se ti proizvodi mogu napraviti u Srbiji, da ne spominjem remonte termoelektrana, hidrocentrala, putnih pravaca. Znači, mi moramo seći zajedno i početi raditi na takvim investicijskim projektima. Jer, ako će nam to sve raditi stranci, mislim da neće biti ozbiljnijeg povećanja robne razmene, a osim toga, nećemo razvijati ni domaću pamet i polako ćemo dolaziti u sve veću zavisnost od stranog kapitala. To je sad stvar samo odluke: da li ćemo i da li možemo krenuti tim smerom. Hrvatski tramvaj nisam spomenuo u kontekstu kupovine, već sa razmišljanjem da se u taj tramvaj, projektovan u Hrvatskoj, ugradi onoliko srpskih proizvoda i rada koliko je moguće: ako je "Končar" uradio revitalizaciju električnih lokomotiva zajedno sa niškim "Minom", onda smatram da postoji mogućnost da se takav projekt ostvari i na području proizvodnje tramvaja.

Koje su prepreke za takav pristup?

Mislim da je tu potrebna pomoć države. Neke stvari određuje politika. Hrvatske firme, nažalost, imaju jako loša iskustva na tenderima. Ne možemo proći iako smo najpovoljniji ponuđač. Imali smo nekoliko takvih primera – most kod Beške ili taj "Končarev" tramvaj koji je bio povoljniji. To zapravo daje jednu generalno lošu sliku za buduća hrvatska ulaganja. Jer, nijedna firma ne dolazi odmah i kaže "mi ćemo sad tu otvoriti fabriku i prodavaćemo na srpskom tržištu". Ne, oni najpre na to tržište izvoze neki proizvod i ukoliko ga tržište prihvati, odluče se za *brownfield* ili *greenfield* investiciju, kao što je bio primer Dukata iz Zagreba, kada je kupovao Somboled. Međutim, teško će neko ići ulagati u nešto, ako ne može u startu proći na tenderu.

Radmilo Marković

“Ovo je društvo posttitoizma, gde je umrlo sve sem Tita, te je logično da se sve što je monarhija, kralj, smatra sportskom aktivnošću. Ovo je društvo sletskih vežbi i pionirskih marama”.

DRAGOLJUB AČOVIĆ,
istoričar (“Danas”)

Jovana Janković-Joksimović,

TV voditeljka i supruga, priča o svojim interesovanjima:

“Odmalena niko nije umeo da mi odgonetne veličinu svemira i gde mu je kraj. Na bezbroj pitanja rešila sam da samostalno potražim odgovore. Odlučila sam da studiram na jednom američkom vazduhoplovnom fakultetu. Ali odustala sam u zadnji čas, nisam bila spremna da idem u nepoznato!”

Trudi se da bude realna:

“Postoje stvari koje ne zavise od mene. Da ne bih doživljavala krupna razočaranja, ne gajim ni velike nade, ni dugoročne planove. U ponoć svakog 1. januara poželim sebi da sve ostane kako jeste, da ne bude gore. Život, znam, ne može da ima samo ravnu i uzlaznu liniju. Nadam se da ću što kasnije stići na silaznu putanju koja kad-tad dođe i usmeri okolnosti nizbrdo...”

Šta o njoj nismo znali:

“Oduvek sam bila sanjar i veliki radnik. Dok sam se bavila sportom, išla sam na treninge svakodnevno po dva puta, bila čak vukovac, posle sam istovremeno studirala i zaposlila se... Od života sam oduvek želela više, prvenstveno oslanjajući se na sopstveni trud i rad. Nadam se da će tako i ostati.”

(“Press”)

Vladimir Vlajić,

“čuveni astrolog”, nešto pred drugi krug predsedničkih izbora, uradio je “uporedni horoskop dvojice protivkandidata” i rekao da

“što se zvezda tiče, 20. maj je bio naklonjeniji lideru Demokratske stranke”:

“U trenutku izbora, u horoskopu Borisa Tadića Jupiter kao planeta sreće pravi harmoničan aspekt ka njegovom Suncu, koje je vladar horoskopa i predstavlja lični uspeh. Uz to se dosta planeta tog 20. maja nalazi u Borisovoj 10. kući, polju koje opisuje karijeru i status, pa naglašava “svetao trenutak” za njega. S druge strane, kod Tomisla-

va Nikolića čak četiri planete prave loše aspekte prema njegovom Suncu i Merkuru, koji je simbol podrške koju može očekivati i polje koje opisuje samopouzdanje i sigurnost.”

Ipak, izbori su bili “pod znakom velike neizvesnosti, što signalizira pomračenje Meseca u znaku Blizanaca 21. maja oko dva sata iza ponoći”:

“Predsednički izbori dešavaju se u jednom astrološki interesantnom aspektu, na koji ukazuje pomračenje Meseca. Bunt ljudi je veliki, pa će do samog kraja biti neizvesno ko će iz ove situacije izaći kao pobednik. Pomenuto pomračenje Meseca se kod Tadića odigrava u 10. polju, koje je polje karijere, i izbacuje ga u prvi plan, dok se u Tominoj natalnoj karti taj aspekt dešava u samom vrhu 12. polja – gubitnika, razočaranja, tajnih neprijatelja... Prateći natalne karte predsedničkih kandidata, vidi se da će u finišu trke za svega nekoliko procenata pobediti Boris Tadić. Kada se njegov horoskop ukrsti i sa natalnom kartom Srbije, možemo očekivati dosta pozitivnih novina tokom jeseni!”

Toma Nikolić – patriota

(rođen 15. februara 1952. godine u Kragujevcu)

Toma Nikolić je rođen u znaku Vodolije sa podznakom u Raku i Mesecom u Vagi. Trenutni položaj Saturna, koga mnogi nazivaju grubim učiteljem, u znaku Vage ugrožava Tomin položaj u društvu. Ljudi ga stoga vide kao rigidnog i nekako nepristupačnog čoveka. I u samoj natalnoj karti ima konjunkciju Meseca sa Saturnom. Tu je i Neptun, planeta mašte i iluzija, koja naglašava da Toma ima dobre ideje, ali ih u javnost ne prezentuje na pravi način. Kao Rak u podznaku sa Uranom, planetom koja opisuje neshvaćene ljude revolucionarnog duha, Toma je sasvim sigurno veliki patriota. U trenutku izbora, čak četiri planete prave loše aspekte prema njegovom Suncu (koje opisuje autoritete i komunikaciju) i Merkuru (simbolika podrške koju očekuje, kao i polje koje opisuje samopouzdanje i sigurnost).

(“Aló”)

Aleksandar Karađorđević,

princ, i princeza Katarina Karađorđević imali su priliku da se nađu na proslavi dijamantskog jubileja britanske kraljice Elizabete II, i otkrivaju da kraljica ima veoma dobro sećanje:

“Moja supruga i ja smo bili ganuti načinom na koji su nas primili kraljica Elizabeta i vojvoda od Edinburga kada smo stigli u Vindzorski dvorac. Pošto smo kraljici Elizabeti čestitali jubilej, ona se setila vremena kada me je držala u naručju na mome krštenju. Sličnu, veoma toplu dobrodošlicu doživeli smo i u Bakingemskoj palati na večeri i koncertu koji su priredili

princ od Velsa i vojvotkinja od Kornvola.”
Šta nedostaje ljudima plave krvi:
“Jedna od najlepših stvari na ovakvim događajima je prilika da se sretnete i popričate sa drugim monarsima i svojim rođacima. Mnogi su nas pitali o Srbiji, a mi smo sa ponosom odgovarali. Uvek ih pozovemo da dođu i upoznaju našu prelepu zemlju i naše ljude.”
Šta je impresioniralo prinčevski par iz Srbije:
”Protokol je bio do detalja razrađen i funkcionisao je kao švajcarski sat. Svi

su se strogo pridržavali satnice. Obezbeđenje i zaposleni u Vindzorskom dvorcu i Bakingemskoj palati delovali su impresivno. Njihovi predstavnici bili su sve vreme u vezi sa našom kancelarijom u Londonu i davali neophodna uputstva o obezbeđenju i protokolu. Pritom su bili i veoma srdačni, tako da je i naš vozač dobio posluženje!”
("Blic")

Marijana Mateus,

poslovna žena, demonstrira upotrebu reči parfem:
”Ja mirišem na moj parfem ceo dan. ‘Orijent’ je zaživeo, prvu količinu parfema sam prodala, vrlo malo je ostalo. Planiram da od jeseni obnovim taj parfem. Zadovoljna sam što sam napravila jedan bezvremenski parfem, koji možete koristiti leti i zimi, i za muškarce i žene, koji je vrlo pristupačan. Moja dugogodišnja prijateljica Biljana Ristić prvi put kad je pomirisala parfem rekla je da je zaista ponosna na mene. Meni je taj parfem doneo mnogo stresa. Tri meseca sam radila na parfemu, a parfem mi je stigao dan pred promociju. Mnogo sam se namučila da dođem do note mirisa koju sam želela, do samog pakovanja, do bočice. I onda ljudi na kraju dođu i kažu da je moglo bolje. Pa šta je moglo da bude bolje za 3500 dinara? Pa nije parfem 10.000? Ja bih znala vrlo dobro kako bi taj parfem izgledao za 10.000 ili 15.000 dinara, bila bi bolja flašica, bolji naziv i bolja nota i bolje pakovanje. Ne može drugačije...”
("Svet")

Milinko Savić,

predsednik Mesne zajednice sela Bajčetina, rodnog sela oca predsednika Nikolića, kaže da su ovu pobjedu čekali 12 godina:
“Malo selo, predsednika dalo! Kad sam pričao da će Toma jednog dana da bude predsednik, svi su mi se smejali... Slavili smo

u kafani do zore uz domaću ljutu. U subotu razapinjemo šatru nasred sela i dočekujemo našeg predsednika. Ej, prvi put, pa Šumadinac! Ima da ga dočekamo po šumadijski, nikako drugačije.”
Za Tomislava Nikolića su glasali svi iz sela, njih ukupno devedeset četvoro:
”Koliko smo mogli, mi smo pripomogli!”

Da li će i predsednik moći njima da pomogne:
“Imamo mi asfalt do sela i dobru struju, tako da nećemo od Tome nešto sad da zahtevamo samo zato što je predsednik. Jedini problem je što nemamo prodavnicu, a do prvog lekara putujemo 65 kilometara!”
("Alo")

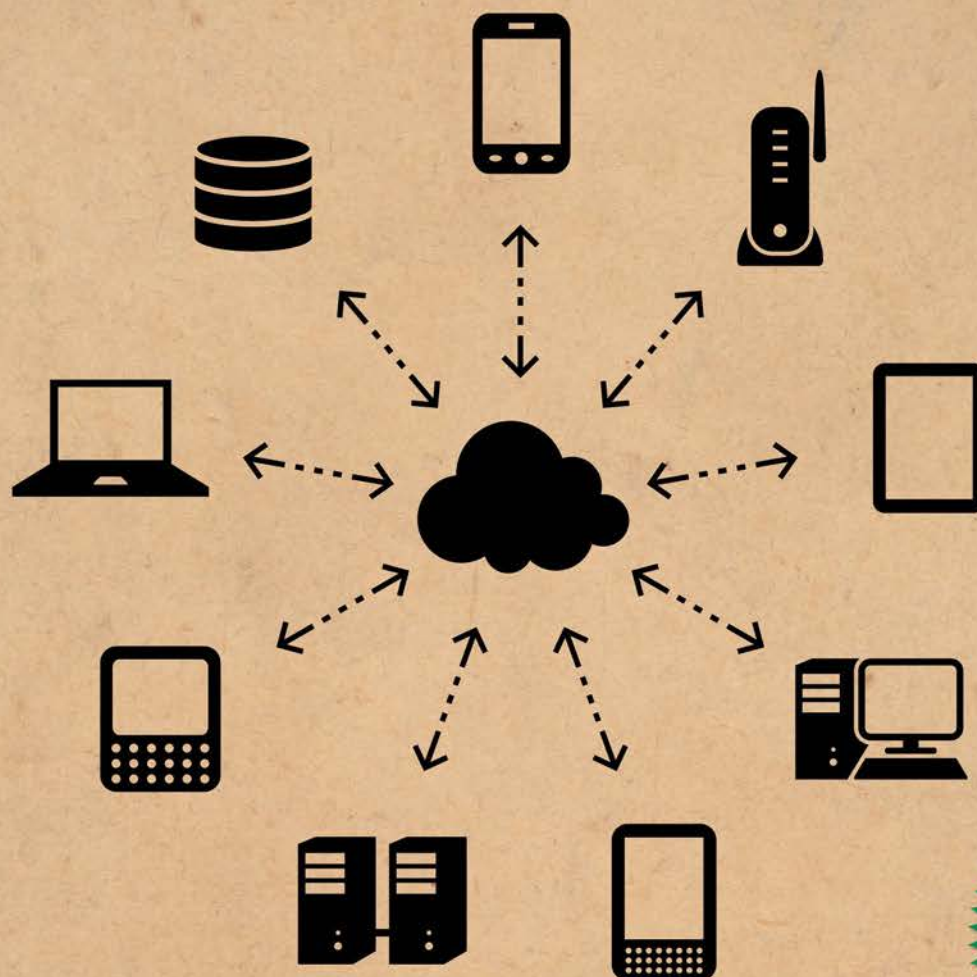
Radomir Nikolić,

sin Tomislava Nikolića, ujedno i predsednik Gradskog odbora SNS-a u Kragujevcu, rodnom gradu novog predsednika, kaže da se u ponedjeljak ujutru čuo sa ocem, ali još nema osećaj da je telefonom pričao sa predsednikom lično:
“Tata je prvog jutra posle pobjede skuvao kafu njemu i majci. Godinama sam sebi kuva kafu, tako da se ništa nije promenilo, ni kada je postao prvi čovek države.”
Šta je predsednik rekao sinu i najboljem savetniku:
“Prvo što mi je Toma rekao bilo je: ‘Jesi li’ video?’ Rekao sam mu: ‘Ma samo ti mene slušaj i neće biti problema.’ Još nisam svestan da je moj otac predsednik. Majka Dragica je to najemotivnije podnela. Shvatićemo svi u porodici da je to stvarnost verovatno tek kada bude inauguracija.”

EUnet Cloud Hosting

Najisplativija investicija za vaše poslovanje

već od
1194 din
mesečno!

Od sada Wordpress, Joomla & Drupal Cloud serveri

Garantovana dostupnost od 99,99%

Kontrolni panel za potpunu kontrolu resursa

Niži troškovi poslovanja - plaćate samo ono što koristite

24/7 Tehnička podrška

Hostovano u profesionalnim Data centrima

Automatska aktivacija - samo par klikova do vaseg Cloud web servera

Poručite odmah na my.eunethosting.com/cloud

EUnet

011 330 56 05
www.eunethosting.com

► **lisicaizdral**

piše: *Ljubomir Živković*

Proljeće na moje rame

Kako sam baš zahvaljujući publicitetu shvatio da sam opštenepoznat (Desko sa kojim sam davny davno svirao u "Dva jelena" rekao bi o nekome: "Šta, ti ga ne znaš?! To je čuveni anonimac!")

Tako sad i ja. Nakon prilične pauze obreo sam se na koncertu, kao izvođač, dragi ljudi iz jednog od najmlađih horova u Beogradu pozvali su me da sviram na basprimu sa još trojicom svojih starih znanaca, zašto ne, biće koncert u Ruskom domu povodom pa ja ne znam ni koliko godina slovenske pismenosti (meni je to povod da se setim naše nepismenosti koja nam je još bolje pristajala i koja se ni sad ne da: kao što kad mi neko govori o veri otaca redovno odem unazad više nego što treba i spomenem se još daljih predaka koji behu teški neznabošci, pa bih njima, pošto su još stariji, da odam još više poštovanja, nema veze), počne koncert, voditelj predstavi poimence dvojicu mojih kolega, kod mene i kod basiste beše zastao te dirigentkinja moradaše priskočiti sa našim imenima, opa, Ljubomire, nisi baš toliko poznat, prošlo mi je kroz glavu, ali sam se sabrao i svirao, gle, prilično dobro, s obzirom da sam komšiluk i bližnje poštEDEo skala ima evo dva meseca, prođe koncert, uzmem sutradan "Politiku" da vidim hoće li Boris Tadić prihvatiti mesto premijera, sada kad zna koliko je taj posao prijatan i jednostavan (kao nekoć život pripadnika JNA: *ima ko misli, ništa bez naređenja*), kad – ja u novinama!

I jesam i nisam. Poslenik medija produžio mi prezime, a tamburu uvećao mi do formata gitare, dakle u sekciji "gitare" piše Ljubomir Živković. Jedino što je tačno, a i nije, to je slika, stariji čovek u braon odelu, savremeni dakle ja: osoba posve nepoznata voditelju i novinaru najstarijeg lista na Balkanu, samim tim i na svetu, jer naše poluostrvo spada među najstarije.

Ima da tražim ispravku i odštetu, ne za uvredu, jer nema u gitari niti u prezimenu na "ić" ničeg omalovažujućeg, za puku netačnost ma koliko bila nezlonamerna (ali me je sneveselila!) mogao bih ipak da tražim tri hiljade dinara, zašto baš tri, pa sa toliko sam dinara kažnjen: policija me uhvatila in flagranti – iz Sindelićeve sam skrenuo na Bulevar, a svetla mi behu neupaljena shodno starom zakonu o javnom saobraćaju.

Pre tri nedelje nepoznata premda viđena lica ukrala su iz nazgled sigurnog podruma četiri moje bezmalo nove letnje gume, metalna vrata su grubim, ama delotvornim pomagalom razvalili, komšinici koja ih je u drugoj fazi njihove operacije upitala šta to rade kazali su (jer bilo je šest popodne, dan beli) kako im je jedan gospodin platio da mu isprazne podrum, na tome se susret i završio, gospođa ih nije krišom snimila mobilnim telefonom, te sam policiji u Božidara Adžije mogao opisati samo svoje gume, u pet primeraka i sad je tamo moja prijava krađe, teške krađe – u fusnoti sam naznačio da se prema merilima moje porodice radi o teškoj krađi.

Policajcu na Bulevaru ponudio sam, kooperativno s moje strane, da jednostavno upalim sad svetla i da se u miru razidemo, ne,

piše on kaznu, piše, pa pošao sam da kupim nove gume, da niste slučajno našli moje ukradene gume, kakve gume, prijavio sam vam tešku krađu, je l', ne zna on ništa o gumama, ne bavi se time, a, tako, mislim se, majstor svetla nema ništa sa provalama, uglavnom ne dođe među nama do hrišćanskog dogovora, juče sam u jednoj stranoj banci platio kaznu, nek ti je halal, mladi čoveče, a i trudbeniku "Politike" ne zameram što mu se potkradoše te dve za zajednicu sve u svemu ipak nevažne netačnosti.

Mora da je proradila staleška solidarnost, ali mi ne izlazi iz glave trubački orkestar koji je prva žrtva izbora predsednika Republike. Duvači su se, ko ne bi, uredno odazvali pozivu da uveče budu na gotovs u Krunskoj (ulici koja je velikomučenički propatila pod imenom proleterskih brigada), jer nema trijumfa bez trubaštva; kao i svatovi, političari se istinski vesele tek kad se zori "Kalašnjikov", avaj, muzičarima je nakon loših i nepravednih vesti koje pristizahu sa sviju strana rečeno da se diskretno udalje.

Kako se novinarima niko od domaćina dosta dugo nije obraćao, reporterka jednog od ožalošćenih medija bacila je publici kosku o trubačima, zbog čega bi mogla biti ribana na redakcijskom sastanku, jer su perinci u e-novinama iste sekunde imali vest sa naslovom "Dođite za pet godina", zaista bih voleo da vidim dokumentarac o trubačima, kako ih osoba zadužena za kulturu zove telefonom, pre toga su imali probe, jer se "Marš na Drinu" baš zbog ovog svečanog događaja pobratimio sa "Odom radosti", voleo bih da imam snimak njihovih komentara iz kombija u koji su se vratili kivni na Srbadiju što je slabašnom izlaznošću potpomogla trijumf četničkog vojvode, a njima izbila pare iz džepa, možda im i nije izbila, možda im je neko iz štaba poraženih platio taj njihov izlazak na teren koji nije urodio nikakvom praktičnom intervencijom.

U nedelju sam se suočio sa svojim voćnjakom, zima je dokrajčila vinovu lozu (koja je prepuštena sebi bila prešla na ambar i tu rodila belim grozdovima, ne odveć krupnog ama ukusnog zrna), višnje i trešnju mučki napadoše pa biljne vaši koje imaju svoje mesto u božanskom poretku stvari i u ekološkome lancu, a koje bih ja kao voćar sitnosopstvenički bio uništio, da sam samo malo češće tamo odlazio; breze, breskva i japanski hrast drže se odlično, hrast je porastao, ima zlatno lišće, misli da ti je ovo Kjoto i redovno menjaš boju krošnje, došao ja ne došao; odem do zida ka utrinama da obidem groblje smokava, kad, jedna od prežaljenih biljaka ima mladice, druga se potpuno oporavila i nadam se da će ovog leta roditi. Za treću, sad se to već može reći, nema nade. Sa šupljikavim svojim stablom šta je i mogla na onolikom mrazu, jeste bila obmotana slamom i džakom od hartije, ali nije bilo nikog ko bi joj kao Vasko Popa brezi kazao: "Ne daj se, dušo."

Premijere: "Zoran Đinđić"

Rafal preko "četvrt

Predstava Olivera Frlića je rizično i hrabro suočavanje sa možda najjačim kompleksom savremenog srpskog društva

Četrdeset i osam sati pre nego što će Nikolić Tomislav postati predsednik Srbije, u Ateljeu 212 okupilo se sve ono što se u prestonici obično naziva "premijerna publika", ponešto ojačano političarskim uzorkom, štono se kaže, demokratske provenijencije (ne nužno iz DS-a) a koji se inače nešto ređe viđa na takvim mestima. Valjda se posle pozorišnih premijera ne može tako dobro *tvitovati* kao posle estradnih i političkih derneka, šta li? Kako god, svi su hteli da vide (a neki su voleli i da budu viđeni) premijeru projekta (netačno bi, naime, bilo reći "komada") *Zoran Đinđić*, trenutno najatraktivnijeg pozorišnog reditelja na jugo-prostoru, bosanskog Zagrepčanina Olivera Frlića.

Ako ste, kao ja, premijeru pratili s galerije, imali ste dodatno, u nekom ne baš nevažnom smislu *tabloidno* zadovoljstvo paralelnog praćenja dve radnje: jedne na sceni, a druge u publici, dole u parteru. Bio je to direktan prenos one toliko žudene "interakcije", rafalni napad preko plota "četvrtog zida" u pozorištu, onog jedinog nevidljivog: sa scene se prospe neka aluzija na delovanje živog nam, zdravog i prisutnog savremenika, a ti ga bržebolje pogledaš da vidiš kako mu to (ne) prija. Svetla su, naime, u sali sve vreme bila raskošno upaljena, u skladu s rediteljevom zamisli da ovde skrivanja u lagodni mrak publike koja samo pasivno prisustvuje pozorišnom činu nema i ne može biti: ta, glumci se tu ipak sve vreme obraćaju nama, prozivajući nas – utoliko i sebe, to jest celo društvo kojeg smo,

hteli ne hteli, "reprezentativni" uzorak – za sve što smo učinili od sebe i od ove zemlje u poslednjih dvadesetak godina, a čega je nekovrsni simbolički vrhunac upravo ubistvo Zorana Đinđića. Ali pobogu, zašto bi tamo gde je skoro dvesta hiljada ljudi izgubilo život, baš nasilna smrt jednog čoveka bila na taj način istaknuta i izdvojena? Pa, ne samo zato što je on bio predsednik vlade ove zemlje, nego mnogo više zato što je njegovo ubistvo došlo *naposletku*, kao simbolička

overa, kao kruna svih prethodnih, kao u Zveki-jev vrući metak umotana poruka ubica i njihovih pokrovitelja, a koja prevedena na tečni srpski glasi: tu smo, i nikuda ne idemo. Ne samo da ne možete nego i ne želite da nas isterate, jer bi to značilo da nas proterate iz sebe samih, a od toga jako, jako zazirete. Da to želite, ne biste se ovako vređali zbog toga što vas se na to podseća, ne biste pijačarski licitirali oko svega i svačega, od skupštinskih mandata pa do broja žrtava

og zida”

POLITIČKI TEATAR:
Kadrovi iz predstave

u Srebrenici, ne biste se tako smešno filistarski zgražavali i melodramski padali u nesves' nad scenskim povraćanjem na državnu zastavu; ne biste, konačno, dva dana docnije ostali kod kuće i isprazno mudrovali dok je N. Tomislav skupljao svoje divizije. Dobro, ovog poslednjeg nema niti je moglo biti u predstavi, ali rekao bih da se prirodno uklapa...

Ko je došao na *Zorana Đinđića* po komad iole klasičnog pozorišta, sa svim dobrim i manje

dobrim što uz to ide, našao se na pogrešnom mestu u pogrešno vreme. Ko je, pak, tu došao ne bi li se učvrstio u ionako granitnom uverenju da se “dobro zna ko je i zašto ubio našeg Zorana”, taj je bolje potrefio, ali opet, i to je zapravo irelevantno, jer ne prave se pozorišne predstave zarad toga, ili bar ne bi trebalo da se prave. Naposletku, šta je dobio neko ko je došao prevashodno zato da vidi kako se Frlić izborio sa možda i najskliskijim zadatkom

u svojem dosadašnjem “političko-pamfletističkom” ciklusu, a koji obuhvata riječki *Turbofolk*, ljubljansku *Proklet bio izdajica svoje domovine*, subotički *Kukavičluk* i zeničko *Pismo iz 1920?* Plus zagrebačko *Buđenje proljeća*, u kojem je od Vedekinda ostalo samo ono najnužnije...

Pet narečenih predstava najupečatljiviji su primeri onoga što bi se smelo bez zazora, a u autentično brehtovskom smislu, nazivati “angažovanim” ili naprosto političkim pozorištem; njihov je značaj, na estetskom koliko i “idejnom” planu praktično nemoguće preceniti. U poređenju s njima *Zoran Đinđić* možda nije nazadak, ali je neka vrsta šljafovanja: ne bih rekao da smo videli nešto bitno novo, nešto što kod Frlića već nije prisutno. Osim toga, a negde u tesnoj vezi s tim, oseća se da Frliću sve ono što bi imalo smisla nazvati “kompleks Đinđić” nije blisko i familijarno na onaj način na koji jeste velikoj većini publike, i na koji mu je bilo blisko ono što je radio u prethodnim predstavama. To ima svojih prednosti, zarad svežine i neopterećenosti pogleda, ali i svojih ograničenja, koja su povremeno izbijala na scenu (hm, *sa scene*). Međutim, i uz te uslovne prigovore, *Zoran Đinđić* je uzbudljiv teatarski ali i okoloteatarski doživljaj (što je prirodno i poželjno, pošto Frlić ne pati od građanskog esteticizma), čije terapijsko dejstvo je, doduše, moguće sprečiti tehnikom nadobudnog ignorisanja, ali to “pacijent” čini jedino na sopstvenu štetu. ►

Ono do čega je Frliću ovde stalo jeste udar na s(a)vest društva koje je ljude poput Đinđića mlelo za njihovog života, onda ih samlelo, progutalo ih i na kraju veselo podrignulo. Ili ih, u “boljem” slučaju, zalilo krokodilskim s(l) uzama naknadnog svojatanja, kojima reditelj – u jednoj od boljih scena predstave, možda i najupečatljivijoj uz popovski sinhronizovani atentat na Z. Đ. – suprotstavlja suze njegove udovice, onako “forenzičarski” skupljene u najlon kesu. Naizgled surovo i cinično, estetski i etički rizično, na kraju ipak – sjajno.

Sve drugo su, dakako, mamci koje je reditelj vešto postavio za dežurne somove, znajući da će se upecati. Intriga oko scenskog otkrivanja iliti “denunciranja” detalja iz rada na predstavi (ko je od glumaca odustao te kako i zašto etc.) takođe je sastavni deo njegovih projekata ove vrste, što odlično znaju gledaoci, a još bolje akteri njegove, recimo, ljubljanske ili subotičke predstave, koji su bili tu na kudikamo ozbiljnijim iskušenjima od beogradskih vedeta, pa nikome ništa. Rad sa Frlićem podrazumeva određen tretman odnosa “privatnog” i “javnog”, pa kome nije do toga, neka naprosto ne ulazi u tu *hardkor mašinu*. Isto vredi i za mistifikaciju oko udbaškog “prisluškivanja” rada na predstavi, a bogme i za već famozno “saslušavanje” kojem je podvrgnut pozorišni Vojislav Koštunica, kad već onaj pravi nije. Samo povraćanje po zastavi na koncu možete čitati kao vrhunski angažovani čin i neumitan rezultat svega što mu u predstavi prethodi, ali takođe i kao neku vrstu mistifikacije, ili čak testa iz opšte kulture, ako ne i inteligencije: da li je moguće da to nekoga danas još može da zgrozi, u pozorištu ili izvan njega? Pa ne rade li se slične stvari svakog dana, od demonstracija pred Belom kućom pa do kojekakvih smislenih ili pak fensi-šmensi performansa? Kako se, nakon svega, uopšte drugačije postaviti nasuprot rodoljubačkom *onaniranju nad krpom*, bilo čijom, u bilo kojim šarama?

A onda je premijera završena; rutinski aplauščić nakon kojeg između trećine i polovine publike brzo hvata maglu da se ne bi nečim zarazilo, kratko zatišje, pa onda mi koji smo ostali u sali frenetično aplaudiramo jedan, dva, tri, četiri... minuta. *Zorana Đinđića* tek čeka sudar sa “normalnom” publikom, onom koja je te večeri dremala uz televizor, i ta će “premijera” biti još zanimljivija od ove. A napolju, izvan Ateljea, proleće, i devojčice, i kafanske bašte, i Tomislav, i uopšte – Srbija...

Teofil Pančić

Reportaža: **Tri majska dana u Temišvaru**

Sporo se smrkava, sp

Rečima Klaudija Magrisa, Temišvar je lep i nije lišen melanholije. Izjutra, dok se prvi put šetam po gradu, ta se melanholija skoro može opipati. Ima tu neke istočnjačke patine, patine patnje, koju ne može poništiti ni stotinu neonskih reklama Mekdonaldsa. Fasade su oronule, tramvaji škripavi, lica siva i zabrinuta

NISAM, ETO, DO neki dan znao da je Rumunija u drugoj vremenskoj zoni. Kad preko Srpske Crnje udeš u Rumuniju, odmah izgubiš sat života. Meni je prvo bilo šest, pa mi je u trenu bilo sedam. Ali nema razloga za brigu. Na povratku ćeš svoj sat života dobiti nazad. Prvo mi je bilo jedanaest, pa mi je u trenu bilo deset. Ako više vjeruješ kazaljka na ruci ili brojkama na displeju mobilnog nego što vjeruješ svom nekakvom unutrašnjem satu, odmah ćeš varirati kraj *Bašte, pepela*: “Gospode, kako se ovde sporo smrkava.” Sredina maja mjeseca, prošlo osam uveče, ulazim u hotel, a dan se još bijeli. Nije sporo smrkavanje jedini razlog da se čovjek pred Temišvarom sjeti Kiša. Isti je to

pejzaž kao u Mađarskoj ili Vojvodini. Nije mi, međutim, Kiš prva literarna asocijacija na Temišvar, nego Crnjanski. Ima u *Komentarima uz Itaku* ona priča kad se poslije kraja Prvog svjetskog rata Crnjanski vraća materu u Ilanču preko Temišvara i ne može da nađe prenočište, pa sretne jednog svog zemljaka s velikom kozačkom šubarom koji mu kaže da se u Temišvaru nema gdje prespavati osim u salonima jednog bordela (Silbersalon). Kad na licu Crnjanskog vidi tragove gadljivosti, ovaj ga zemljak krene tapšati po leđima (“kao medved”) i tješi ga da ne mora, ako neće, spavati sa djevojkama. U bordelu je i skupina Srbijana – šta su se borili od Soluna do Temišvara, pa

orije sviće

im austro-ugarski soldat Crnjanski hoće komplimentirati i kaže im: Mora da je bilo teško. A ovi vojnici vele: "Dobro da se jednom svršilo. Okilavilo se." (Poslije se grle i ljube te pjevaju *Tamo daleko*.)

MEDVED, MELANHOLIJA: Kad napokon padne temišvarska noć, ulazim u prvu birtiju. Na ekranu velikog televizora – fudbal; igraju Vaslui i Otelul. Ljubitelj sportskog kladenja svugdje je kao kod kuće. Tražim neko lokalno pivo i dobijem politarsku flašu sa etiketom na kojoj je medvjed s krunom na glavi, a velikim slovima piše *Ursus*, a nešto manjim *Fondat 1878*. U gimnazijama koje je Austro-Ugarska nakon te 1878. godine u Bosni osnovala još se makar po inerciji uči latinski, pa mi je jasno da medvjed tu nije samo ornament. Sjetim se Crnjanskog (opet!) i pivo (za sebe i društvo za stolom) prekrstim (prevedem) u – *meded*. I, da se zna, dobro je pivo *meded*. Konobarica je mlada, crnokosa, nosi kariranu suknjicu i zove se Raluka. Gledam je i liči mi na svoj grad, na Temišvar, u frazi Klaudija Magrisa koju je sa talijanskog prevela Gabrijela Petrović. *Lep je,*

kaže Magris za Temišvar, *i nije lišen melanholije*. Sutra ujutro, dok se prvi put šetam po Temišvaru, ta se melanholija skoro može opipati. Ima tu neke istočnjačke patine, patine patnje, koju ne može poništiti ni stotinu neonskih reklama Mekdonaldsa. Fasade su oronule, tramvaji škripavi, lica siva i zabrinuta. Sirotinjo, i bogu si teška. Članstvo u Evropskoj uniji očito nije samo po sebi recept za blagostanje. Mali prosjaci su agresivniji nego kod nas. Ima, međutim, u Temišvaru i neke dublje melanholije, kao u gradovima što su nekoć davno vidjeli svoje najbolje dane. Ovdje je 1902. godine izlazilo 25 novina: 12 njemačkih, 12 mađarskih i jedne rumunske. Jedan od temišvarskih mostova onomad je projektovao Gistav Ajfel.

KOPILE U AMANET: U gradovima volim gledati grafite, natpise po zidovima, *firme*. Uz banke i mijenjačnice, puno je i radnji na kojima piše *amanet*. I ovdje su dugo bili Turci. Nije teško shvatiti, *amanet* je na rumunskom – zalogonica. Imao sam valjda jedanaest godina kad sam naučio prvu rumunsku riječ. Kad je Mi-odrag Belodedić prebjegao u Jugoslaviju, dao je intervju za *Tempo*. Novinar ga je pitao kako se na rumunskom kaže fudbal, a ovaj je odgovorio: *Isto kao i na srpskom*. Novinara je zatim zanimalo kako se na rumunskom kaže lopta, a Belodedić je odgovorio: *mindă*. Kako smo se samo tome smijali. Dijete je na rumunskom, to već odnekud znam, *kopil*. U šoping-centru, pored muškog i ženskog toaleta je prostorija za dojenje; na vratima piše da je za *mame i kopilad*. Smijemo se; mogu li se ovdje dojiti i djeca rođena u braku? Ubjedljivo najveći i najfrekventniji plakati u Temišvaru ovog proljeća su oni na kojima se najavljuje junjski koncert Lepe Brene. Šezdeset hiljada ljudi je ovdje 1984. s Brenom pjevalo *Živela Jugoslavija*. Brenin lik na plakatu je fotošopiran, valjda da je stari fanovi lakše prepoznaju. Plakati za majski koncert Nede Ukraden su rjeđi i manje upadljivi, ali ih ima. Temišvar je pun parkova i zelenila. U jednom parku, na klupi, sjedi mladi par s bebom. Cigani su, svađaju se na srpskom. U jednom trenutku ona mu kaže da se ne smije tako ponašati, da je pretjerao kad joj je opsovao mamu. On kaže: Nisam mamu, nego mater. Ona kaže: To je isto. On kaže: Nije isto, ovo je uzrečica.

STUDENTI I GUVERNATOR: Ima lijepih knjižara u Temišvaru, s dobrim *English sections*. Sudeći po izlozima, u izdavaštvu stvari ne idu loše. Dosta se prevodi. Na rumunski je, primjera radi, već preveden Saramagov *Kain*. Ipak, u odnosu na cijene u prodavnicama i kavanama

koje su na nivou cijena u Srbiji ili na cijene tak-sija što su mnogo niže nego u Beogradu, knjige su poskupe. Banknote rumunskih leja liče na izraelske šekele ili australijske dolare; načinjene su, hoću reći, od onog glatkog nepoderivog papira. Guverner (centralne banke) ovdje se zove – *guvernator*. Lako te novčanice klize iz ruku. Temišvar je univerzitetski grad, s dosta kafana što bi se mogle nazvati studentskim. Tu se opet družim s *mededima*. Muzika dobra, što će reći jedva primjetna. Može se normalno razgovarati. Kad se poslije ponoći vraćaš u hotel, grad je, vidiš, živ, ali na neki neglamurozan način. Na pješačkoj stazi uz obalu Begeja, u žutom krugu što ga na tlo baca kandelabr, ljubičasti grudnjak s dosta velikim korpicama. Neko je sebi, kao kod Crnjanskog, priredio burnu noć. Ne znam da li umišljam, ali kao da odnekud iz daljine odjekuju uvodni akordi *Bitange i princeze*. I kad na ulicama nema automobila, ima *law-abiding* pješaka što čekaju zeleno svjetlo. Ne spadam u takve: *gledajući moje mutne oči/ semafori crvene od stida*. U san padam uz poznate zvuke kakve valjda svugdje u svijetu prave vozila lokalnih komunalnih preduzeća. *Hoću, majko, hoću/ u gradsku čistoću,/ spavam danju, radim noću,/ za gradsku čistoću*. Budim se rano, kao čovjek kojem valja putovati. Ugao izašlog sunca ne slaže se sa uglom kazaljki na satu. Kad se sporo smrkava, sporije i sviće. Kafa, doručak, pa još jedna jutarnja šetnja gradom. Utisci se talože. Makar je Čaušesku srušen prije skoro četvrt vijeka, ima u atmosferi, u vazduhu, još nečeg od te stare Rumunije, od državnog socijalizma i istočnog bloka. Sličan sam dojam imao i u Lajpcigu. Možda je premalo vremena prošlo, možda svaka godina državnog socijalizma traži jednu godinu tranzicije, možda treba proći četrdeset i kusur godina da se dođe do nule. Pozitivne? Varijacija na stereotip o engleskoj travi; ništa ne može preko noći. Pa mi dođe pomalo strašna misao. Ako je ovdje sadašnjost gora nego bi mogla biti zbog gore prošlosti, možda je kod nas bolja – zbog bolje prošlosti. Šta će biti s nama kad potrošimo četrdeset i kusur godina kredita? Pola smo već potrošili. Tjeram misao rukom, kao pčelu. Ide-mo na zapad, vraćamo se, dobiću nazad sat vremena svog života, prijedpnevni za popodne-vni sat, nije loša razmjena. Dok kola jure uskom cestom, kao u remiksu stihova Pavleka Miški-ne i Izeta Sarajlića, ispraća nas špalir makova izraslih kraj pruge, s glavama crvenim kao komunizam.

Muharem Bazdulj

Slikar u doba fotografije

Gerhard Rihter slika u filmu Korine Belc, 2012.

Nedavno završena velika retrospektivna izložba u Berlinu i otvaranje iste postavke početkom juna u Parizu još jednom skreću pažnju na delo Gerharda Rihtera, jednog od najvećih umetnika današnjice, slikara koga mnogi smatraju Pikasom XXI veka

ŽIVOT U DOBA dominacije fotografije kao umetničke forme i multimedijalnih umetnosti, koje su u više navrata nedvosmisleno podržavale Dišanonu tvrdnju da je slikarstvo mrtvo (1917), suočava se sa neobjašnjivim fenomenom koji se zove Gerhard Rihter. Prisutan na svetskoj umetničkoj sceni već pet decenija, ovaj slikar kojeg mnogi smatraju Pikasom 21. veka, uprkos mnogobrojnim izletima u druge oblike umetničkog izražavanja, ostao je veran slikarstvu. I ne samo to – godinama unazad, Rihter spada među najprodavanije žive umetnike na planeti. Njegovi radovi dostižu najviše cene na aukcijama umetničkih dela, premašujući sumu koju su prošle godine art-dileri dostigli prodajom dela Monea, Dabotijeta i Rotka zajedno.

U Berlinu u februaru tekuće godine održano je 62. Berlinale. Ono što je bilo upadljivo drugačije na repertoaru festivala u poređenju sa prethodnim godinama jeste to da je ove godine čitav niz dokumentarnih filmova kao protagonisti imao neke od najeminentnijih živih umetnika

i umetnica današnjice. Ai Vejvej, Ulrike Ottinger, Marina Abramović i Anton Korbejn poslužili su kao inspiracija rediteljima i rediteljicama koji su pokušali da njihove živote približe posmatračima moderne umetnosti. Ipak, od svih spomenutih umetnika film u režiji Korine Belc *Gerhard Richter Painting* ispraćen je sa najviše pažnje. Razlozi za to su različiti. Osim činjenice da je u njemu predstavljen slikar nemačkog porekla, film je prikazan svega nekoliko dana nakon proslave osamdesetog rođendana Gerharda Rihtera, koji pada 9. februara. Istim povodom, berlinski muzej moderne umetnosti *Neue Nationalgalerie*, kojem su se pridružili londonski *Tate Modern* i pariski *Centre Pompidou*, organizovao je sveobuhvatnu retrospektivu Rihterovog stvaralaštva pod nazivom "Gerhard Richter: Panorama". Izložba je krajem 2011. godine prikazana u Londonu; a dva dana pred premijeru filma *Gerhard Richter Painting* na Berlinale, otvorena je u Berlinu, gde može da se poseti do sredine maja, dok će početkom juna preći

u Pariz, i tamo ostati dostupna publici do kraja septembra.

ISTOK–ZAPAD: Gerhard Rihter je rođen 1932. godine u Drezdenu. Kako je nakon poraza Nemačke u Drugom svetskom ratu ovaj grad ostao u istočnom delu podeljene države, na Rihterovo obrazovanje na Akademiji lepih umetnosti – koju je završio 1955. godine – dosta uticao je imao socrealistični pravac, promovisan u Sovjetskom Savezu i zemljama istočnog bloka. Po završetku studija, kao diplomski rad oslikao je mural u menzi akademije pod nazivom *Prva priča sa Pikasom*, a godinu dana kasnije i mural u Nemačkom muzeju higijene – *Radost življenja*. Iz ideoloških razloga, oba murala su prefarbana nakon Rihterovog bega iz Istočne u Zapadnu Nemačku, dva meseca pred završetak gradnje Berlinskog zida 1961. godine. Ideja za napuštanje Drezdena, gde mu je garantovana relativno stabilna budućnost, prvi put se razvila tokom boravka u Kaselu 1959. godine. Na izložbi *documenta II*, gde su, između ostalih, izlagali

Džekson Polok, Žan Fotrije i Lucio Fontana, Rihter počinje da razmišlja o svom radu i odlučuje da preduzme radikalne korake.

Nastanivši se u Diseldorfu, ponovo upisuje akademiju, na kojoj u isto vreme studiraju i Zigmara Polke i Konrad Lug. Tokom studija, susreće se sa modernim tendencijama zapadnoevropske umetnosti, koja se razvijala pod jakim uticajem kapitalizma i konzumerizma. Istovremeno sa prethodnim iskustvom slikara obrazovanog u socrealizmu kao zvaničnoj umetničkoj doktrini SSSR-a, Rihter po prvi put dolazi u poziciju umetnika koji ima problema da se svrsta u određeni pravac, po čemu ostaje poznat do danas. Polke i Lug mu pomažu oko definisanja novog stila – ili preciznije, anti-stila – u slikarstvu, koji nazivaju *kapitalistički realizam*. Jako brzo, Rihter postaje najzapaženiji član grupe i organizuje svoju prvu solo izložbu.

PANORAMA: Nastala od dve starogrčke reči – *sve* (pan) i *vidik* (horama) – kovanica iz naslova retrospektive radova Gerharda Rihtera ima za zadatak da posetiocu ponudi sveobuhvatni pogled na njegov umetnički opus. Kako bi to postigli, kustosi izložbe su izabrali ukupno 140 slika i 5 skulptura, koje svedoče o najznačajnijim momentima u njegovoj karijeri, ali i o njegovoj virtuoznosti kada je u pitanju korišćenje različitih medija, tehnika i materijala za ispoljavanje specifične vizije sveta koji ga okružuje. Letimičan pogled na postavku izloženu u zdanju koje je projektovao Mis van der Roe, svedoči o tome da slikarstvo ne samo da nije umrlo, već da još uvek ima mnogo toga da kaže i doprinese čovečanstvu i njegovom boljem razumevanju. Sam slikar je više puta izjavljivao da slikarstvu ne preči kraj, nasuprot Dišanovom proročanstvu poduprtom razvojem novih tendencija tokom 60-ih i 70-ih – uvođenjem videa, razvojem performansa i sve veće dominacije fotografije u umetnosti.

Međutim, Rihter nije od onih slikara koji je u fotografiji video pretnju, niti nešto čemu treba da se suprotstavi. Naprotiv, on u svom radu pokušava da uspostavi balans između fotografije i slikarstva, kao i realizma i konceptualnosti, spajajući ih na jedinstven način. Naime, Rihter kao osnovu svojih radova često koristi fotografije koje je pronašao u porodičnom albumu, novinama ili koje je sam fotografisao. On ih projektuje na svoja platna, kreirajući hiperrealistično delo, ali po završetku, konture naslikanog objekta učini nejasnim, ostavljajući utisak razlivenih štamparske boje. Neke od najkarakterističnijih radova koji su oslikani ovom tehnikom potiču iz perioda ▶

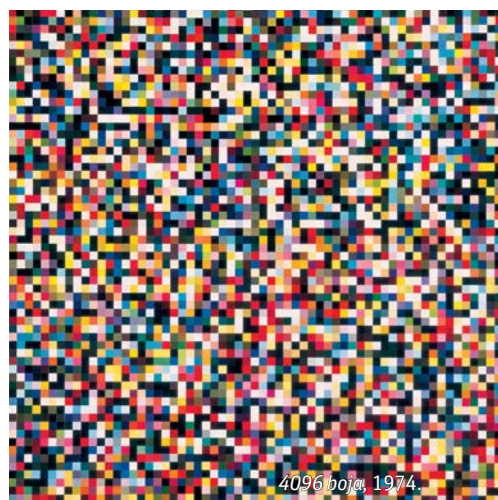
DELO: *Ujak Rudi*, 1965.

Tetka Marijana, 1965.

Komad mora, 1970.

4096 boja, 1974.

Beti, 1979.

Sveća, 1982.

October 18, 1977, 1988.

Septembar, 2005.

pre 90-ih, iako je Rihter nastavio da se povremeno vraća takozvanom foto-platnu do danas.

POLITIČKI KOMENTAR: U nekim od svojih prvih radova nastalih neposredno nakon studija u Diseldorfu, Rihter se okreće savremenim temama. Neraskidivo povezane sa bliskom prošlošću, nacionalnom, ali i porodičnom i ličnom, u post-nacističkoj eri u Nemačkoj, slikar kroz svoje radove postavlja neprijatna pitanja sa kojima je društvo tek počelo da se suočava. Iako se na prvi pogled tako ne čine, među izuzetno politički angažovanim radovima svrstavaju se *Tetka Marijana* i *Stric Rudi*. Obe slike nastale 1965. godine, preuzete su iz porodičnog albuma i na obe su prikazani članovi porodice koji su stradali tokom nacističkog režima. Četrnaestogodišnja tetka Marijana je prikazana kako drži bebu Rihtera u naručju. Usled mentalnih problema, Marijana je prvo sterilisana, da bi zatim bila zatvorena u sanatorijum, gde je ostavljena da umre. Sa druge strane, stric Rudi je prikazan u uniformi Vermahta, koji je nastradao na frontu već tokom prvih meseci rata. Govoreći o svojoj porodici, iz koje je jedan član služio režimu, dok je drugi stradao zbog eugenističkog eksperimenta Hitlerove vlade, Rihter se pridružuje društvenom pokretu nastalom u godinama neposredno

posle rata. Tokom procesa suočavanja sa prošlošću, jedno od krucijalnih pitanja koje su postavljale generacije koje su bile isuviše mlade da bi učestvovalе u ratu jeste bilo – šta su tada radili naši roditelji. U ovim radovima vidimo prve naznake Rihterove virtuoznosti, ne samo u tehničkom smislu, već i kao umetnika koji je zainteresovan za društvene probleme i spreman da o njima pokrene diskusiju. Koristeći svoje lične uspomene i momente iz života svoje porodice ovekovečene zahvaljujući fotografijama, Rihter se obraća društvu i pokušava da nađe način da se nosi sa ličnom, ali i šire, nacionalnom traumom nedavno okončanog rata.

Drugi, izuzetno kontroverzni, serijal slika rađenih u istoj tehnici i sa jakim političkom pozadinom – rađenih takođe kao foto-slike, potvrđujući ovu tehniku jednim od svojih najjačih aduta – nastao je 1988. godine Serijal od 15 slika naslovljen *18. oktobar 1977.* bez sumnje spada među njegove najznačajnije radove. Na njima je Rihter oslikao pripadnike nemačke terorističke grupe RAF, poznate pod imenom Bader-Majnhof grupa. Troje pripadnika ove ekstremno levičarske grupacije 18. oktobra 1977. godine pronađeni su mrtvi u svojim zatvorskim ćelijama. Iako su platna oslikana više od deset godina nakon njihove

smrti, usled izuzetne osetljivosti teme i velike političke podeljenosti nemačkog društva, efekat serijala Rihterovih radova je bio nezamislivo velik. Izuzetno moćni prikazi hapšenja članova grupe, zatvorskih ćelija u kojima su bili zatočeni, zatim njihovih beživotnih tela, kao i njihove sahrane, ponovo su stavili Rihtera u žižu domaće javnosti u kojoj je RAF predstavljala kontroveržno pitanje. Misterija oko njihove smrti u zatvoru koja je u javnosti predstavljena kao samoubistvo, kao i njihove aktivnosti u Nemačkoj tokom 70-ih, podelili su javnost i postavili pitanje da li je društvo zaista završilo sa procesom suočavanja sa nacističkom prošlošću ili ne.

Ne treba izostaviti ni rad pod nazivom *Sep-tembar*, realizovan 2005. godine, gde se Rihter ponovo vraća foto-platnu. Na prvi pogled apstraktan, prizor oslikan na ovom platnu jeste jedan od nebodera Svetskog trgovinskog centra u koji je upravo uleteo avion United Airlinesa. Mnogima se ova tema činila neočekivanom, smatrajući da se Rihter odavno okrenuo slikanju monumentalnih apstrakcija. Ipak, značaj koji Rihter ne prestaje da daje različitim geopolitičkim dešavanjima ne samo na domaćoj, već i svetskoj političkoj sceni, jeste upravo ono što njegov rad čini tako

ЗАВОД ЗА УЧБЕНИКЕ
Књига знања

Питер Балакијан

РЕКА ТИГАР У ПЛАМЕНУ

Историја геноцида над Јерменима и реакција Америке

У овом националном бестселеру, критички усмерен аутор Питер Балакијан пружа нам потресан наратив о покољима Јермена извршеним деведесетих година 19. века и о геноциду над Јерменима из 1915. године, које је починило Османско царство.

Користећи ретко виђене архивске документе и изузетне извештаје непосредних сведока, Балакијан нам представља језиву историју првог геноцида модерног доба, који је под окриљем Првог светског рата извршила турска власт. Својим приповедањем он васкрсава једно изузетно, а изгубљено поглавље америчке историје.

БЕОГРАД Обилићев венац 5 тел. 011/2638-405 Краља Милана 19 тел. 011/3235-409	Косовска 45 тел. 011/3227-088 Палмотићева 1а 011/3224-706	Вукасовићева 50 тел. 011/3594-835 BELVILLE, Јурија Гагарина 14к тел. 011/630-22-27	НОВИ САД Сремска 7 тел. 021/662-4433	Матице српске 1 тел. 021/417-625	НИШ Трг краља Александра 3 тел. 018/511-428	КОСОВСКА МИТРОВИЦА Владе Ђетковића 1 тел. 028/425-111
---	--	---	---	-------------------------------------	--	--

posebnim. Jer, šta drugo bi trebalo da bude funkcija umetnosti danas?

IZMEĐU SLIKARSTVA I FILMA: Usled ovakvog izbora radova, "Gerhard Richter: Panorama", iako možda ne pruža osnovu za poređenje Rihtera sa Pikasom – pre svega zbog nekoherentnosti i odsustva razvoja stila koji kod Rihtera izostaju – svakako govori o tome da slikarstvo, kao što sam umetnik kaže, zajedno sa pevanjem i plesom, predstavlja jednu od bazičnih oblika ljudskog umetničkog izražaja. Samim tim, slikarstvo vremenom može samo da promeni svoju prirodu usled novih zahteva i mogućnosti, tehnoloških dostignuća i društvenog razvoja, ali ne i da umre. Imajući ovo u vidu, film koji je premijerno prikazan na ovogodišnjem Berlinu, *Gerhard Richter painting*, predstavlja pravo razočaranje u kojem rediteljka Korina Belc ne uspeva da približi lik i delo slikara kojeg prati i beleži momente iz njegovog života. U filmu dominiraju dugi snimci Rihtera dok slika svoja apstraktna platna i priprema predstojeće izložbe, tek povremeno nas vraćajući u prošlost isečima iz intervjua koji svedoče o umetnikovoj poletnosti tokom 60-ih.

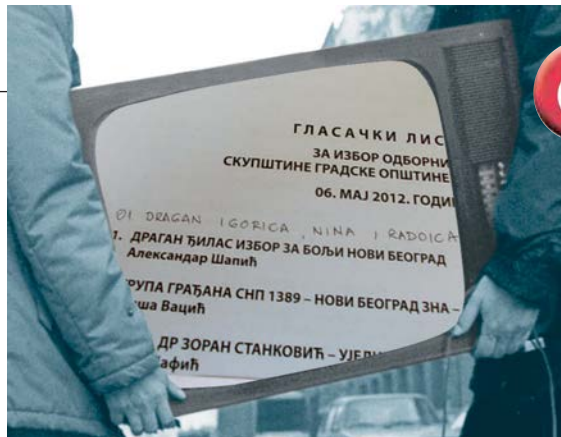
U jednoj sceni, Richter vidno frustriran, obraća se rediteljki sa komentarom da ga osećaj da je posmatran dekoncentriše, jer narušava mističnost slikarstva. Pred okom kamere se oseća ogođeno i eksponirano, gore nego u bolnici. Ujedno, on ne nudi dublje tumačenje svojih radova, niti nas previše upoznaje sa svojim razmišljanjima. Njegovi komentari su kratki, odsečni i često konfuzni. Usled ove šturosti ne možemo a da ne dovedemo u pitanje odgovornost rediteljke koja pretenduje da dokumentuje stvaralaštvo jednog od najznačajnijih umetnika danas. Jer, ukoliko je cilj njenog filma bio dokumentacija, bacanje više svetla na njegovu ličnost i stvaralaštvo, umesto na proces slikanja apstrakcija vidno nedostaje. Iako se kroz delove intervjua snimljenih 60-ih i 70-ih mestimično dotiče njegove porodične istorije, profesionalnog života, shvatanja umetnosti i sveta koji ga je okruživao u periodu kada je počeo da gradi svoju karijeru, izostavljen je Rihterov odnos prema umetnosti, svojim delima, istoriji i svetu danas. Takođe, pitanje njegovog odnosa prema toliko slavi, ali i prema cenama koje njegova platna dostižu na aukcijama pomogla dodatno bi upotpunila sliku. Ovako, stičemo utisak da je rediteljka, koja je posrednica između umetnika i nas kao publike, propustila priliku da približi umetnika široj publici, čineći od filma odu idolu prema kojem oseća strahopoštovanje. ◀

Dušan Milojević

► tv manijak

Piše: Dragan Ilić

Dnevnik uvreda

Završeni su izbori, počela je kombinatorika. Govori se o mogućoj ili nužnoj kohabitaciji, a glasanje je prepušteno gledaocima Eurosonga u proevropskom Bakuu. Nakon izbora na svim nivoima, nakon dva kruga izbora za predsednika, jasno je samo da većina birača u Srbiji nije izašla na izbore, a da je broj nevažećih listića dostigao nivo cenzusa. Čuli smo šta su biračima poručili Tadić, Toma, Ivica, ostali, statističari, analitičari, EU, Putin, diplomate, uglavnom čestitke, ali kakve poruke su dobili oni koji su se drznuli da ne glasaju ili da šaraju po listićima. Na barem desetak listića u zemlji i inostranstvu (što je dokumentovano fotografijama) slušaoci su glasali za Goricu i Dragana (alijas Nina i Radojica). Ovom prilikom želim da zahvalim za ukazano poverenje, bez kampanje ili poziva da to čine, i smatram da smo potpuno u rangu ostalih stvarnih ili fiktivnih likova koji su dobili glasove onih koji jednostavno više ne veruju nikome. Tu smo glasove delili sa čiča Glišom, Betmenom i ostalima, lako ćete ih pronaći na internetu. Ispostavilo se da su oni koji su izabrali da ne biraju popili neverovatnu količinu uvreda, mnogo veću od kandidata, a na račun kojih je, recimo, Nikolić postao mučenik, pa pobednik izbora. Zato osećam potrebu da ovde sačinim dnevnik i evidenciju uvreda, tek da se ne zaborave. Dakle, za šta su sve krivi apstinenti?

Analitičari su im odmah na teret stavili loš izborni rezultat LDP-a, kao da LDP ima ekskluzivno pravo na ozlojeđenost. Začudila me i iznenadna briga navijača DS-a za rezultate LDP-a. Iz razgovora sa apstinentima saznalo sam da nijedna stranka nema isključivo pravo ni tapiju na nezadovoljstvo ponuđenim programima i ljudima.

"Beli listići" su proglašeni "retardiranom inicijativom" na B92, što onda one koji nisu izašli gura još stepenice niže u mentalnoj deterioraciji – verovatno do imbecilne amebe.

Apstinenti su takođe dobili epitet "razmažene salonske levice" ili "nadurene familije" čiji hir će koštati demokratiju u Srbiji, jer ne razume "viši cilj" i ne ume ili ne želi da bira "manje od dva zla". Pokazalo se da je ova familija brojna i da se zaista nije javila da podrži manje zlo. U istom paketu uvreda smo čuli da apstiniranje ili šaranje po izbornim listićima predstavlja obest privilegovane kaste, dela vladajućeg sistema i režima koji "neće Tadića". Ukoliko je izlaznost ovako mala, a rezultati glasanja ovoliko različiti, to pokazuje da se poverenje moralo zaslužiti i da su birači pak dobro razmislili za koga su glasali.

Da se razumemo, i pobednik predsedničkih izbora je pozivao da glasamo i da se ne arči poverenje na male stranke, što ne važi za Vulina ili za DSS koji su mali brojem, a veliki duhom??!

Vrhunac apela bio je poziv patrijarha da se izađe na izbore, a apel je upućen tokom drugog kruga predsedničkih izbora. Odvojenost Crkve i države ne važi kod izbora u Srbiji, a pitam se da li apstinencija, ili post od izbora, neodgovornog birača čini grešnikom. Ukoliko je tako, ima li pokore i leka za ovaj greh, čime smo Crkvu uvredili ako šaramo po izbornom materijalu? Da li smemo protiv ovog poziva i da li on važi za izbore na svim nivoima?

U svom obraćanju novinarima i priznanju poraza, bivši predsednik mi je konačno dobio svakodnevno, ljudsko obličje. Čudo je ta vlast, zaista transformiše čoveka, verujem ponekad i mimo njegove volje. Vrhunac paradoksa je etiketa koju su dobili apstinenti – od predsednika na odlasku. Intelakutna elita je razočarala i podbacila, jer suštinski ne razume Viziju. U izvesnom smislu, to je parafraza uvrede koju je Velimir Ilić uputio posle prvog kruga, da "narod ne valja i ne zna da izabere". Da li da menjamo narod, ili elitu, ili sve đuture? Pre dva izborna ciklusa pravili smo emisiju "Taxi B92" gde su političari besplatno vozili građane i časkali sa njima. Tada je jedan vispren putnik, simpatičan gradski mangup, razgovarao sa Tadićem i skrenuo mu pažnju kako se "političarima menja faca kad su dugo na vlasti", a Tadić je tada delovao prirodno, zaista je bio nalik tom putniku. Kada je držao oproštajni govor, pre par dana, tek tada sam ponovo video isti lik običnog čoveka, koji se vratio među građane. Pre dva izborna ciklusa smo se nadali da te političke levitacije više neće biti ni za jednog političara, da će populizam i partijski elitizam nestati ili se umanjiti. Koji smo retardi, a?

Na kraju, ne mogu da zahvalim onima koji nisu glasali, ili su dali glas Gorici i meni umesto čiča Gliši ili Betmenu. Ta činjenica je tužna stvarnost, a broj tih nevidljivih opomena koje su poslali apstinenti i "beli listići" mora biti ozbiljan znak da nešto ne valja. Pametnom dosta. ◀

Intervju: Tasos Kurakis, funkcioner SIRIZA

“Memorandum (koji je Grčka potpisala sa EU) treba da se izloži u atinskom Ratnom muzeju kao oružje masovne katastrofe”, SIRIZA

Za “Vreme” iz Soluna

Na parlamentarnim izborima 6. maja došlo je do velikog obrta na grčkoj političkoj sceni. Dve velike stranke koje se u Grčkoj smenjuju na vlasti čitavih 38 godina, PASOK i Nova demokratija (ND), a koje podržavaju Memorandum Trojke (Evropska komisija, Evropska centralna banka i Međunarodni monetarni fon) potonule su na dno osvojivši zajedno manje od jedne trećine glasova. Memorandum predviđa rigorozne mere štednje kao preduslov za finansijsku pomoć Grčkoj.

Trijumfalnu pobjedu ostvarila je SIRIZA (Koalicija radikalne levice), čija se snaga utrostručila. Postala je druga stranka u skupštini sa 16,8 odsto, odmah posle ND-a koji je osvojio 18,8 odsto glasova. Bilo je to veliko iznenađenje za sve, pa i za samu SIRIZU. U Grčkoj svi pričaju o velikom preokretu, jer je po prvi put u savremenoj grčkoj i evropskoj istoriji levice (bez socijaldemokrata) osvojila blizu 40 odsto glasova. Na evropskom političkom nebu pojavila se nova zvezda – tridesetosmogodišnji Aleksis Cipras, predsednik SIRIZA.

Posle izbora nije bio moguć dogovor o koalicionoj vladi. Novi prevremeni izbori biće održani 17. juna. Polovina anketa koje se svakodnevno sprovode pokazuju da SIRIZA sa 22 do 28 odsto izbija na čelo. Druga polovina anketa pokazuje da će ND ponovo osvojiti najveći broj glasova, pošto u svoje redove sabija sve male stranke iz redova desnice. Prema grčkom izbornom zakonu, prvoplasirana partija dobija bonus od 50 mandata u parlamentu.

U slučaju da SIRIZA izbiže na prvo mesto, lako će moći da formira koalicionu vladu sa ostalim levičarskim strankama. Bila bi to vlada koja obećava narodu da će ponovo sa Evropskom unijom pregovarati o Memorandumu i da će zahtevati da se ukinu stroge mere štednje zbog kojih narod pati već tri godine.

U istom trenutku ND i PASOK, Brisel ali i većina vlada EU sa Nemačkom na čelu, pokušavaju da zaplaše Grke, govoreći da će u slučaju da levice pobjedi na izborima zemlja bankrotirati i izaći iz evrozone. Smenjuju se strah i

nada i sve se može očekivati.

Šta o tome misli SIRIZA, favorit na sledećim izborima, za “Vreme” govori Tasos Kurakis (64), u svom kabinetu na Medicinskom fakultetu Univerziteta Aristotel u Solunu. Osim što je vanredni profesor, specijalista za genetiku i pedijatriju, Tasos Kurakis je i stari aktivista i pripadnik levice. Od studentskih dana je bio aktivan član Komunističke partije Grčke (KKE), a od 1990. se nalazi u vrhu SIRIZA. Od 2002. do 2004. bio je opštinski savetnik. Od 2007. do danas tri puta uzastopce izabran je za poslanika SIRIZA, a na poslednjim izborima, na kojima je SIRIZA pobedila u Solunu, dobio je više glasova od svih drugih lokalnih poslanika. Ako SIRIZA bude formirala vladu, predviđen je za jednog od ministara, najverovatnije zdravlja ili obrazovanja.

“VREME”: Gospodine Kurakis, po čemu se SIRIZA razlikuje od tradicionalnih evropskih socijalističkih i socijaldemokratskih stranaka?

TASOS KURAKIS: SIRIZA nije ni socijalistička ni socijaldemokratska stranka. To je levičarska stranka koja, kao i mnoge druge levičarske i komunističke partije iz cele Evrope, učestvuje u porodici stranaka evropske levice. Ono po čemu se razlikuje od socijaldemokratskih i socijalističkih stranaka jeste to što SIRIZA ima antikapitalistički pravac i što joj je socijalizam konačna vizija i cilj. Na tom svom putu ona čini niz koraka koji se ne kreću u pravcu manipulisanja sistemom, nego u pravcu promene postojeće situacije, baratajući terminima kao što su socijalna pravda, poštovanje životne sredine, eliminacija neravnopravnosti i slično. To je pokret koji je pre svega protiv rasizma, protiv seksizma i protiv ksenofobije.

Da li je SIRIZA u kontaktu sa nekim drugim evropskim levičarskim partijama?

U Stranku evropske levice uključeno je veoma mnogo stranaka iz čitave Evrope. Bilo da su integrisani kao punopravni članovi, bilo kao posmatrači. Sve vreme se povećava broj stranaka koje učestvuju u Evropskoj levisi, a Aleksis Cipras je trenutno zamenik predsednika Evropske levice.

Može

mo da ih zaustavimo

Foto: Milica Kosanović

Koja je razlika između Komunističke partije Grčke i SIRIZA?

Razlika između te dve stranke je pre svega u tome što mi ne pozivamo narod da nas podrži, obećavajući mu da će svi problemi biti rešeni kada mi jednom dođemo na vlast, kao što to čini KKE. KKE obećava da će kada dođu na vlast uspostaviti jednopartijski sistem "narodne vlasti", i da će tada sve biti u redu. Mi kažemo da postoje konkretni problemi za koje moraju da se nađu rešenja i odgovori sada. A problemi su poznati i veliki: problem nezaposlenosti, problemi radnika i službenika i njihovih odnosa sa poslodavcima, problemi životne sredine i ljudskih prava. Mi ne pozivamo ljude da podrže našu partiju na izborima samo da bismo došli na vlast, kao što to čini KKE, nego ih pozivamo da nas podrže kako bismo ojačali da sa pozicije vlasti direktnije utičemo na poboljšanje života naroda. Osim toga, KKE je glavni predstavnik ideje o izlasku Grčke iz EU. Iako se borimo za to da zavlada socijalizam u zemlji, mi kažemo da je u globalizovanoj ekonomiji naše mesto u Evropskoj uniji, ali ne u ovakvoj evropskoj zajednici kakva je danas, nego u jednoj EU sa potpuno drugačijom arhitekturom, u kojoj vladaju termini kao što su "isti zakoni za sve" i "socijalna pravda", u kojoj će svi članovi biti ravnopravni i neće postojati suverenitet razvijenih zemalja na štetu zemalja sa juga Evrope. Takođe kažemo da u saradnji sa svim narodima Evrope možemo da promenimo Evropsku uniju i zajedno sa svim narodima Evrope i sveta možemo zajednički i konačno jednog dana da stignemo do socijalizma. Uostalom, ne verujemo da je socijalizam moguće ostvariti zasebno, samo u jednoj zemlji, naročito ne danas, u vreme globalizacije i globalizovane ekonomije.

Hoće li SIRIZA do kraja ostati dosledna i odbiti Memorandum koji su potpisali PASOK i ND?

Rekao bih da smo obavezni da ispoštujemo želju grčkog naroda, koji se izjasnio protiv Memoranduma, a to se vidi po tome što su dve velike partije koje su podržale Memorandum, ND i PASOK, od 80 odsto koliko su osvojile na prethodnim izborima, na ovim najnovijim pale na ukupno 32 odsto. U našoj predizbornoj kampanji glavni moto nam je bio "poništanje Memoranduma". Smatramo da veoma mnogo problema proizlazi iz sprovođenja Memoranduma i zakona koji se po njemu upravljaju. Istrajaćemo u tome do kraja, jer uostalom to i jeste glavni razlog što nismo pristali da formiramo

zajedničku vladu sa strankama koje su glasale za Memorandum. Takva vlada, sastavljena od partija koje su za i koje su protiv Memoranduma, bila bi karikatura, najobičnija prevara grčkog naroda. Ovde želim da istaknem da narod stvarno želi da se formira vlada, ali ne vlada kao što je bila prethodna, koja ga je osudila na siromaštvo i bedu, nego vlada koja će, ne uopšteno i nejasno, nego konkretno i jasno, dati odgovore na njegove probleme. Narod želi vladu koja će zaustaviti taj "silazak u Had", tj. recesiju koja traje već godinama. Želi vladu koja će ga povesti na put razvoja i optimističkog gledanja na budućnost sa osnovnim težištem na stvarnom rešavanju socijalnih, ekonomskih i ekoloških problema.

▶ Čak i ako država izađe iz dužničke krize, narod će biti potpuno uništen. Kako kaže Aleksis Cipras, svojim Memorandumom nas vode u humanitarnu krizu

Brisel, Berlin, Trojka pa i Fransoa Oland rekli su da Grčka mora da ispuní obaveze i sprovede mere štednje koje je Atina potpisala. Da li SIRIZA blefira ili je spremna na to da Grčka ostane bez finansijske pomoći i bankrotira?

Potpuno je za očekivati da velike evropske partije koje su potpisale sporazum sa ND-om i PASOK-om i pošto su dobile potpise njihovih vođa žele da ostvare i doslovce primene Memorandum. Mi kažemo, ali ne samo mi nego i svetski priznati ekonomisti, da dug nije održiv i nije ga moguće vratiti, jer zemlja već petu godinu prolazi kroz recesiju, a to je u Evropi bez presedana, i što je još gore, očekuje se da će se ova situacija nastaviti još tri godine. Prema tome, čak i ako država izađe iz krize, narod će biti potpuno uništen. Kako kaže Aleksis Cipras, svojim Memorandumom nas vode u humanitarnu krizu.

Mi kažemo kako imamo dva veoma moćna oružja za pregovore. Prvo je velika želja grčkog naroda da se poništi Memorandum, a drugo je položaj Grčke u evrozoni, jer za sada ne postoji neki poznat proces eliminacije jedne države članice iz evrozone, bar do sada se tako nešto nije desilo, pa možemo da razgovaramo

sa Evropom o reviziji kreditnih ugovora. Tražićemo da se izbriše jedan veliki deo zvaničnog duga, koji u rukama imaju ECB i evrozona, da se formira međunarodna komisija za rekapitulaciju i isplaćivanje ostatka duga sa klauzulom o razvoju, što znači da se dug vraća proporcionalno sa ekonomskim razvojem zemlje.

To je uostalom uradila i Nemačka 1953, kada je na jednom međunarodnom kongresu tražila i uspeła da dobije "šišanje" duga u visini od 63 odsto. Da vas podsetimo da se tada među zemljama kojima je Nemačka dugovala nalazila i Grčka. Naime, Grčka je bila dala nemačkoj takozvani okupacioni kredit, koji je Nemačka uzela na silu od okupirane Grčke 1942, i to u visini od današnjih okruglo 106 milijardi evra. Taj kredit Nemačka Grčkoj nikada nije vratila, vratila je samo 20 odsto od ukupnog duga. Nemačka je imala obavezu da vrati ostatak duga sa klauzulom o razvoju, znači da rate koje vraća budu proporcionalne njenom razvoju. Verujem da će danas na taj model vraćanja duga pristati i EU. A ako ipak ne pristanu na to i prestanu da nas kreditiraju, tada će i s naše strane doći do obustave plaćanja. A budite sigurni, ako dođe do obustave plaćanja kredita, novac kojim Grčka raspolaže sasvim je dovoljan da pokrije naše potrebe za plate i penzije i razne ostale socijalne izdatke.

Znači, nezvezano za to da li se to zove bankrot ili ne?

Bankrot već imamo. Narod prolazi kroz bankrot, unutrašnji dužnici su prestali da plaćaju svoje dugove. U skladu sa Memorandumom II, na stranici 427 stoji da će plate i penzije u Grčkoj pasti na nivo plata i penzija Bugarske, Rumunije i Estonije. Prema tome, jasno vam je da je već reč o bankrotu, jer su naši troškovi života još uvek na nivou Brisela.

Dakle, mi tvrdimo da možemo sa našom politikom da izađemo iz krize. Naravno, da su se gospoda Samaras, Papandreu i Papadimos bili oslonili na volju naroda, stvari bi danas bile drugačije. Sada su nam uslovi još gori nego što su bili pre dve godine, ali bez obzira na to nemoguće je da nastavimo putem koji su nam oni odredili. Možemo da izađemo iz krize. Naravno, biće potrebne žrtve, i prvo što mora da se uradi jeste da prestanu da se smanjuju plate, penzije i socijalna pomoć nezaposlenima. Treba da se opovrgne odluka o ukidanju kolektivnih pregovaranja o visini plata, a pre neki dan smo sa predsednikom Karolosom Papuljasom govorili o tome da smesta prestane privatizacija društvenih dobara.

A šta ako ipak ne bude dovoljno para za plate i penzije...?

Čujte, mi izdvajamo najviše novca za odbranu, proporcionalno najviše na svetu. Ako smanjimo taj trošak i ako ne dajemo toliki novac za dug i kamate na dug, imaćemo i za plate i za penzije. Naravno, nije moguće da otplaćujemo dug i istovremeno da imamo dovoljno novca za plate i penzije. Dakle, dug nam je neodrživ. I to sa ekonomijom koja prolazi kroz recesiju. Trebalo bi, i to je jako važno, da se promeni uloga banaka. U ovom trenutku podržavamo da dođe do dokapitalizacije banaka, ali sa državnim akcijama i pravom glasa, tako da država ima kontrolu, da mogu da se usmeravaju ulaganja banaka u srednja i mala preduzeća kako bi se stvorila radna mesta, kako bi se oporavili fondovi osiguranja i kako bi za neko vreme mogle da se povećaju penzije.

Da li je ovo što se trenutno dešava u Grčkoj neka vrsta levičarske revolucije protiv evropske tehnokratije?

Ovo što se dešava pruža veliku nadu narodu da stvari ipak mogu da se promene. Daleko smo od toga da govorimo o nekakvoj revoluciji koja će promeniti kapitalistički sistem. Mi, naravno, ne krijemo da je naš glavni i konačni cilj promena tog sistema koji se bazira na eksploataciji čoveka, ali još nismo došli do toga, to nam sada nije prioritet, jer da do toga dođe mora svest ljudi da dosegne određeni nivo, i da ekonomski uslovi to dozvoljavaju. U ovom trenutku najvažnije je da spasemo zemlju od propasti.

A kako ćete u sve to ubediti briselske tehnokrate?

Gledajte, jedini jezik koji oni mogu da razumeju je želja i pravo grčkog naroda, jer imamo demokratiju. Naravno, u pravu ste, oni imaju potpuno drugačiju logiku i naša borba neće biti laka. Potpuno smo svesni problema s kojima ćemo se suočiti, ali ćemo upotrebiti sva raspoloživa sredstva. U ovom trenutku mediji su potpuno u njihovim rukama. Svakodnevno katapultiraju tone blata protiv SIRIZA i bukvalno teroristi su narod sejanjem straha. Vrlo je moguće da će se poslužiti i gorim sredstvima, kao što je povlačenje novčanih uloga iz banaka, kako bi pokleknuo bankarski sistem. Mi verujemo da će nas narod podržati. Naravno da nam put nije pokriven ružinim laticama, jer se radi o klasnoj borbi, o sukobu interesa, i niko ne treba da misli kako će se na već sledećim izborima promeniti stvari u našem životu. Treba da se održe izbori, da dobijemo većinu glasova

u skupštini, ali najvažnije stvari će se događati na ulicama uz pomoć velikih masovnih radničkih demonstracija i drugih društvenih pokreta.

Da li bi grčki primer i otpor štednji i Memorandumu mogao da se prelije i u ostale zemlje, kao što su Španija, Portugal, Italija...?

Našoj zemlji je pomoglo to što se desilo u Francuskoj, što je Fransoa Oland izabran za predsednika. To je sigurno napredak za Francusku, ali ne i nešto što će dovesti do konačnog odgovora. Videli smo velike pokrete u Evropi na kojima su glavni slogani bili "Svi smo mi Grci", i pošto je sve to u neverovatnoj zavisnosti jedno od drugog, mi verujemo u primer Grčke, koju ovog trenutka prati čitav svet, u kome Grčka više nije "pokusni kunić", nego zemlja

NA ULICAMA SOLUNA: Dr Kurakis

koja otvara put jednoj novoj Evropi.

Prema tome, sve će to neminovno uticati na situaciju u ostalim evropskim zemljama i vrlo je moguće da smo učesnici događaja koji će se kao lavina sručiti na nas sa nepredvidljivim posledicama. To je ono čega se boje evropske tehnokrate i zato je kancelarka Nemačke Angela Merkel juče rekla, a ministar finansija Wolfgang Šojble podržao, da se u Grčkoj sprovede referendum za ili protiv evra, jer tako pokušavaju da označe pravac u kome treba da se odvijaju izbori. Želim da kažem da bi bilo krajnje paradoksalno ako bi na potpuno legalan i demokratski način u Grčkoj bila izglasana levičarska vlada, a da Evropa to ne prizna. To bi bilo čisto fašističko ponašanje Evrope. Jer, ako ne podrži želju jednog suverenog naroda da izabere vlast kakvu želi, to bi rezultiralo propašću demokratije, to bi bilo razbijanje temelja na kojima je izgrađena i sama EU.

Kako to da ND i PASOK nisu uspjeli da formiraju vladu, tj. da nađu dva poslanika, koliko im je nedostajalo, i prevedu ih na svoju stranu?

Dve tradicionalno suparničke stranke koje se smenjuju na vlasti poslednjih 38 godina, ND i PASOK, i koje podržavaju Memorandum, na

poslednjim izborima su zajedno dobile samo 32 odsto glasova, od 80 odsto koliko su ukupno imale na izborima 2009. Jasno vam je, dakle, o kakvom je srozavanju reč. Čak i da su mogli da kupe dva poslanika i da ih prevedu u svoje redove, imali bi protiv sebe ostalih 68 odsto glasača koji su protiv Memoranduma, ali za Evropu i evro. ND je kao prva partija na izborima dobila bonus, znači dobila je na poklon 50 poslanika, pa bi prema tome bilo nemoguće da takva vlada opstane u jednom demokratskom sistemu, jer bi to bila vlada manjine. S druge strane, ta dva poslanika o kojima pričate, za grčki narod predstavljali bi Efijalta (prim. prev.: Efijalt je sinonim za izdajnika, po imenu persijskog vodiča u bici kod Termopila). Ne mogu da zamislim nijednog poslanika iz levičarskih krugova koji bi se prodao po toj ceni.

Da li će SIRIZA, ako pobedi na izborima 17. juna, uspeti da formira vladu i da li će ići do kraja, te odbiti da sprovodi mere štednje koje je potpisala prethodna vlada?

Ako SIRIZA pobedi na sledećim izborima i dobije bonus od 50 poslanika, moći će bez problema da formira jednu većinsku vladu iz redova levice, u saradnji sa ostalim levičarskim partijama, čak i bez komunističke partije, a verovatno u saradnji sa socijaldemokratskim PASOK-om. Takva jaka vlada moći će ponovo da pregovara o Memorandumu, ali ne u pravcu mera štednje, nego u pravcu razvoja. A ako bude bilo potrebno da se preduzmu nove mere štednje, one neće biti na teret onih koji nemaju, nego na teret onih koji imaju i mogu da plate poreze.

Da li je u Evropi u toku podela na bogati sever i siromašni jug?

Rekao bih da se tako nešto ne isplati Evropi, jer bi onda došlo do toga da se ujedine zemlje juga. Verovatno će pokušati da pokažu kako je put koji Grčka sledi put katastrofe, a put koji oni nude put spasa. Ali pre ili kasnije doći će do tog okupljanja ugroženih naroda Juga, počevši od Portugala, Španije i Grčke, a pridružiću se i Italija. Treba da znamo da ih zemlje severa iskorištavaju, i to u ime jedne Evrope koja nema nikakve veze sa Evropom koju smo zajedničkim vizijama i snagama osnovali. Pred nama je veliki i dug put, biće potrebne mnoge žrtve, niko na tom putu ne treba da se oseća sam, ali isto tako niko na tom putu ne treba da misli kako može sam da dođe do kraja. Svi mi koji smo ugroženi možemo da se izborimo za Evropu kakva nam pripada i kakvu smo zaslužili.

Georgios Stamkos, Milica Kosanović

Do Brisela preko Pekinga

Sedeći isuviše dugo na rezervnoj klupi NATO-a makedonske vlasti otvaraju mogućnost promene spoljnopolitičke strategije. Da li nekadašnja “uspešna priča sa Balkana” počinje da se distancira od Brisela i okreće Kini, ili je sve to samo loša politička predstava

Za “Vreme” iz Skoplja

“GLAVNI KRIVAC ŠTO SE nismo učlanili u NATO ima svoje ime i zove se Grčka. Nedvosmisleno, to je zemlja koja u poslednje dve decenije svim snagama koči naš razvoj i napredak, ulaže ogromne resurse u to, troši ogroman politički kredit i sporno pitanje s nama koristi, pre svega, za unutrašnje političke ciljeve i za populističku propagandu. Sve sa jedinstvenim ciljem da se promene ime naše države, ime našeg naroda, ime našeg jezika i naš identitet”, izjavio je u nedelju makedonski premijer Nikola Gruevski u najžešćem kritičkom nastupu protiv politike međunarodne zajednice prema Makedoniji u protekloj deceniji.

Uz naznaku da je dužan da “svom narodu saopšti istinu”, Gruevski je potencirao da je Makedonija dovedena u situaciju da joj “nepravda bude normalna stvar, a nepoštovanje međunarodnog prava od strane moćnijeg nešto što se naziva političkom realnošću”. Makedonski premijer je direktno optužio NATO zbog “krajnje neprincipijelnog i nekorektnog ponašanja prema zemlji koju zbog članstva maltretiraju godinama, a uvek je pozivaju kada im treba”. Bilo kao logistička baza za vreme intervencije na Srbiju 1999, bilo u Avganistanu ili u Iraku “kada im treba naša vojska, naše prisustvo, naša zastava, naša odlučnost”.

ŠAMAR IZ ČIKAGA: U deklaraciji šefova država i vlada sa samita u Čikagu neumoljivo stoji da prevazilaženje spora sa Grčkom oko ustavnog imena Makedonije ostaje uslov za njeno priključenje NATO-u. Iako se ističe doprinos Makedonije u operacijama Alijanse i pozdravljaju njeni reformski naponi, ponavlja se stav iz Bukurešta 2008, kada je posle grčkog veta izabrana formulacija da će poziv Makedoniji za članstvo biti uručen “čim se postigne uzajamno prihvatljivo rešenje spora oko imena u okviru UN”.

Ovakav očekivani rasplet čikaškog samita izazvao je likovanje u grčkim medijima koji su za trenutak zaboravili katastrofalnu situaciju u

kojoj im se nalazi zemlja. Pod naslovima poput “Novi šamar Skoplju”, “Prvo rešenje o imenu, a onda NATO” u Grčkoj primećuju da nisu uspele zalaganja za promenu odluke iz Bukurešta, kao ni pokušaji turske diplomatije i njenog šefa Ahmeta Davutoglua, da se u ime Makedonije izlobira da u zaključke sa samita uđe presuda Suda u Hagu koji je konstatovao da Grčka krši Privremeni sporazuma iz 1995.

DONKIHOTOVSKI OBRAČUN: Pošto je porred grčke blokade, šestogodišnjom politikom aktuelne vlasti VMRO-DPMNE, zasnovanom na samoizolaciji i neprihvatanju evropskih vrednosti, sama sebe izbacila iz društva prvo baltičkih država, pa onda i Hrvatske i Albanije, Makedonija danas sedi na rezervnoj klupi NATO-a sa Gruzijom, Bosnom i Kosovom. Čini se da je vlada u Skoplju konačno rešila da iz osnova menja spoljnopolitičku strategiju. Nekadašnja “uspešna priča sa Balkana”, kaskajući za državama koje su joj u pogledu evroatlantskih integracija godinama gledale u leđa, sada je počela da se distancira od NATO-a i poput svoje vreme Enver Hodžine Albanije okreće Kini.

U državi u kojoj je koliko juče postojao apsolutni konsenzus po pitanju evroatlantskih integrativnih procesa i u kojoj se i dalje NATO-skeptici u javnosti mogu prebrojati na prste (u pojedinim anketama podrška učlanjivanju

u NATO i EU je dosegala i do 80 odsto ispitanika, a članstvo je u najširoj javnosti shvaćeno kao garancija nepromenljivosti granica, bezbednosti države i održavanja međuetničkog balansa), premijer Gruevski je preko noći krenuo u donkihотовski obračun sa “nemoralom međunarodne politike”, sa “dvoiličnošću i dvojnim standardima” pojedinih članica NATO-a, poput SAD, Nemačke i Francuske, koje su, prema njemu, prijatelji Makedonije, ali su zbog unutrašnjeg konsenzusa NATO-a, malo veći prijatelji Grčkoj.

U intervjuu koji je dao prvoga dana čikaškog samita, baš kada je u centru za obuku “Pepelište” na poligonu Krivolak počela najveća vojna vežba u istoriji Makedonije “Koooperativna duga strela/lanser 2012”, na kojoj su učestvovali vojnici iz 15 armija članica NATO-a i Partnerstva za mir – (1697 vojnika makedonske armije, 166 vojnika NATO-a i 343 vojnika iz zemalja-partnera); kada je makedonski predsednik Đorđe Ivanov na marginama čikaškog samita zatražio od svog američkog kolege da iskoristi svoj uticaj u makedonsko-grčkom sporu i kada su bivši američki sekretari za odbranu Donald Ramsfeld i Vilijam Koen i savetnik Bila Klinton za odbranu, Sendi Berger, uputili pismo Baraku Obami u kome traže da se više ne odlaže poziv za prijem Makedonije u Alijansu,

Čekajući kineske investicije

Pošto je kineski premijer objavio da će Kina alocirati deset milijardi dolara za podršku kineskim kompanijama koje bi investirale u Centralnoj i Istočnoj Evropi, Makedonija je prva zemlja koja je nedavno predstavila svoje mogućnosti za strane investicije pred 500 kineskih kompanija u pet gradova. Kina je prošle godine sa razmenom od 482 miliona dolara bila na devetom mestu na listi zemalja sa kojima Makedonija ima trgovinsku razmenu. Svoje namere o investicijama u Makedoniji Kinezi su najavili još izgradnjom hidrocentrale Kozjak, a učestvovali su i na tenderu za izgradnju još dve hidrocentrale. Porred uvoza makedonskog vina, Kinezi su navodno obećali podršku za tri značajna projekta u Makedoniji u oblasti energetike, infrastrukture i za izgradnju kineske tehnološko-industrijske zone u Makedoniji.

Ako je jedna kineska kompanija mogla da izgradi hotel za 30 dana ili zgradu za samo devet dana, kako su preneli makedonski mediji, možda nisu bez osnova nade da bi eventualne kineske investicije mogle da saniraju krhku makedonsku ekonomiju.

makedonski premijer decidirano izjavljuje da je "i sam Barak Obama duboko u sebi svestan nepravde koju Grčka nanosi Makedoniji..., ali u ovom trenutku ima razloge zbog kojih to ne može da kaže".

KINESKI RVAČI: Obrušivši se na pojedine članice NATO-a i na međunarodnu zajednicu, Gruevski ipak nije izložio nove smernice ma-

jedinice", rekao je Dimitrijević.

Ignorisanje presude Međunarodnog suda u Hagu na Samitu u Čikagu je samo dolilo ulje na vatru. Oglasili su se dežurni medijski zagovornici "plana B" u makedonskoj spoljnoj politici, koji forsiraju politiku "utuk na utuk" prema Grčkoj i NATO-u i približavanje "novim svetskim centrima moći". I dok su poli-

mnjenja u kojima se razlika između VMRO-DPMNE i opozicionog SDSM Branka Crvenkovskog svela na samo 3,5 procenta.

Posle spornog intervjua sledila je bura žestokih reakcija. Opoziciona Demokratska partija Albanaca zahteva raspuštanje parlamenta i vanredne izbore i traži izjašnjenje etničkih Albanaca u vlasti: da li vladajući DUI "ostaje s Gruevskim ili će biti na strani alban-skog naroda"? Poslanici najveće makedonske opozicione partije SDSM su u otvorenom pismu Gruevskom negodovali zbog njegove frustracije i agresivnosti i optužili ga da su evroatlantske integracije države svedene na njegove lične emocije, kao i da odnosi sa EU i NATO-om ne smeju da budu "predmet njegovog ličnog tumačenja i nagona". Socijaldemokrate prozivaju premijera zbog napada na strateške partnere smatrajući da nema pravo "da u ime dva miliona građana kvari odnose sa međunarodnom zajednicom". Optužujući ga da manipuliše osećanjima građana Makedonije, opozicioni poslanici smatraju da je Gruevski "spreman da žrtvuje nacionalne interese za politički teatar za unutrašnju upotrebu".

Gruevski odgovara da će Makedonija i dalje ostati posvećena realizaciji strateškog opredeljenja za članstvo u Alijansi, ali i da se stvari moraju nazvati pravim imenom. "Produžićemo da se odgovorno ponašamo, nešto što nas karakteriše sve ove godine otkad nam je nametnut besmisleni spor. I dalje ćemo se osećati Makedoncima, a ubeđen sam da ćemo jednog dana uspeti da realizujemo naš cilj, članstvo u NATO-u i EU i izgradnju snažne, moderne i prosperitetne Makedonije."

Ipak, i koalicioni partner Gruevskog, albanska Demokratska unija za integraciju, izašla je sa stavom da se ne sme dozvoliti "da nas emocije i razočaranja defokusiraju od realizacije strateških nacionalnih i državnih ciljeva". Nazivajući premijera samo "predsednikom VMRO-DPMNE", DUI ne prihvata njegove ocene da međunarodna zajednica, odnosno NATO i EU imaju dvojne standarde prema Makedoniji, i tvrde da je "put ka EU i NATO-u bez alternative i jednosmeran". A to ponovo otvara pitanje u kom pravcu se kreće Makedonija i da li su Makedonci i Albanci na istom koloseku. ◀

Siniša Stanković

NOVI PARTNERI: Makedonski premijer Nikola Gruevski sa kineskim kolegom Ven Điaboom Foto: REUTERS

kedonske spoljne politike. Da li je samo "balkanski" čikao NATO (ili bolje rečeno, SAD) koliko da proveriti da li bi nekako mogao da ubrza prijem Makedonije ili je krenuo u novu avanturu? Pojedini analitičari u Skoplju su njegov isuviše emocionalan nastup ocenili kao pokušaj da izbegne odgovornost zbog debakla u Čikagu ili kao prozirni manevar za "patriotsko" podizanje rejtinga pred eventualne prevremene izbore. Ali izjava zamenika ministra odbrane Emila Dimitrijeva Slobodnoj Evropi ipak pokazuje da je reč o smišljenoj strategiji. "U situaciji kada Makedonija nije članica NATO-a, mi moramo da investiramo u odbrambeni sektor, ali i da razmišljamo o alternativnim rešenjima za razvoj sopstvene bezbednosti", izjavio je Dimitrijević i kao jednu od alternativa naveo saradnju sa zemljama koje nisu u NATO paktu. "Primeru radi, mi imamo blisku saradnju sa Kinom. Potencijal ove države je jasan, Kina ima tri miliona aktivnog personala u oružanim snagama. Kineski instruktori u raznim veštinama, rvanju, karateu, obučavaju naše specijalne

tički oponenti aktuelne vlasti, čini se i predu-go, uglavnom podmešljivo komentarisali medijske "megafone" vladajuće VMRO-DPMNE, premijer Gruevski je na čelu vladine delegacije otišao u Kinu na drugi sastanak sa kineskim premijerom u samo nekoliko nedelja, tj. treći u poslednje dve godine. Po povratku je dao intervju koji je izazvao politički zemljotres.

ŽESTOKE REAKCIJE: Državni vrh je poslednjih godina u brojnim diplomatskim kontaktima redovno isticao da je Makedonija peta država po broju vojnika u odnosu na broj stanovnika, u takozvanim mirovnim misijama NATO-a u Avganistanu, Bosni i ranije u Iraku, da je od balkanskog "bureta baruta" postala "izvoznik stabilnosti" i da su predstavnici SAD redovno potencirali taj makedonski vojni doprinos u operacijama pod njihovom kontrolom. Ostaje da se vidi koliki su uticaj na emocionalni nastup Gruevskog pun patriotskog naboja imala obećanja iz Pekinga, Šangaja i Hongkonga o budućim kineskim investicijama u Makedoniji, a koliki razočaranje zbog ispitivanja javnog

Traži se krivac

Analitičari navode da najveću odgovornost za loš početak trgovine akcijama Facebooka snosi Mark Zuckerberg, osnivač i najveći akcionar kompanije. To što je cena akcija pala ispod početne vrednosti govori o lošoj proceni investicionih bankara i berzanskih eksperata. Kritika je oštrija utoliko što je izlazak Facebooka na berzu dugo priželjkivan, a umesto velike pobede i dugoročnog oživljavanja berze dogodio se osrednji debakl

OČEKIVANJA ONIH KOJI su mislili da će se na brzinu obogatiti kupujući akcije Facebooka na berzi, splasla su već na kraju prvog dana. Istovremeno je talas kritika zapljusnuo njujorške bankare i kompaniju iz Silicijumske doline.

Toliko o višemesečnim nagađanjima o spektakularnim skokovima cena akcija, vrtoglavim zaradama ulagača i skakanju vrednosti kompanije u čijem je vlasništvu najpopularnija društvena mreža na svetu. Pojedini "eksperti" čak su pominjali da bi vrednost akcije sa početnih 38 dolara mogla ubrzo da dostigne okruglo 100 dolara. Ne da se to nije desilo, nego je prvog dana trgovanja, u petak 18. maja, vrednost skakala do 45 dolara da bi se do kraja rada berze vratila na početnu vrednost. Već drugog dana vrednost je pala za desetak odsto, na 34 dolara.

Tog drugog dana trgovanja Facebook je izgubio više od 10 milijardi procenjene vrednosti, a njegov osnivač i većinski vlasnik Mark Zuckerberg više od 2 milijarde dolara. Facebook sada na berzi vredi oko 93 milijarde dolara, umesto početnih 104 milijarde.

Šta se to dogodilo?

KAPULJAČA: Mediji su puni toplih ljudskih priča o penzionerima avanturistima koji su kupili akcije Facebooka, pa kad su videli da je đavo odneo šalu i da će vrednost da se stro-pošta, pokušavali su da ih prodaju. Međutim, nisu uspeali zbog tehničkih problema Nasdaq – još jedne nesreće koja je na kratko zadesila drugu najveću berzu na svetu. Snalažljivi bankari prvog dana pohvalili su se kako su kupili akcije po početnoj ceni pa prodali za par dolara više. Neki vlasnici akcija ponavljaju kako žele da se "izvuku" iz te priče, a drugi su toliko razočarani da ne žele ni da komentarišu...

Analitičari navode da najveću odgovornost snosi Zuckerberg, osnivač i najveći akcionar kompanije. To što je cena akcija pala ispod početne vrednosti, govori o lošoj proceni investicionih bankara i berzanskih eksperata. Kritika je oštrija utoliko što je izlazak Facebooka na berzu dugo priželjkivan, a umesto velike pobede i dugoročnog oživljavanja berze dogodio se osrednji debakl.

Kako navodi Wall Street Journal, nekoliko dana pre izlaska Facebooka na berzu, ljudi koji vode ovu kompaniju povećali su ponudu ukupnog broja akcija za 25 odsto (na 421,2 miliona), kao i njihovu početnu vrednost. To je umanjilo tražnju – investitori nisu bili "gladni", a berza je bila zatrpana akcijama koje niko nije hteo da kupi.

U potrazi za krivcem, neki uzroke debakla pronalaze u deficitu investitora i finansijskom problemu u koji je zapala Grčka i Evropska unija zajedno sa njom. Međutim, ispostavlja se da to i nije neki argument jer je za isto vreme vrednost akcija kompanije Apple skočila za oko šest odsto, e-Bay za 3 odsto, a Oracle za 2,5 odsto.

Poznati analitičar Mišel Pačter komentarisao je u Wall Street Journalu previše opušten Zuckerbergov izgled – pojavljivanje na svečanom izlasku Facebooka na berzu u dukserici sa kapuljačom i u farmerkama, što je njegov poznati outfit, ali ne dolikuje biznismenu koji pokušava da privuče milijarde. Pačter kaže da to u očima investitora pokazuje neozbiljnost. Da je ponuda bila duplo manja, kaže ovaj analitičar, cena akcija skočila bi na 45 dolara.

Jedan od razloga nestabilnosti Facebooka na berzi je, navodi Rojters, i potez analitičara Skota Devita iz Morgan Stenlija koji je neposredno

pre izlaska kompanije na berzu smanjio njena finansijska očekivanja što su investitori ocenili kao neobičan ili čak šokantan potez.

Kao razlog se spominje i nejasna vizija budućnosti Facebooka – šta je to od čega će ova kompanija zarađivati. Upravo slabo interesovanje za ulaganje govori, smatraju pojedini analitičari, da smo došli do vrhunca razvoja društvenih mreža i da će investitori sada početi da ulažu u druge tehnologije, kao što su na primer pametni telefoni. S druge strane, ulazak drugih društvenih mreža na berzu tek se očekuje pa takva nagađanja pomalo obeshrabruju igrače.

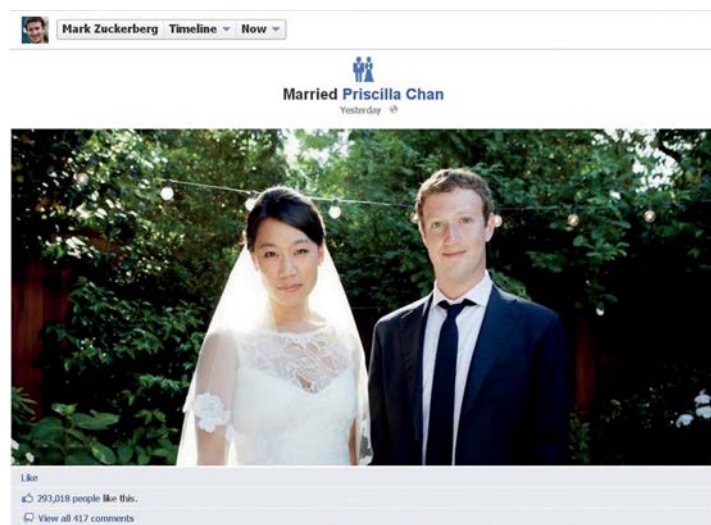
Analitičari kažu da ipak stvar nije tako tragična. Većina se slaže da bi početne trzavice trebalo uskoro da se slegnu, a cena akcija bi mogla da se stabilizuje na oko 48 dolara. Ako ništa drugo, Wall Street je zadovoljan – posle oko dve nedelje mirne plovidbe skočio je promet.

Sve jedno, velika očekivanja su splasla. Predstavnici Facebooka su odbili da komentarišu dešavanja. Za sada su prikupili oko 16 milijardi dolara.

Berzanski analitičar Ričard Grinfield

GORE PA DOLE: Prvi dan Facebooka na njujorškoj berzi Foto: REUTERS

PRAVO SA SA BERZE
NA VENČANJE: Mark
Zakerberg i Prisila Čen

napominje da je u ovom trenutku razvoja Facebooka, procenjivanje njegove vrednosti "više umetnost nego nauka". Ova kompanija ima 901 milion korisnika, a prošle godine ostvarila je profit od milijardu dolara, prvenstveno od reklama.

S druge strane, evropski analitičari

podsećaju da je vrednost jednog Siemens 60 milijardi evra, a Volkswagena 58 milijardi evra, što je i dalje drastično manje od tek ispiledog Facebooka, čija vrednost, kada se preračuna u evre, iznosi 72 milijarde evra.

Ono što kvari sreću starih a i novih vlasnika Facebooka su kritike koje poslednjih godinu

dana masovno pristižu na način rada ove kompanije. Naime, Facebook živi od oglasnog prostora koji prodaje kompanijama. Za sada, međutim, nije uspeo da se prilagodi tehnološkom napretku – većina njegovih korisnika pristupa ovoj društvenoj mreži preko mobilnih telefona gde oglasa skoro da nema. Iz ugla korisnika Facebooka, ovo je odlična vest, ali veliki oglašivači se već polako povlače iz posla sa Facebookom – smatraju da preko njega ne mogu na pravi način da dopru do klijenata. To je ujedno i najveći izazov s kojim će se kompanija sresti u narednom periodu, a odgovor na pitanje kako će to da urade trebalo bi da razveseli potencijalne investitore kojima je budući razvoj kompanije i način zgrtanja profita velika nepoznanica.

BANKARSKA PRIČA: No, u pozadini ove isplivala je još jedna poznata drama: izlazak Facebooka na berzu trebalo je da popravi reputaciju finansijske grupacije Morgan Stenli, koja je bila zadužena za savetovanje i vođenje ove kompanije na berzi. Ujedno, Morgan Stenlijevi bankari smatraju se takođe krivima što je tržište bilo zatrpno Facebookovim akcijama. Drugi, anonimni mislioci dodaju da je ova banka "uradila ono za šta je plaćena" i da je podržala svog klijenta i odluke koje su donete.

Morgan Stenli, odnosno njegov deo, J. P. Morgan nedavno je objavio da je greškom u poslovanju, odnosno zbog rizičnog investiranja, za šest nedelja napravila gubitak od više od dve milijarde dolara. Nekoliko ljudi u vrhu kompanije dobilo je otkaze zbog "grešaka, aljkavosti i loših odluka" – trgujući finansijskim sredstvima iz portfolija koji je služio za zaštitu od rizika koje banka preuzima sa sopstvenim novcem. Ove transakcije sada istražuje FBI.

Umesto da spektakularnim izlaskom na berzu gigantskog klijenta Facebooka čitava grupacija profitira – nadoknadi deo izgubljenog novca i ugleda, samo su usledile još otrovnije kritike nekada najuglednije finansijske kuće.

U međuvremenu, čini se da društvu u Facebooku ništa od ovoga ne smeta. Dan nakon što je kompanija izašla na berzu Mark Zakerberg pozvao je najbliže prijatelje da proslave doktorat njegove devojke i usput se – oženio. Ova vest van Wall Streeta imala je verovatno veći odjek od desetak milijardi koje su tokom ponedeljka isparile negde u vazduhu iznad Njujorka. ◀

Marija Vidić

DA LI JE PRAVDA
ZADOVOLJENA:
Spomenik žrtvama
bombaškog napada
iznad Lokerbija

Fotografije: REUTERS

Slučaj Lokerbi

Pravda ili zavera

Abdel Baset al Megrahi, jedini čovek koji je osuđen za napad na avion kompanije Pan Ameriken 1988. godine, u čijoj eksploziji je iznad Lokerbija u Škotskoj poginulo 270 ljudi, među kojima 11 na zemlji, umro je 20. maja u Tripoliju, glavnom gradu Libije. Za jedne je on "poslednja žrtva Lokerbija", a za druge je bio i posle svih nedoumica ostao terorista

"SLUČAJ LOKERBI" JE decenijama bio prva asocijacija na Moamera el Gadafiga. Poslednji put se to desilo početkom ustanka u Libiji u martu prošle godine. Tada je odmetnuti Gadafigev ministar pravde Mustafa Abdel Džalil, koji se priključio pobunjenicima, tvrdio da poseduje čvrste dokaze da je Gadafi lično naredio obaranje Pan Amerikenovog aviona 1988. Vest su gromoglasno preneli zapadni mediji, ali Džalilova izjava o dokazima je isparila sa bezbroj drugih propagandnih magli koje su pratile rušenje pukovnika.

Uz priču o dokazima, pomenuto je i da Amerikanci traže od ustanika da čim zauzmu Tripoli uhapsu Al Megrahija, koji je u Libiji od 2009. godine (vidi okvir), ali je i ta vest utihnula kada je posle pada Gadafiga objavljeno da Megrahi smrtno bolestan leži u svojoj kući u Tripoliju. Uz postrevolucionarni kaos koji je tresao Libiju činilo se da se za njega niko više ne interesuje, ali Al Megrahi je ipak javno progovorio pre

smrti. Njegove reči zabeležene su u dokumentarnom filmu *Lokerbi: slučaj zaključen*, koji su producirali i režirali Vilijam Krejn i Kristofer Džins u saradnji sa televizijskom stanicom Al Džazira, na kojoj je film i prikazan u maju 2012.

Džordž Tompson, bivši policijski detektiv iz Škotske, iznajmljen od tima koji već godina ma zastupa odbranu Al Megrahija da detaljno istraži slučaj, krajem 2011. došao je u Tripoli i sreo se sa Megrahijem u njegovoj kući. Megrahi je, ležeći u krevetu, dao prvi i poslednji intervju u kome je govorio o slučaju Lokerbi. Isprekidanim, slabim glasom pominjao je nove dokaze koji će skinuti ljagu sa njegovog imena. O tim novim dokazima koji ruše sve na osnovu čega je osuđen, u filmu govore i njegovi britanski advokati i mnogi drugi koji se slučajem bave više od dvadeset godina.

NEDOUMICE: Samo suđenje zbog terorističkog napada ostavilo je mnogo nedoumica. Profesor Robert Blek, škotski pravni stručnjak,

rekao je da niko ne bi mogao da bude osuđen na osnovu podnetih dokaza i nazvao presudu najvećim promašajem u istoriji škotskog sudstva. Libijske vlasti su od početka tvrdile da je to bio montirani proces protiv njihove zemlje, a Megrahi je uporno ponavljao da je nevin. Škotska komisija za ponovno ispitivanje kriminalnih slučajeva (*Scottish Criminal Case Review Commission*), telo nezavisno od suda i vlade, detaljno je istražila slučaj. Izveštaj koji nikada nije javno objavljen, mada su mnogi detalji procurili u javnost, izneo je bezbroj sumnji u zvaničnu verziju događaja. O nekim od tih sumnji govori se u filmu.

Pretražujući ostatke letelice rasejane desetinama kilometara, američki i britanski istražitelji utvrdili su 1988. godine da je avion oboren eksplozivom sa elektronskim tajmerom, koji se nalazio u koferu umotan u odeću. Libiju je sa slučajem povezao, kako se tvrdilo, delić pronađenog tajmera. Naime, istražitelji su utvrdili

da je 20 takvih tajmera, koji se mogu koristiti i u druge svrhe osim za bombu, isporučeno libijskim sigurnosnim službama od strane jedne švajcarske kompanije. Put do Megrahija, pripadnika službe bezbednosti koji je radio u libijskoj avio-kompaniji, vodio je preko odeće koja se nalazila u koferu sa bombom. Utvrđeno je da ta odeća potiče iz radnje Tonija Gaučija na Malti. Gauči, ključni svedok tužioca, identifikovao je Megrahija 1994, šest godina posle bombaškog napada, kao čoveka koji je od nje ga kupio stvari nađene u koferu.

KRUNSKI SVEDOK: Megrahijev advokatski tim je tokom prethodnih godina pronašao bezbroj rupa u Gaučijevom svedočenju, od kojih se mnoge pominju u pomenutom izveštaju Komisije. Foto-robot osumnjičenog, sačinjen na osnovu Gaučijevog svedočenja neposredno pošto su ga policijski istražitelji prvi put kontaktirali, pokazuje visokog tamnoputog čoveka pedesetih godina, bez ikakve sličnosti sa tada 36 godina starim Megrahijem, niskim i svetle puti. Gauči je tvrdio da je čovek od njega kupio i kišobran koji je raširio po izlasku iz radnje, jer je padala kiša, a istraga je pokazala da 7. decembra, što je bio jedini dan kada je Megrahi mogao biti na Malti, uopšte nije padala kiša. Pokazalo se i da je Gauči mesecima pre identifikacije imao kod sebe magazin u kome je izašla Megrahijeva slika, iako je tvrdio da takvu sliku nikada nije video. Tajmer bombe bio je uvijen u sivu košulju kupljenu na Malti. Gauči je prvo tvrdio da čoveku koga je prepoznao kao Megrahija nije prodao nikakvu košulju, da bi kasnije promenio mišljenje. U filmu se takođe tvrdi da je Gauči dobio dva miliona dolara od Amerikanaca, koji su obećali četiri miliona dolara za informaciju koja bi dovela do hapšenja osumnjičenih, ali sa samim Gaučijem autori i detektiv Thompson nisu uspeali da razgovaraju da bi ga pitali da li je to tačno.

Ključni dokaz za nevinost Megrahija i Libije koji u filmu pominje Megrahijev advokat Toni Keli odnosi se na tajmer bombe. Naime, najnovijim ispitivanjima eksperata u vrhunskim laboratorijama utvrđeno je da deo tajmera pronađen u Škotskoj nije mogao nikako biti deo tajmera švajcarske firme ispušten Libiji, jer nemaju isti sastav i osobine. Keli zaključuje da bi posle ponovljenog suđenja, uz iznete sve navedene dokaze, Al Megrahi izašao iz sudnice kao slobodan čovek.

Sam Megrahi i na samrtničkoj postelji kaže da žali što suđenje nije ponovo održano. Dok fotografije tridesetogodišnjaka smenjuje snimak umirućeg starca, Megrahi izgovara svoju

Osumnjičeni i osuđeni

Rušenje aviona iznad Lokerbija bio je teroristički napad sa najviše civilnih žrtava u zapadnom svetu pre 11. septembra 2001. i napada na njujorške Kule bliznakinje. Prva verzija zapadnih službi bezbednosti govorila je da je napad naručio Iran u znak osвете zbog rušenja iranskog putničkog aviona u Persijskom zalivu u julu 1988. od strane američkog vojnog broda, kada je poginulo 290 putnika. Po toj verziji, rušenje Pan Amovog aviona izveli su pripadnici palestinske organizacije "Front za oslobođenje Palestine – Glavna komanda", koji su se pre toga krili u Siriji. Glasine su govorile i da su sigurnosne mere bile slabe na tom letu zato što je korišćen za šverc droge, kojim su se pokrivala "crne operacije" koje su po svetu podržavale SAD, što se dokazivalo time što su američki istražitelji sa mesta nesreće odneli jedno neidentifikovano telo, ne dozvoljavajući zvaničnim istražiteljima da ga vide.

Sirija je podržala zapadnu koaliciju u prvom ratu protiv Iraka 1991, a na optuženičkoj klupi zbog Lokerbija našla se Libija. Za napad su SAD i Velika Britanija u novembru 1991. optužile Libijce Alija Amina Kalifu Fimaha i Al Megrahija, a u januaru 1992. Savet bezbednosti UN zatražio je od

POVRATAK KUĆI: Al Megrahi u Tripoliju

sukobi unutar rukovodstva zemlje, čak i manje vojne pobune. Škotski sud je oslobodio Fimaha, a Al Megrahija je 2001. godine osudio na 27 godina zatvora.

U narednim godinama, Gadafi je pristao da isplati odštetu porodicama žrtava "Slučaja Lokerbi" u zamenu za ukidanje sankcija i izmirenje sa Zapadom, ne navodeći da je Libija kriva za teroristički napad. Škotske vlasti su 2009. dopustile Al Megrahiju da se vrati u Libiju "iz humanitarnih razloga", jer je utvrđeno da je oboleo od raka prostate, a lekari su procenili da neće živeti duže od tri meseca. Tada se pričalo da je do oslobađanja došlo uz lobiranje naftne kompanije Britiš petroleum zato što je Gadafi pretio blokadom unosnih naftnih i trgovinskih ugovora sa Britanijom. Tadašnja vlast je Al Megrahiju u Libiji priredila svečani doček, što je izazvalo oštra reagovanja porodica žrtava bombaškog napada i nekih zapadnih vlada.

poslednju poruku Toniju Gaučiju. "Ja ću se vrlo brzo suočiti sa mojim Bogom", priča on, teško i sa pauzama. "Kunem se mojim Bogom, koji je i moj i njegov Bog, da nikada nisam bio u njegovoj prodavnici, nikada nisam kupio nikakvu odeću od njega, i da me je pogrešno osumnjičio. Kada se sretnemo zajedno pred Bogom, želim da zna da sam mu to rekao pre nego što sam umro. Ovo je istina."

Za one koji veruju da je Megrahi terorista i ubica, ni njegove poslednje reči, izgovorene u vreme kada nije imao razloga da laže ni zbog sebe ni zbog Gadafijeve države, koja u to vreme već nije postojala, nisu dokaz o njegovoj nevinosti. Na vest o njegovoj smrti, Suzan Koen,

bednosti UN zatražio je od Libije izručenje optuženih. Pošto je Libija odbila da to učini zahtevajući da se suđenje održi u neutralnoj zemlji, SB je uveo Libiji sankcije. Gadafi je 1994. prihvatio da izruči optužene i da im sudi škotski sud, ali u Holandiji. Al Megrahi je bio sin bliskog Gadafijevog saradnika i pripadnik moćnog klana, zbog njegovog izručenja izbili su

Škotski sud je oslobodio Fimaha, a Al Megrahija je 2001. godine osudio na 27 godina zatvora. U narednim godinama, Gadafi je pristao da isplati odštetu porodicama žrtava "Slučaja Lokerbi" u zamenu za ukidanje sankcija i izmirenje sa Zapadom, ne navodeći da je Libija kriva za teroristički napad. Škotske vlasti su 2009. dopustile Al Megrahiju da se vrati u Libiju "iz humanitarnih razloga", jer je utvrđeno da je oboleo od raka prostate, a lekari su procenili da neće živeti duže od tri meseca. Tada se pričalo da je do oslobađanja došlo uz lobiranje naftne kompanije Britiš petroleum zato što je Gadafi pretio blokadom unosnih naftnih i trgovinskih ugovora sa Britanijom. Tadašnja vlast je Al Megrahiju u Libiji priredila svečani doček, što je izazvalo oštra reagovanja porodica žrtava bombaškog napada i nekih zapadnih vlada. čija je dvadesetogodišnja ćerka Teodora poginula u avionu iznad Lokerbija, rekla je medijima da se nada da je umro bolnom, strašnom smrću. Neki drugi, poput Dejvida Ben Ajraha, portparola članova porodica žrtava Lokerbija, još u vreme suđenja su bili ubeđeni da je Megrahi nevin. Kada je obavešten da je umro, Ajrah je rekao da je Abdel Baset al Megrahi 271. žrtva Lokerbija. Al Megrahi je u poslednjim danima života pričao da čeka još nebesku pravdu. Što se tiče zemaljske pravde, ona u slučaju Lokerbi posle njegove smrti malo koga u svetu zanima, baš kao i sudbina Libije posle kraja rata i rušenja Gadafija.

Momir Turudić

Nisam

“Važno je verovati u sebe, biti uporan, disciplinovan i inteligentan. Najvažnija je volja. Čovek mora stalno da iskušava sebe. Evo, pre neki dan sam zacrtao da sat vremena trčim. Nakon nekog vremena došlo mi je da odustanem, ali sam stisnuo zube i trčao sat i po bez prestanka”

od onih koji kukaju

Državni tim Srbije je u liku i delu Siniše Mihajlovića sredinom maja dobio selektora po volji najvećeg dela domaće fudbalske javnosti, koja ga pamti po dobrim igrama, sjajnim golovima, humanitarnim akcijama, patriotizmu, iskrenosti, šarmu... Mihajlović nikada nije krio želju da jednoga dana postane selektor reprezentacije Srbije, pa ni sada ne poriče ispunjenost što mu se ta želja ostvarila.

“Igrao sam u državnoj selekciji kada smo imali sjajan tim, sa Savićevićem, Mijatovićem, Piskijem, Đukićem, Jokanovićem... Ali zajedno nismo napravili ništa naročito”, kaže Mihajlović za “Vreme”. “Izostali su realni dometi te generacije, jer se nismo ponašali onako kako je to trebalo. Ja prvi, pa svi ostali. Više smo u Beograd dolazili da se sretnemo sa rodbinom nego što smo mislili na reprezentativne obaveze. Na meni je obaveza da ovoga puta, kao selektor, odaberem igrača koji neće praviti slične greške. Drugo, imam ideju da podmladim tim. Neke srpske fudbalere iz inostranih klubova sam već gledao, ali i one koji igraju u domaćoj ligi. Meni su zanimljivi svi igrači koji mogu da nastupaju za državni tim, bez obzira na to čiji dres nose. Možda će moj izbor neko proceniti kao radikaln, pošto računam na pet-šest aktuelnih fudbalera Partizana i Crvene zvezde. Međutim, definitivno se nameće potreba da šansu u najboljem timu Srbije dobiju i oni koji svojim darom i potencijalom to i zaslužuju. Ideja je da se dođe do tridesetak reprezentativnih kandidata, na koje mogu ozbiljno da računam u sledećem dvogodišnjem kvalifikacionom ciklusu za Svetsko prvenstvo 2014. godine u Brazilu. Neće biti nimalo lako u grupi sa Hrvatskom, Belgijom, Škotskom, Velsom i Makedonijom.

“VREME”: Kako je započela vaša fudbalska karijera?

SINIŠA MIHAJLOVIĆ: Potičem iz radničke porodice iz Borovo Naselja, od oca Bogdana, koji je umro pre nešto više od godinu dana, inače vozača kamiona, i majke Viktorije, radnice fabrike gume i obuće. Imam mlađeg brata Dražena. Detinjstvo sam proveo srećno i bezbrižno. Bio sam odličan đak i veoma nestašan: česte fudbalske utakmice između susednih ulica uvek su završavale tučom. Tata je sve tolerisao, a majka me je i tukla i kritikovala, kako zbog manje ocene od petice tako i zbog nestašluka, naročito kada bih istukao četiri godine mlađeg brata. U srednjoj mašinskoj školi sam bio skoro odličan đak, ali su česta odsustvovanja sa časova učinila svoje. Jednom sam čak pao na popravni kod matematičarke koja nije opravdavala moja povremena odsustva sa časova zbog fudbala. Iz straha od nje, upisao sam i završio srednju obučarsku gde matematika i matematičarka nisu bile bauk.

Od kad sam prohodao igrao sam fudbal na livadi u blizini kuće. Kad su igrali odrasli vraćao sam lopte iza gola, a kod kuće šutirao u dvorišnu kapiju. Bilo je važno biti precizan, pa sam lopte nameštao i precizno gađao zamišljenu tačku na kapiji ili голу. Jednom sam loptom povredio druga, drugi put mamu. Drug je oprostio, a mama me istukla čim se osvestila. Kasnije, kada sam ojačao, ispostavilo se da je to presudno za uspeh u izvođenju slobodnih udaraca.

Redovno treniranje počeo sam u lokalnom klubu “Borovo”... Još kao pionir upoznao sam Šukera, Bobana, Prosinečkog... Sa 16 godina sam postao prvotimac “Borova”. Odmah sam počeo davati golove. Svi su me hvalili i predviđali mi sjajnu profesionalnu igračku karijeru. Igrajući za pionirsku i juniorsku reprezentaciju Hrvatske skrenuo sam na sebe pažnju Čire Blaževića, koji me je pozvao u Dinamo. Otišao

sam, ali sam se razočarao jer su mi ponudili stipendiju, a ne profesionalni ugovor. I Mirko Jozić, selektor juniorske reprezentacije Jugoslavije, pokušao je da me uceni – ili Dinamo ili eliminacija iz reprezentacije. Nisam pristao i zato me nije bilo u onoj čuvenoj “čileanskoj” reprezentaciji koja je postala svetski prvak.

Iako vam je Rijeka prva ponudila profesionalni ugovor, vi ste u leto 1988. stigli u Novi Sad i “Vojvodinu”. Kako se to dogodilo?

Pozvao me je direktor Miša Kosanović, tvrdeći da Ljupko Petrović počinje da stvara novi tim gde će biti mesta za mene. Tako je i bilo. Sem Šestića, svi smo bili talentovani početnici na prvoligaškoj sceni. Odigrao sam sjajnu sezonu, čak zaradio i da kupim svoj prvi auto, “zastavu 128”.

Sledeće godine ste već postali državni prvaci...

“Vojvodina” je postala šampion, iako to niko nije prognozirao. Ljupko je sačinio pravi tim koji je igrao odlično, a stasala je i sjajna plejada igrača: Tanjga, Mijić, Jokanović, Vujačić, Šapurić, Vorkapić... Nažalost, ta ekipa je već u narednoj godini ispala od Honveda u prvom kolu Kupa šampiona, ekipa se počela osipati, smenjen je direktor Kosanović, Ljupko Petrović je prešao u Zvezdu.

Nekoliko meseci kasnije i vi ste otišli u Crvenu zvezdu, mada ste pričali da ćete u Partizan. Šta se dogodilo?

Partizan se prvi pojavio sa ozbiljnom ponudom. Doneli su i istresli mi na sto hrpu novca kakvu do tada nikad nisam video u životu. No, bio sam pod ugovorom sa “Vojvodinom” i morao sam sačekati njen stav. U međuvremenu je usledio Zvezdin poziv, a pisalo je po štampi da me žele i neki italijanski klubovi. Odlučio sam da odem, decembra 1989, u Zvezdu jer se ▶

O utakmici s Hrvatskom

Mečevi s Hrvatskom će, kao i uvek, biti puni emotivnog naboja i posebni u svakom pogledu. Lično se, inače, ne plašim nikoga, pa ni njihovog selektora Slavena Bilića, sa kojim sam prijatelj. Najviše me, u stvari, zanima sa kojim timom će oni izaći na megdan "orlovima".

Trofeji

U šesnaest trofeja Siniše Mihajlovića spadaju: nacionalne šampionske titule sa "Vojvodinom", Zvezdom, Laciom i Interom; Kup Italije – po dva puta sa Laciom i Interom, Superkup Italije sa Sampdorijom, Laciom i Interom; Kup šampiona Evrope – sa Zvezdom; Planetarni kup – sa Zvezdom; Kup osvajača kupova Evrope – sa Laciom. Superkup Evrope sa Laciom.

dogovorila sa "Vojvodinom" da me pusti pre isteka ugovora. Ljupko Petrović me je ubedio da sam potreban Zvezdi za predstojeće mečeve u Kupu šampiona, a za četvorogodišnji ugovor dobio sam 240.000 nemačkih maraka, stan i mazdu 323F. "Vojvodina" je dobila milion maraka i pričalo se da je to do tada rekordan transfer u jugoslovenskom fudbalu.

Kako ste prihvaćeni u Zvezdi?

Odlično. Standardno sam igrao, postizao i poneki pogodak. Međutim, nakon što smo eliminisali Dinamo iz Drezdena, a pogotovo nakon pogotka koji sam dao Bajernu iz Minhe- na, dva minuta pred kraj meča, čime je Zvezda postala finalista Kupa šampiona, moja popularnost je porasla kod Delija. Sada, nakon završene fudbalske karijere, smatram da mi je to najvažniji gol, jer da ga nije bilo, Zvezda ne bi igrala u finalu niti bi bila prvak Evrope i planete. Sekretarica Kluba, Silva Glišić, zbog duge kose i osmeha nazvala me je Barbika, a tako su me dugo i ostali zvali iz milja. A tek kada smo postali šampioni Evrope, pobedivši Olimpik iz Marselja u Bariju, a potom pobjedom nad Kolo-Kolom iz Čilea u Tokiju osvojili smo i Interkontinentalni kup i postali klupski prvaci planete. Postao sam, kao i svi ostali prvotimci Zvezde, opšteprihvaćen junak i miljenik, ne samo Delija, već cele nacije! Rečju, godinu i po dana provedenih u Zvezdi su do sada najljepši deo mog života!

Reagovao je i selektor Ivica Osim, pozvavši vas u reprezentaciju.

NA ČELU REPREZENTACIJE SRBIJE:

Siniša Mihajlović sa Tomislavom Karadžićem

Već 17. maja 1991. godine debitovao sam za reprezentaciju Jugoslavije protiv Farskih Ostrva koje smo pobedili sa 7:0. Kasnije sam još 63 puta oblačio dres sa državnim grbom, čime se jako ponosim, iako je taj broj mogao biti veći da nije bilo poznatih događaja.

Usledio je potom nastavak karijere u Italiji. Kako ste prihvaćeni u Romi, u koju ste prešli u decembru 1992. godine?

Krenulo je odlično. Divno su me prihvatili vlasnik kluba Čarapiko, kapiten Đanini i trener Vujadin Boškov. Prvu polusezonu sam odigrao sjajno u veznom redu. Međutim, povredio se levi bek Karboni i Boškov me je prekomandovao na njegovu poziciju. Nisam se najbolje snašao, igrao sam znatno slabije nego na početku i kako su naišli lošiji rezultati tima, počeli su problemi. U tom periodu uhapšen je i predsednik Čarapiko, tako da je stanje u klubu postalo dosta loše. Samo zahvaljujući autoritetu Boškova i plasmanu u finale Kupa Italije, situacija je bila podnošljiva, ali ta druga polusezona u Romi, pa nekako i cela naredna sezona, u suštini su bile možda najlošije godine moje karijere. Koliko me je pratio maler, najbolje govori činjenica da sam te prve sezone, sem osam golova u prvenstvu i kupovima, čak 17 puta pogodio prečku ili stativu!

Posle prve sezone otišao je Boškov, a sa novim trenerom Maceonijem niste se baš najbolje slagali?

Naravno da mi je bilo žao što je otišao Boškov, a kod novog trenera mi je najviše smetalo

što je insistirao ne da protiv svoje volje igram beka, već da budem potpuni defanzivac koji ne sme da prede centar! Stoga sam svom menadžeru Serđu Bertiju rekao da mi pronade novi klub.

I put vas je odveo u Sampdoriju iz Đenove...

Iako je to bio po svemu manji klub od Rome, atmosfera je bila dobra. Diktirali su je sjajni trener Erikson i kapiten Mančini. Tu je igrao Jugović, što mi je puno značilo. Od poznatijih igrača zatekao sam Gulita, Vjerhovoda, Zengu, Plata, Maninija... Posrećilo mi se, Sampdorija je iste godine postala šampion Italije, a ja – po opštoj oceni – bio sam jedan od boljih igrača.

U drugoj sezoni igranja u Sampdoriji postali ste libero. Kako se to dogodilo?

Saopštio mi je to Erikson, s obrazloženjem da imam sve što je potrebno za to: visinu, pregled igre, dug i tačan pas, tehniku, sposobnost da čitam protivničke akcije... Kako je bio veliki gospodin i sjajan stručnjak, prihvatio sam bez pogovora. Vreme i igre su pokazali da je to bio sjajan potez Eriksona, veliki pomak u mojoj karijeri.

Eriskon je otišao, ali je kao trener došao Boškov...

Da, s tim što je jedno kratko vreme trener bio Argentinac Menoti, koji je već posle drugog kola smenjen. Boškov, i njegov pomoćnik Zoran Filipović, poverili su mi kapitensku traku. Te sezone dao sam dosta lepih i značajnih golova.

Sportska karijera

Za osamnaest godina profesionalne karijere, od 1988. do 2006, Siniša Mihajlović je odigrao 424 klupske utakmice: za "Vojvodinu" 73, Crvenu zvezdu 53, Romu 59, Sampdoriju 118, Lacio 167 i Inter 39, i postigao 68 golova. U nacionalnom timu odigrao je 63 utakmice i dao devet golova. U italijanskoj ligi postigao je 29 golova iz slobodnih udaraca i po tome je apsolutni rekorder Kalča, baš kao i jedini kojem je pošlo za rukom da na jednoj utakmici postigne het-trik iz slobodnjaka (1998. protiv Sampdorije). Trenersku karijeru Mihajlović je počeo 2007. kao prvi saradnik Roberta Manćinija u Interu, potom je samostalno vodio "Bolonju", zatim sicilijansku "Kataniju", a u poslednje dve sezone "Fjorentinu", gde je smenjen zbog loših rezultata.

Zašto ste na kraju sezone, u leto 1998, prešli u Lacio?

Zvali su me Erikson i Manćini, koji su se godinu dana pre preselili u Rim. Bogatom predsedniku Kranjotiju rekli su da dovede mene iz Đenove i Lacio će biti prvak. No, neki ljudi me nisu najbolje prihvatili jer su smatrali da sam sa 28 godina navodno star igrač, a klupski lekar je našao da mi je levo koleno bolesno. Srećom, Erikson i Manćini su stali iza mene. Došao je Stanković iz Zvezde, tu su bili Nedved, Nesta, Salas, Vjeri... Dakle, sjajni igrači i dobar tim. Svi su nam prognozirali šampionsku titulu, a prokockali smo je čudnim rezultatima u finišu kada nas je Milan pretekao za bod...

Ta sezona je upamćena i po vašem hek-triku iz slobodnih udaraca.

Da, bilo je to u decembru 1998. protiv Sampdorije u Đenovi. Inače, te sezone bio sam veoma efikasan, postigao devet golova, a imao sam i 20 asistencija. Celu sezonu igrao sam odlično, kandidovan sam za "Zlatnu loptu" i uvršten u idealan tim Evrope. Žal za izgubljenom titulom utišan je osvajanjem Kupa kupova, gde smo u finalu pobedili špansku Majorku.

Sledeće godine Lacio je osvojio Skudeto.

Da, posle 26 godina čekanja, i to na dramatičan način jer smo tek u poslednjem kolu pretekli Juventus koji je izgubio od Peruđe, a mi pobedili Ređinu u Rimu. U istoj sezoni osvojili smo Kup pobeđivši Inter.

Naredne sezone bili ste trećeplasirani, otišao je Erikson, na mesto trenera došao Zof i vi ste pali u nemilost.

I kod Zofa i kod Zakeronija koji ga je zamenio te sezone 2000/2001. igrao sam malo i najčešće slabo. Dugo sam vukao povredu kolena i to se odrazilo na igru. Srećom, uskoro je za trenera doveden Manćini, što je značilo i moj preporod.

U 34. godini prešli ste u Inter, gde ste igrali dve godine, a onda postali pomoćni trener...

Sve je to zbog Manćinija. Ugovor sam potpisao na dve godine. Radio sam više nego ikad u životu kako ne bih osramotio trenera, svog prijatelja Manćinija, a Interu je imperativ bio Skudeto. U prvoj godini odigrao sam 20 utakmica i postigao četiri gola, što i nije tako loš učinak, mada Inter nije ostvario cilj – bio je tek trećeplasirani. Za utehu, osvojili smo Kup. Konačno, u drugoj sezoni u Interu, mojoj oproštajnoj igračkoj sezoni, osvojili smo Kup i Prvenstvo, tako da sam karijeru završio sjajno – diplom krunom! Posle 14 godina u Seriji A, u 37. godini "okačio sam kopačke o klin".

Šta vas je opredelilo da postanete trener?

Opet Manćini, definitivno moj najbolji i najveći sportski prijatelj. Rekao sam mu da bih rado bio trener, ali mi je neprivačajan početak sa decom, što je neki prirodan put. Složio se rekavši da i on to ne bi bio da ga Erikson nije u Laciju angažovao za pomoćnika odmah po prestanku igranja. Predložio mi je da mu budem pomoćnik, što sam sa radošću prihvatio.

Bili ste pomoćnik Manćiniju u Interu, a onda ste kao "vatrogasac" pozvani u Bolonju i Kataniju. Posle postignutog uspeha postali ste trener ambicioznog prvligaša Fjorentine. Iako ste u prvoj sezoni osvojili deveto mesto, u drugoj su vas optustili. Šta je bio razlog?

Nisam od onih koji stalno kukaju, ali imali smo probleme, recimo – na početku sezone teško su nam se povredila dva ključna igrača, Freja i Jovetić, ali smo i pored njih mogli bolje. Znam da sam i ja pravio greške, ali u životu je važno da ih ne ponavljate.

Ko su vaši trenerski uzori?

Radio sam sa mnogim sjajnim stručnjacima i od svakog sam ponešto "pokupio". Od Boškova do Zakeronija, od Zofa do Manćinija, od Eriksona do Ljupka Petrovića.

A ko je najpresudnije uticao na vašu sportsku karijeru?

Otac Bogdan, jer mi je kao klincu stalno kupovao lopte i podržavao moju ljubav prema fudbalu. Dva puta je, bez primedbe, menjao gvozdena vrata na dvorišnoj garaži koja sam demolirao svakodnevnim udaranjem lopte.

Ljupko Petrović, koji je imao "njuh" i hrabrosti da me forsira u šampionskom timu Vojvodine čim sam došao iz trećeligaša "Borova"... I trener Sven Goran Erikson, koji mi je pronašao pravo mesto u timu, još dok sam igrao u Sampdoriji, i koji je najviše insistirao da se posle četiri godine provedene u Sampdoriji vratim u Rim – što sam jako želeo, što se obistinilo i na čemu sam Eriksonu jako zahvalan.

Da li je pozicija libera vaše pravo mesto u timu?

Uslovno, da, jer ono podrazumeva mnogo više od te uloge u klasičnom smislu. Videli ste da sam igrajući libera izvodio skoro sve slobodne udarce i kornere, što nije beznačajno, jer asistiram golgeterima ili sam dajem golove što je ipak najvažnije u fudbalu. Ima tu još nekih finesa i taktičkih varijanti u kojima sam učestvovao, tako da sam bio zadovoljan tom pozicijom jer sam bio u mogućnosti da ispoljim sve svoje kvalitete.

O vašem snažnom i preciznom udarcu ispričane su priče i hvalospevi. Šta je neosporna istina?

To da sam odmalena vežbao i preciznost, i tehniku i snagu šuta. Specijalista za slobodna udarce se rađa, ali se i postaje vežbanjem. Naj srećnija okolnost je kad se spoje dar i trudoljubivost! Smisao za dobro izvođenje slobodnjaka bila je zapažena još dok sam kao šesnaestogodišnjak igrao za "Borovo". Tokom cele fudbalske karijere ostajao sam posle treninga i uveč bavao izvođenje slobodnih udaraca. U Brazilu su mi jednom merili snagu šuta i utvrdili da lopta ide brzinom od 165 kilometara na sat. U Italiji mi niko nikada nije merio jačinu udarca, ali je njihova sportska štampa uvek tvrdila da mi je udarac među najjačim i najpreciznijim u svetu. Uostalom, rekorder sam Skudeta po postignutom broju golova iz slobodnih udaraca.

Kažu da je na nekom internet sajtu objavljeno da ste najbolji izvođač slobodnih udaraca u poslednjih dvadeset godina.

Reč je o specijalizovanom fudbalskom internet sajtu goal.com. Iza mene su Metju le Tisije, Ronald Kuman, Dejvid Bekam, Roberto Karlos, Hristo Stoičkov, George Hadži, Alvaro Rekoba, Tijeri Anri i Asunsao.

Sada kada više niste igrač, možete li da odate tajnu svojih slobodnih udaraca, ukoliko je uopšte ima?

Italijani imaju najbolje golmane na svetu, a ni igrači nisu naivni kod postavljanja živog zida. Znači, šutirao sam u zavisnosti od ▶

postavljenog živog zida, ali i od spoznaje kakav je ko golman, jer svi imaju bolje i lošije osobine. Dakle, kada bih sve to procenio, odlučivao bih se da li ću pucati visoko, snažno, kroz pukotinu zida, kraj njega, pored njega i sl. Nekad sam išao na što jači, a nekad na što precizniji udarac. Loptu sam šutirao i spoljnim i unutrašnjim delom stopala, ponekad "risom", a postoji i tzv. "brazilski" šut sa tri prsta – kada izgleda da lopta ide preko gola a ona propadne pod prečku. U svemu je naravno veoma bitan faktor – sreća, uostalom kao kod svega u životu.

Kakav je vaš odnos prema popularnosti?

Nikada nisam krio da mi prija. Ranije nešto više, ali i danas. Lep je osećaj biti popularan, naročito kad osetite da vas ljudi istinski vole i cene, a u Italiji su fudbaleri zaista kao božanstva.

Imate šestoro dece, vanbračnog sina, tri sina i dve kćeri sa Arijanom. Kako ih vaspitavate?

Učim ih radu i disciplini. Veoma su dobro organizovani i tačno se zna kada se rade domaći zadaci, kada se ide na spavanje... Ne provodim mnogo vremena sa decom jer sam od sedam dana samo tri dana u kući, ali se trudim da to vreme iskoristim kvalitetno. Idemo zajedno u bioskop, zoološki vrt, igramo se i po kući, gledamo filmove... Puno pričamo, uglavnom na italijanskom. U početku sam sa decom pričao na srpskom, ali mi je trebalo mnogo vremena da im objasnim šta hoću, pa sam morao da pređem na italijanski. Ne вреди. A i meni je tako lakše, navikao sam.

Zbog ljubavi prema deci postali ste Unicefov ambasador dobre volje. Pomažete mnogima, ponajviše deci, naročito onoj u Dečijem selu u Sremskoj Kamenici...

Pomažem gde god mogu i kome god mogu, ali ne volim da pričam o tome. Ne вреди. To čovek ili sam shvati i učini ili nikada ne shvati da deo svog novca može dati nekome i pomoći. Često decu iz Dečijeg sela u Sremskoj Kamenici povedem na letovanje ili zimovanje sa svojom decom. Puno mi je srce kad im vidim osmeh. Kupim im nešto i oni skaču od sreće, a ove moje ni avion ne bi obradovao!

Ima onih koji vam zameraju što najviše pomažete Dečije selo?

Zahteva za pomoć je mnogo, skoro su svakodnevni, i ja zaista nemam vremena da se time bavim. Stoga sam se opredelio da svoje humanitarne donacije dajem Dečijem selu u Sremskoj Kamenici jer mi je to najjednostavnije, a tu živi nekoliko stotina dečaka i devojčica

Prvu godinu boravka u Đenovi pamtiću do kraja života i po tome što sam tokom jedne posete Rimu, 1. februara 1995, upoznao buduću suprugu Arijanu. Sreli smo se u poznatom restoranu "Ultima folija". Moja poznanica Brazilka, došla je s drugaricom o kojoj sam se dan ranije, kad sam je prvi put video, raspitivao i pozeleo da je upoznam. Njih dve su sasvim slučajno svratile u restoran u kojem sam sedeo s društvom. Bilo je namešteno da Arijana sedne kraj mene. Sve se završilo prilično hladno, s nekoliko neobaveznih rečenica. Glumio sam kao da uopšte nisam zainteresovan, a ona je uzvratila isto tako, iako mi je kasnije priznala da je glumila. Provod smo nastavili u jednoj rimskoj diskoteci, gde smo se u separeu Arijana i ja zbližili. Brazilki sam u poverenju rekao da bih se koliko sutra oženio Arijanom. Hemija je proradila. Druženje smo završili u zoru. Ujutru smo otišli na doručak i sećam se da nam je slavni motociklista Maks Bjađi, koji je takođe bio s nama, doneo za sto kapučino. Posle sam je otpatio kući i avionom se vratio u Đenovu. Od tad su naši susreti postali redovni u Rimu ili Đenovi, pa je veza prerasla u nešto vrlo, vrlo ozbiljno.

Arijana se krajem 1995. preselila kod mene i pomirila se s tim da više neće raditi na televiziji. Svečanost je obavljena u rimskoj opštini Kampidoljo, 28. juna 1996, uz prisustvo naših roditelja i najbližih prijatelja. Na svadbu je privatnim avionom doputovao predsednik kluba Enriko Mantovani, što je gest kojim nam je odao posebno poštovanje. Kum mi je bio Miroslav Tanjga, saigrač u "Vojvodini" i Zvezdi, a Arijanina kuma, njena dugogodišnja prijateljica, manekenka Lucija.

Crkveno venčanje želeli smo u Srbiji, ali to nismo mogli zbog sankcija i mojih obaveza. Tek posle punih devet godina venčali smo se po pravoslavnim običajima u crkvi u Sremskim Karlovcima.

bez roditeljskog staranja, pa procenjujem da je njima pomoć najpotrebnija. Na stranu to što mi u komšiluku tog sela žive majka i brat, i otac dok nije umro, pa kad ih posetim rado se družim i sa tom predivnom velikom "porodicom".

Kakav je vaš odnos prema novcu sada kada ga imate dovoljno?

Novac je veoma bitan, ne i primaran. Novac daje određenu sigurnost i mogućnost da se želje realizuju. Sada ga imam dovoljno da realizujem sve svoje prohteve koji su mnogo veći no ranije. Uostalom, fudbaleri su ovde u Italiji prava božanstva i sem onog na terenu moraju puno ulagati u negu svog imidža – a to košta. Mogu da se i razbacujem, ali novac zaista racionalno trošim. Prohtevi mi nisu megalomanski, uprkos tome što sam pristalica teorije da čovek mora udovoljavati sebi. I kada sam u Borovu, kasnije i Novom Sadu vozio "zastavu 128", bio sam presrećan, potom sam bio oduševljen mazdom, potom sam u Italiji vozio mercedes 500 SL, zatim BMW MZ, BMW M5, doskora sam vozio audi iz limitirane serije od 500 automobila, koji ima 430 konja i ogromnu vrednost, a trenutno bentli. Jednostavno, automobile volim i ne žalim da uložim o ono što poželim. Nastojim da novac trošim pametno, a o detaljima ne bih. Reći ću vam samo da sam pre kraja igračke karijere investirao u nekretnine. Kupio sam

stanove u Rimu, kuću u planini iznad Rima, vilu na Sardiniji, kuću u Milanu, roditeljima kuću u Sremskoj Kamenici...

Plašite li se da će novac koji imate pokvariti vašu decu?

To je opasnost koja pretili svim dobrostojećim ljudima. Rekao sam da moraju da budu odlični đaci, da moraju da završe fakultet, zaposle se... Ako to ispune, sve ću im dati, ako ne ispune, neću im dati ništa! Od malih nogu kod njih razvijam radne navike i zadajem im zadatke. Ako ih dobro ispune, dobiju poklon, ako ne, zabranim im nešto što vole, tenis recimo.

Sa sedam godina ste u školskom sastavu napisali da ćete kada porastete biti fudbaler. Da li uvek ispunite ono što zacrtate?

Uvek! Volim izazove i nikada se ne zadovoljavam postignutim. Čim ostvarim jedan cilj, postavljam novi, veći. Nema toga što čovek ne može da ostvari, ako reši. Meni se sve ostvarilo, i privatno i poslovno. Važno je verovati u sebe, biti uporan, disciplinovan i inteligentan. Najvažnija je volja. Čovek mora stalno da iskušava sebe. Evo, pre neki dan sam zacrtao da sat vremena trčim. Nakon nekog vremena mi je došlo da odustanem, ali sam stisnuo zube i trčao sat i po bez prestanka. Tako je za sve u životu! Tako se postižu uspesi.

Dragan Pejić

Brak: svojta

Samom činjenicom venčanja mladoženja stiče i svojtu, koja se inače u kolokvijalnom jeziku zove tazbina. Jonkeov rečnik lepo razlikuje rodbinu (krvno srodstvo) od svojte (relacije iz venčanja); Piroćanci, na primer, kažu: "Ako je zet rod, onda je i magarac stoka." Drugde se kaže "tuđa kost". U dinarskim krajevima to se vidi odmah na svadbenom piru: s ove strane trepeze sede naši; s one strane njihovi; gledaju se popreko, svako malo neko potegne pištolj i opali u vazduh, a oni drugi moraju da prate; dobacuju se aluzije, sitne provokacije, i ako ne padne krv – dobro smo i prošli. Obe strane, naime, smatraju da se mogla naći i bolja prilika, ali će se s vremenom pomiriti sa tužnom stvarnošću.

Svojta se sastoji od: tašte (najvažnije), tasta, svastike (jedne ili – bolje – više), šur(j)aka (bolje manje) i ostalih, kao što su šurnjaje i pašenozi (bosanski: badža). O svekrovima, svekrvama, jetrvama, snajkama, zaovama itd. nećemo; to je s naše strane. Postoji i zet; u beogradskom uličnom žargonu, to je sadašnji muž moje bivše žene (engl: *husband in law*).

Najvažnija ličnost u svojti, tazbini, naravno je tašta. Ideal beogradskih čoškara i kafanskih šereta, tašta nerotkinja, ne postoji; to je urbana legenda. Tašta ima bar jednu ćerku, koja je – eto – dopala kandži tog dripca, "moralno sumnjivog" (i "politički kvarljivog"; hvala, Ljiljo!) nikogovića, koji niti je kućić, niti odžaković, nego je, eto tako, gulanfer; još i razveden!; još ima i neku decu! (često).

Tašte u prvo vreme pate i gundaju, ali se kasnije kao pomire sa gorkom sudbinom, mada uvek ostaju na oprezu, pa se ne treba pouzdati u naglu finoću: zet uvek ostaje zet. Roditelji mladenaca (prijatelji i prije) mogu donekle da smire situaciju; naročito unakrst (prije prijateljima), ali ona ostaje visokorizična. Kad se rode dečica – stvar se polako smiruje, mada ne i obavezno. Doveka ostaje na snazi čuveno pitanje: možda je mogla i nekog boljeg da nađe? Naime, prosečnoj tašti (a ni prosečnoj supruzi, uostalom) zet nikada nije dovoljno dobar: tašta uvek može da zamisli boljeg; supruzi muž, sve i da je spasao domovinu, dobio Nobelovu nagradu, proslavio se širom sveta – ostaje uvek obična budala; zna ga ona...

Ima i za taštu leka, ali to je suptilna taktika. Kad sam bio tinejdžer, početkom šezdesetih, kod nas na Zvezdari važilo je pravilo: prvo muvaš majku, a onda ćerku; obučeš se, udidiš se i doneseš cveće gospođi mami, pa časkaš i trepčeš. Slično, iz mog iskustva, važi i za tasta: tast se uvek lakše složi sa zetom; valjda su prirodni saveznici. Ako ne ide lepim, ima i drugih načina.

Imao sam tako jednu ranu bivšu taštu koja mi je neprestano zvala: te njena ćerka je lepa i pametna; te zna francuski; te svira klavir itd. (sve je istina osim klavira); mogla je i boljšega da nađe, a ne mene dripca (dobro, ne baš tim rečima, ali na to se svodi). To što sam ja tada uredno zaposlen i lepo zarađujem, nema veze. Onda se setim: dok sam je jednom tako autom vozio da vidi unuke, složim ozbiljnu facu i kažem joj: "Gospođo, sve ste u pravu. Ja jesam sumnjiv tip i gulanfer, priznajem. Imam decu iz prethodnog braka, politički sam sumnjiv, a bezbednosno zanimljiv. Vaša kćer je lepa, pametna, zna jezike i mogla je i boljšega da nađe. Ali, gospođo, vaša kćer nije bila nevina kad se udala za mene." Ućutala je i nikada više nije imala primedbi, svoj svojoj komunističkoj i afežetskoj prošlosti uprkos. Svako je negde perforiran, kako da vam objasnim...

Ne treba imati predrasude: jedna druga rana tašta ostala je sa mnom u naboljim odnosima i kad je saznala s kim sam sada oženjen, rekla mi je: "E, konačno si našao pravu ženu, čestitam." Sa poslednjom taštom slagao sam se odlično: gurali smo se oko šporeta i vikali: "Pusti mene, ja to bolje znam!"

Tast je drugi slučaj. Tastu zet obično dođe kao dugo očekivani saveznik; kao olakšanje u okruženju koje ga ugnjetava. Tast se kupuje dugim razgovorima nasamo, uz piće i zajedničke hobije. Tast u zetu vidi sina; onog kojega nema, ili – ako ga ima – boljšega. Svega jedan tast u životu nije imao nikakvo zanimanje za mene, ali to je više bilo profesionalno (bezbednjak u nemilosti, Rankovićeva škola). Nikada ga nisam upoznao – a pokušavao sam – i nije mi sada žao. S drugim sam imao blisku i dinamičnu vezu, povremeno dramatičnu jer je bio malo mahnit, ali blisku; bio je zanimljiv lik i voleo sam ga.

Svastike i šuraci manje su značajan deo svojte – osim povremeno svastika: kaže jedan moj drug iz detinjstva da mu se stalno čini da se oženio pogrešnom sestrom (fakat je u pravu), ali da bi mu se tako činilo sve i da se oženio onom drugom (opet je u pravu). Setio sam se pesmice: "Imam ženu i svastiku, s njima radim gimnastiku". Šuraci su pitomiji (osim kad su mahniti); ostatak svojte zna da bude zanimljiv. Sećam se da sam strašno voleo neke baba-tetke jedne te bivše žene: sve same lafice od po osamdeset godina, sa cigaretom u ustima, kafom u ruci, promukle, mudre i zanimljive do neba.

Treba tu svojtu primiti sa najboljim namerama. Ima tu nečega, taštama uprkos.

Fenomeni: Dragutin Topić, šesti put na Olimpijadi

Leteći Srbin

Neformalnim skokom preko lestvice koja je bila postavljena na visinu od 228 centimetara srpska atletska legenda postao je i prvak Srbije i učesnik Igara u Londonu ovog leta

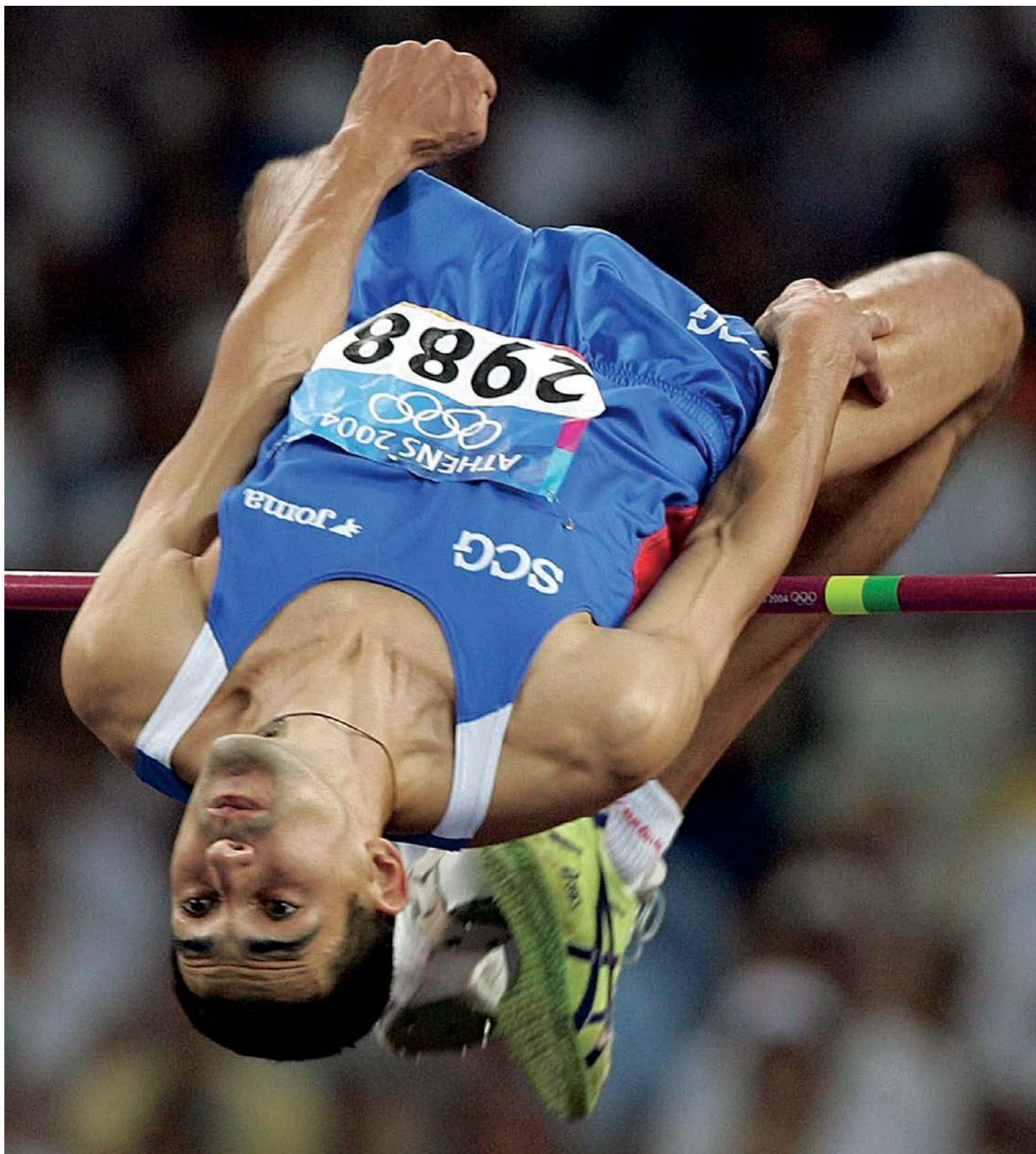

foto: AP Photo

HAJDE SADA DA vidimo ko će biti nosilac srpske zastave na otvaranju letnjih Olimpijskih igara u Londonu: najbolji srpski sportista svih vremena Novak Đoković ili najdugotrajniji srpski sportista Dragutin Topić. Ovaj drugi, posle pilotâ i Vuka Jeremića, jeste Srbin koji je najviše vremena provodio u vazduhu poslednje dve i po decenije i u tom letenju uspeo je da uradi nešto što je pre njega uspeo samo šestoro atletičara u istoriji sporta: da se plasira za letnje Olimpijske igre šesti put zaredom. Topić je u martu ove godine proslavio 41. rođendan. Time je ušao u posebnu kategoriju sportista koji su neobično cenjeni u svetu jer je bukvalno zaslužio penziju takmičeći se. Kao u američkom sportu: oni koji dugo godina nastupaju bivaju cenjeni bez obzira na to da li su rekorderi po nekom parametru.

Topić je na Prvenstvu Srbije prošlog vikenda uspeo da preskoči olimpijsku normu, mada se za to nije pripremao niti mu je to bio cilj jer poslednjih godina radi kao trener.

“Takmičenje je prvo kasnilo, pa su mi naknadno javili da su skokovi, ipak, počeli na vreme. Morao sam brzo u auto i onako sa beogradskih ulica, pravo u patike, šorts i dres i na zaletišta. Taj skok od 2,28 metara kojim sam ispunio B olimpijsku normu bio je skoro rutinski”, ispričao je novinarima po završetku takmičenja.

Rekao je još da nema nikakvih ambicija na takmičenju u Londonu i da će nastupati više kao rekreativac. Njegov rezultat i reakcija na ovaj vanserijski događaj potvrđuju na neki način ono što se uzima kao moto modernih Igara: “Nije važno pobediti, važno je učestvovati.”

Opet o zastavi i karijeri. I Novak i Dragutin se takmiče u sportovima u kojima je svaki uspeh plod individualnog a ne sistemskog postignuća. I jednom i drugom su obećavali koješta, i na jednom i na drugom su planirali da zasnuju atletiku odnosno tenis pa se ništa od toga nije dogodilo. Novak se na vreme odselio, takmiči se uspešno u sportu koji donosi ogromne zarade i rešio se bede postkarijernog pregovaranja sa birokratijom oko toga šta bi mogao da radi u

tenisu i na koji način bi mogao da “pomogne”. S druge strane, Topić je sportista koji je na početku karijere postigao najveći uspeh, kada je kao junior 1990. godine najpre u Bugarskoj postao prvak sveta preskočivši 237 centimetara (što je još uvek svetski rekord u tom uzrastu), a potom je u Splitu, na poslednjem velikom takmičenju čiji je domaćin bila “ona Jugoslavija”, zaprepastio sve osvojivši zlatnu medalju. Rekorder je Srbije sa preskočenih 238 cm, i sa tom visinom je na listi između desetog i sedamnaestog mesta na svetu svih vremena. Svet-ski rekord u ovoj disciplini pripada Kubancu Havijeru Sotomajoru koji je preskočio 245 cm.

Tada je izgledalo da je atletika na ovim prostorima dobila nešto što nikada nije imala i da Dragutina tek očekuju veliki uspesi. Međutim, ispostaviće se da je ono što je izgledalo kao veličanstven ulazak na veliku scenu svetske atletike, zapravo i najveći događaj u karijeri ovog sportiste. Iako je narednih godina bio “jedan od najboljih skakača uvis u svetu”, Topić nikada više nije uspeo da na taj način osvoji neko veliko takmičenje. Od trenutka kada je postao najbolji u Evropi, sa devetnaest godina, bio je obožavan i voljen gotovo čitavu deceniju, o njegovu popularnost su mnogi želeli da se ogrebu i jedno vreme bio je maskota Jugoslovenske levice. I njega su vodali po novoizgrađenim objektima i uručivali mu ključeve od stana, i njemu su obećavali da neće morati da se potuca po regionu i Evropi u potrazi za mestom za trening, ali se ništa od toga naravno nije ostvarilo i on je ostao jedan jedini skakač uvis sa ovih prostora. Kao i mnoge njegove kolege atletičare, pratila ga je fama da se dopinguje i zbog toga ga je u jednom trenutku suspendovala svetska atomska organizacija, ali ništa nije moglo da ga spreči da se pojavi na svakoj Olimpijadi od one u Barseloni 1992. godine, kada je nastupao u ekipi takmičara koja je predstavljala ono što je bilo ostalo od Jugoslavije – pod zastavom Međunarodnog olimpijskog komiteta.

Treba reći i da nije imao sreće da se rodi na pravom mestu jer onda kada je trebalo da dâ najviše bio je predstavnik države koja je bila izolovana, koja je bila u ratu, u kojoj se sve raspadalo i zaista je teško bilo očekivati da će neko da gradi atomske dvorane dok se na ulicama ljudi tuku za parče hleba. Tako se dogodilo da Topić, umesto da možda postane jedan od najboljih u ovom sportu, bude samo najdugovečniji, što izgleda kao neka vrsta pesničke pravde, ali teško je verovati da se jedan vrhunski

Medalje

- *Svetsko dvoransko prvenstvo* **Bronza** 1997. Pariz
- *Evropsko prvenstvo* **Zlato** 1990. Split
- *Evropsko dvoransko prvenstvo* **Bronza** 1992. Đenova **Zlato** 1996. Stokholm **Bronza** 2000. Gent
- *Mediterranske igre* **Bronza** 2009. Peskara
- *Univerzijada* **Zlato** 1995. Fukuoka
- *Svetsko juniorsko prvenstvo* **Zlato** 1990. Plovdiv

sportista sa tim može pomiriti.

Ipak, posle svega Topić će ovog leta izaći na Olimpijski stadion u Londonu i upisati na svoj konto ono što mnogo veći sportisti od njega nisu uspeali. On će u 42. godini izaći na borilište na kome će protivnici biti mladići kojima on može da bude biološki otac, što je kuriozitet po sebi. Topić, najpoznatiji atletičar uz Marlen Oti i Mariju Mutolu kome je ovo pošlo za rukom, svrstaće se takođe u retke sportiste sa ovih prostora koji su uspeali da budu učesnici toliko olimpijskih igara. Samo su Jasna Šekarić i Zoran Primorac dostigli rezultat od šest učešća na OI, dok je Ilije Lupulesku nastupao pet puta. Za njega je zanimljivo da je poslednji put 2004. godine bio član američke stonoteniserske ekipe, a pre toga je nastupao za Jugoslavije. Primorac je jednom nastupao pod zastavom Jugoslavije a pet puta kao reprezentativac Hrvatske.

Srpska delegacija sada broji 85 članova, a ako odbojkaši i odbojkašice uspeju da se kvalifikuju biće više od 100 sportista koji će nastupati ispod srpske zastave u Londonu, što za ovako malu i siromašnu državu nije loš rezultat. U takvom timu Topić, koji je u međuvremenu više trener nego takmičar, mogao bi više i od koga da uputi ostatak družine u tajne Igara: kako se dobro zabaviti u olimpijskom selu i možda kući poneti neku medalju. Njegova biografija svedoči da je ponekad dobro ne izgoreti na početku i da nikada ne znaš šta je ono što će biti tvoj najveći trenutak u karijeri. Da je važno dobro trenirati i nadati se da će te povrede mimoći. Da je važno ne opterećivati se rezultatom, nego se skoncentrisati na sopstvene mogućnosti. Da ne treba mnogo razmišljati o onima koji te tapšu po ramenu kada pobediš i kojih nema kada te suspenduju. Da je trajanje takođe pobeda. ◀

Slobodan Georgijev

Rezultati na OI

- 1992. god. Barselona: 9. mesto
- 1996. god. Atlanta: 4. mesto
- 2000. god. Sidnej: nije ušao u finale
- 2004. god. Atina: 10. mesto.
- 2008. god. Peking: nije ušao u finale (17. mesto)

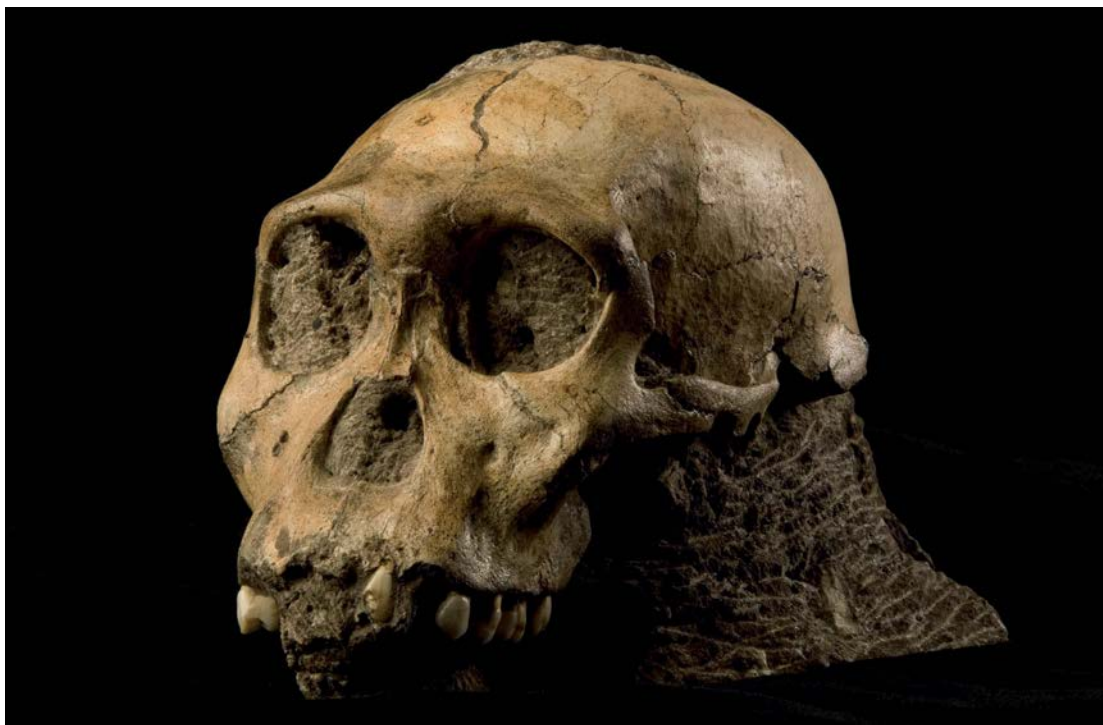

Foto: Tanjug

Postanak čoveka

Praroditeljska greška

Kako je došlo do kopije koja je promenila svet? Genetičari su na tragu otkrića koje poslednjih nedelja izaziva neizmerno uzbuđenje – o dupliranom genu koji je, greškom, od životinje napravio čoveka

NAJSTARIJA OD SVIH ljudskih priča počinje greškom. I, naravno, počinje u Africi. Ovde, u prapostojbini ljudske vrste, vidimo kako se pleme australopitekusa kreće savanom – pogrbljeni promiču kroz visoku travu, obrasli u retku, neujednačenu dlaku, sa dugim vilicama, širokim jagodicama i snažnim šakama kojima inače hvataju granje, razgrću rastinje i beru plodove. Krupnije od šimpanzi, ali ne više od 140 centimetara, ove bučne životinje sada beže ka noćnom zaklonu od predatora, mužjaci u trku predvođe pleme, nešto sitnije ženke nose oko grudi obešene mladunce. Poslednja među njima, zaostala i od ostalih životinja prezrena ženka steže svog tri meseca starog mladunca. Njegova glava je iz dana u dan sve veća, nos uži, obrazi manji, a plač snažniji. Kao da hoće da zaustavi rast tolike glave, ženka je čvrsto steže – u nadi da nije, kao što veruju ostali, baš njeno potomče još jedan od onih unakaženih mekušaca koji se povremeno rađaju u plemenu. Dotle, beba krupnih očiju nežno posmatra životinju koja je nosi, široko afričko nebo i prostranu savanu, sav taj svet kojim će uskoro zavladatai upravo

on i cela nova rasa njegovih mekih potomača – jedan sasvim novi rod primata.

Dva i po miliona godina kasnije. U Montrealu, u Kanadi, koncertom u lokalnoj bazilici počinje 12. međunarodni kongres najuglednijih genetičara na svetu. Dok protiče promenljivi montrealški oktobar, naučnici se okupljaju u *Palais des Congres*, velikoj četvrtastoj zgradi sa staklima u boji. Dok se u glavnom holu organizuje prijem sa plesnim tačkama nadahnutim nastajanjem proteina iz DNK koda, a učesnici kongresa šetaju sa visokim čašama šampanjca, neki manje značajni programi su već počeli. Tridesetogodišnja naučnica Megan Denis, postdoktorantkinja azijskog porekla sa Univerziteta Vašington u Sijetlu, na petom spratu kongresne dvorane, u sobi 517D već drži predavanje o dupliranom genu obeležnom sa SRGAP2c. Dok izveštava o novom nalazu proteina koji nastaje iz ovog dupliranog gena i njegovom značaju za rad ljudskog mozga, neolicina genetičara u publici postaje vidno uzbuđena, ali sve ostaje na tome. Vest o ovom u Montrealu obelodanjenom otkriću objaviće u

oktobru 2011. i specijalizovani časopis *Science News*, ali u moru drugih vesti iz nauke, njene sveobuhvatne posledice će postati znatno jasnije tek pola godine kasnije.

Na drugoj strani sveta, antropolog Li Berger u velikom džipu ostavlja oblak prašine jureći kamenitim predelom prirodnog rezervata “Džon Neš” u Južnoj Africi. Zajedno sa svojim stalnim saradnikom Mešak Kgasijem, ovaj slavni antropolog već dve decenije istražuje područje od 9000 hektara severozapadno od Johanesburga. Ovde, kao i u brojnim zonama istočne i južne Afrike, mogu se naći fosili raznih australopitekusa, brojnih vrsta primata koji su se evolutivno odvojili od običnih majmuna pre oko četiri miliona godina. Najslavnija je svakako pripadala vrsti *Australopithecus afarensis* – to je Lusi, mlada ženka koja je živela pre 3,2 miliona godina, a čiji je fosil nađen 1974. godine u oblasti Hadar u Etiopiji, nedaleko od takozvane “kolevke čovečanstva”, tanzanijskog klanca Oldupai i lokaliteta Laetoli, gde je slavna arheološkinja Meri Liki u okamenjenoj lavi našla 3,6 miliona stare otiske

stopala ženke australopitekusa i njenog malog potomka dok su hodali uspravno.

KARIKA KOJA NEDOSTAJE: Australopiteku-se su, sudeći po razlici u fosilnim nalazima, pre oko 2,5 miliona godina nasledili inteligentni, čovekoliki primati iz reda *Homo* – sa vrstama koje gotovo nalikuju čoveku, kao što su erek-tusi, habilisi, neandertalci i konačno sapiensi – ali sam prelaz ka njima oduvek je bio nepo-znanica. Ta Darwinova “karika koja nedostaje” jedno je od zagonetnijih pitanja nauke uopšte. Jer, koja je vrsta bila prelaz ka ljudima iz životi-nja, što su australopitekusi svakako bili, mada su hodali uspravno? Antropolog Li Berger iz prirodnog rezervata “Džon Neš” veruje da je rešio ovu zagonetku. Naime, pre dve godine, on je na nalazištu Malapa otkrio fosil nove vr-ste, takozvanog *Australopithecus sedibe*, sta-rrog dva miliona godina, a njegov rad u časopi-su *Nature* izazvao je veliku pažnju i brojna da-lja, uglavnom genetička istraživanja. Kako je Berger objasnio novinarima uglednog *Scientific Americana* na samom nalazištu, reč je o mla-

nekoliko, odnosno njih samo 23, čiji duplika-ti postoje samo kod čoveka, ali ne i kod osta-lih primata. I da, pritom, to nije baš bilo ka-kav gen. On se, naime, kao deo ljudskog ge-noma “aktivira” u nervnim ćelijama gde je za-dužen za proizvodnju takozvanog *SLIT-ROBO Rho GTPase-aktivacionog proteina 2*, proteina koji, mada se komplikovano zove, služi za ne-što sasvim jednostavno – za migraciju, odno-sno putovanje nervne ćelije od mesta njenog rođenja do konačnog mesta u mozgu.

Sve je to manje-više isto kao i kod drugih sličnih životinjskih vrsta, ali jedna sitnica nije. Ispostavlja se da original gena SRGAP2a i nje-gova dva duplikata (SRGAP2b i SRGAP2c) koji se javljaju samo u primatima reda *Homo* ne-maju jednaku dužinu. To znači da je prilikom pravljenja ovih kopija u genomu došlo do greš-ke i da otac, sin i praunuk gena ne obavljaju svoju funkciju na isti način. Kako je Evan Ajhler objasnio u naučnom članku objavljenom pre više od mesec dana u prestižnom *Cell* ma-gazinu, a potom i za časopis *New Scientist*,

o genu koji je stvorio red *Homo* je praktična, laboratorijska provera tih teza.

Naime, naučnici predvođeni profesorom Ajhlerom su u genom običnog miša koji sadrži samo originalni SGRAP2 gen, ubacili pogrešan duplikat SGRAP2c koji se javio pri “buđenju čovečanstva”. I dogodilo se nešto sasvim ne-verovatno. Sa promenom u proizvodnji prote-ina, mozgovi miševa su počeli dramatično da se menjaju, a njihove sinapse da se izdužu-ju. Njihov majušni, životinjski mozak se mal-tene “pritiskom na prekidač” počeo pretvara-ti u ljudski. Da li su miševi postali i vidno pa-metniji – na ovo novinarsko pitanje, Ajhlerov tim će tek dati odgovor.

Možda nalazite nešto zastrašujuće u ovome, ali, ako odete dalje u razmišljanju – zar nije po prirodu najstrašnija stvar i bila upravo ta evo-lutivna greška sa ovim genom? Kad se prirodi nakon 4,5 milijarde mirnih godina omaklo da se u mozgovima bezazlenih afričkih primata koji su jurcali unaokolo po savani, stvori ne-što što je bilo u stanju da osvoji planetu, pu-

■ Po svemu sudeći, pre oko 2,5 miliona godina duplikat gena SRGAP2b koji je postojao kod australopitekusa duplirao se po drugi put. To je one koji su nasledili takav “pogrešan” duplikat učinilo inteligentnijim

dom muškarcu čiji skelet otkriva “sasvim ne-očekivanu smesu australopitekusa i čoveka”.

Mada tek predstoje dalje analize, moguće je da je Bergerov fosil bio traženi prelaz. No, i da jeste, zašto? Kako je došlo do te neverovatne transformacije ili, najbukvalnije rečeno, kako su životinje tek tako postale ljudi? Konačan od-govor je, po svemu sudeći, stigao ovog proleća, sa druge strane planete – iz Kalifornije u SAD, sa Instituta Skrips u La Džoli. Ovde su počet-kom 2012. urađene detaljne analize dva posto-jeća duplikata gena SRGAP2, upravo onog čija je zanimljiva svojstva prezentovala poostdok-torantkinja Megan Denis u Montrealu. Istraži-vanje je predvodio njen profesor Evan Ajhler sa Univerziteta u Vašingtonu, koji je zajedno sa Frenkom Poleuksom iz Kalifornije otkrio kada je u ljudskom genomu nastao drugi duplikat označen sa SGRAP2c. Ispostavilo se da se to desilo pre oko 2,5 miliona godina. Upravo u trenutku kad su australopitekusi evoluirali u ljude. I to baš zahvaljujući pojavi još jednog duplikata tog gena.

GEN POSTANJA: Sve to ne bi bilo nimalo uzbudljivo da gen SCRAP2 nije jedan od onih

greške koje imaju duplikati ovog gena zapra-vo dovode do usporavanja u razvoju mozga. To mu daje više vremena da se razviju sinap-se i da neuronska mreža u njemu bude zna-čajno “inteligentnija”.

I tu se slagalica koja se proteže od afričkih savana do genetičkih laboratorija polako skla-pa. Po svemu sudeći, pre oko 2,5 miliona godi-na duplikat gena SRGAP2b koji je postojao kod australopitekusa kakvi su bili Lusi ili Bergerov fosil iz Južne Afrike, duplirao se po drugi put. U tom prepisu je došlo do greške koja je iza-zvala značajnu promenu u proizvodnji prote-ina koji je važan za migraciju neurona i razvoj mozga. To je one koji su nasledili takav “po-grešan” duplikat učinilo inteligentnijim. Od-nosno, učinilo ih prvim “ljudima”.

POTRAGA ZA ADAMOM: Mogli bismo sada u legendu o Adamovom proterivanju iz raja, iz Mojsijevog “Postanja”, uvesti novo poređenje drveta saznanja sa DNK zavojsnikom čiji se je-dan gen oteo kontroli. No, bez obzira na prima-mljivost takvih razmišljanja i nove argumen-te u diskusiji evolucionista i kreacionista koje će ovi nalazi doneti, najuzbudljiviji deo priče

tuje u svemir, napiše milijarde nota i trilion-e reči? I da, uz to, iskopa dobre stare okamenje-ne australopitekuse? Zastrašujuće ili zadržlju-juće, kako god, a sve zbog jedne greške u du-pliranju gena.

Da stvari budu još zanimljivije, SRGAP2 se kod poslednjih autralopitekusa zapravo nije prvi put udvostručio. Tada je SRGAP2b postao SRGAP2c, koji od muljavog mišjeg mozga pra-vi neuronsku mrežu sa kakvom se radaju Mi-kelandelo, Bah i Ajnštajn. No, SRGAP2a se već udvostručavao i tada pretvorio u SRGAP2b. Pre-ma istraživanju Ajhlerovog tima, to se dogodi-lo milion godina ranije, dakle pre oko 3,6 mi-liona godina. A to je upravo doba kad su Lusi i njena ekipa australopitekusa prestali da ho-daju na četiri noge i postali prva uspravna bića na planeti.

Jezivo, zar ne? U nastavku preostaje da une-remo i dodatni obrt. Prva greška u prepisiva-nju ovog gena je, po svemu sudeći, uspravila majmune, a druga od njih napravila ljude. Šta će učiniti treća? Australopitekusi, trčeći kroz savanu, nisu ni slutili kakav odgovor dolazi. ◀

Slobodan Bubnjević

O naučnoj kritici i ideološkom kukumavčenju

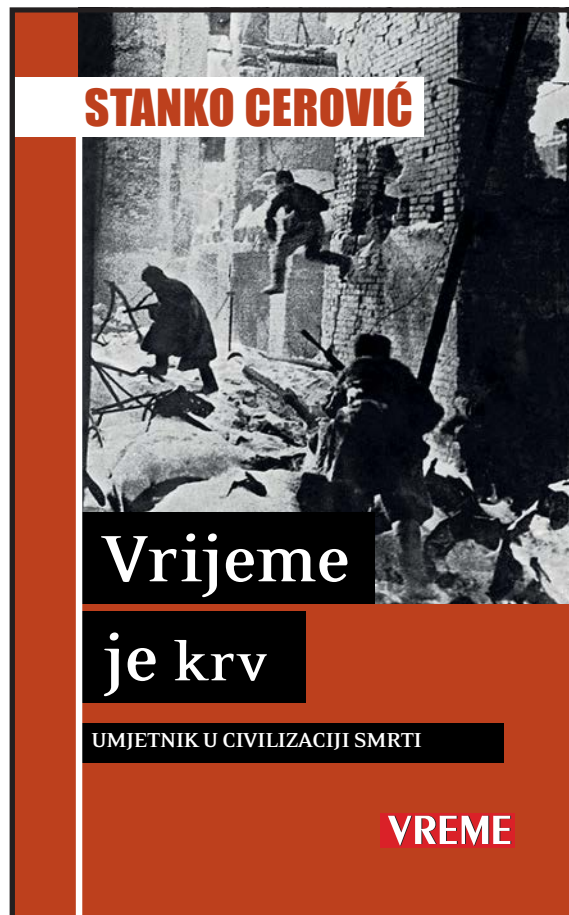
Pozivate na pluralizam, a želite totalitarizam”, “Vreme” 1115; “Kako se branio pluralizam”, “Vreme” 1114; “Ko je rekao ‘zabraniti’”, “Vreme” 1113

Kada se pročita prvi pasus Kalikovog teksta, izašlog u prošlom broju “Vremena”, čoveku dođe da aplaudira. Taj herojski poziv da se manemo ideologije i uvidimo vrhovnu vrednost istine, ta patetična osuda “(samo)zvanih filozofa”, šta god to značilo, sve to izgleda previše dobro da bi bilo istinito. Naravno, ostatak teksta je pokazao da je sumnja u iskrenost tog poziva sasvim opravdana. Umesto “liberalističke ideologije”, koja navodno leži u osnovi istinomrzačkih tekstova koje Kalik pominje (tekstovi Rastislava Dinića i Jovane Gligorijević), Kalik nam kao “istinu” podmeće jedno čudno zamešateljstvo nakaradnog čitanja Kanta i naricanja zbog nekog tobožnjeg “javnog bičevanja” kojem su izloženi on i ostali autori poslednjeg temata “Nove srpske političke misli”.

Nije prvi put da se Kalik poziva na Kanta, već duže vreme se filozofi hvataju za glavu dok slušaju kako u Kalikovim ustima kantijanski test univerzalizacije mutira u pitanje: “Šta bi bilo kada bi svi bili homoseksualci?” Da je Kant živ, prevrnuo bi se u grobu. Ta nijedan student ne može da zasluži pozitivnu ocenu na pitanje o Kantovoj etici a da ne zna da se univerzalizacija tiče maksima, a ne nekakvog “bića” ili “bivanja”, kako god ga označili. “Delaj samo prema onoj maksimi za koju u isto vreme možeš želeći da postane opšti zakon”, kaže osnovna formulacija Kantovog kategoričkog imperativa. Tu se radi o principima delanja, i tek posredno, o delanju. Time da se “bude” ovo ili ono Kantu nije ni padalo na pamet da se bavi. I upravo na to Kaliku ukazuje Dinić na početku svog teksta “Kako se branio pluralizam”, sasvim ispravno naglašavajući da su čitanja nalik Kalikovom davno ismejana i odbačena. Na kraju krajeva, zamislite ovakav test: Šta bi bilo kada bismo svi bili Mario Kalik? Očigledno

se ni tada ne bi mogla rađati deca, te bi čovečanstvo prestalo da postoji. Ergo, nemoralno je biti Mario Kalik. Na Kalikovu sreću (a na opštu žalost filozofskog mišljenja), ova vrsta argumenta ne samo da je nevalidna, već i očigledno komična, baš kao i njen zastupnik. No, avaj, Kalik ne samo da ne razume Kanta, no nije u stanju ni da razume argument koji mu Dinić prezentuje, smatrajući da se on odnosi na odbacivanje Kantovog testa univerzalizacije. Tu je već i previše vidljivo na koga se s pravom može odnositi Kalikova opaska o “samozvanim filozofima”.

Šta bi se desilo kada bismo ipak pokušali da prevedemo to diletantsko tumačenje Kanta sa bivanja na delanje? Kako to *delaju* homoseksualci? Kojim načelima se vode? Koju maksimu ćemo univerzalizovati? Možda ovu: “Šta bi bilo kada bi svi muškarci imali analni seks jedni sa drugima?” Odmah se nameću dva pitanja. Prvo, da li se na to svodi homoseksualnost? Da li se onda Antonićeva i Kalikova heteroseksualnost svodi na koitus

U izdanju Nedeljnika “Vreme”: nova knjiga Stanka Cerovića
Vrijeme je krv – Umjetnik u Civilizaciji Smrti.

Sve što dopire do moga mozga svedoči o vremenu bankrota. Sefovi su prazni. Iskustvo me uči da u takvim okolnostima prvo skidaju skalp pripadnicima moga plemena. Na polici u tvrđavi u Jejlu, Džeronimova lobanja se još nada promjenama. Biće rata. Biće gore nego ikad. Zvijer je ranjena.

Potražite u vašoj knjižari

Distribucija: Krug commerce,
e-mail: krug.avalasbb.rs
Tel: 011/240-1433

sa osobom suprotnog pola? To bi takođe bio komičan rezultat, jer seksualnost je mnogo više od toga: zaljubljanje, privlačnost, izbor partnera, odluke o zajedničkom životu i eventualnom potomstvu i još mnogo toga što Kaliku i ne pada na pamet. Drugo, da li bi iz toga sledio zaključak koji Kalik želi da izvede, da bi čovečanstvo prestalo da postoji? Teško. U zapadnim zemljama gejevi i lezbejke imaju decu (i to ne usvojenu, već biološku), čak mogu i da ih odgajaju kao samohrani roditelji. Argument koji nam se servira kao kantovski, dakle, čini još jednu grešku: pokušava da spoji seks i potomstvo u jedan pojam, kao da se radi o kauzalnoj, tj. nužnoj vezi između njih, iako to nije slučaj. To je klasična vulgarna podmetačina sintetičkog suda na mesto analitičkog, i Kalik se uzalud nada da će mu ta ujdurma proći. I konačno, test univerzalizacije vrlo lepo može glasiti: “Šta bi bilo kada bi se svi ponašali u skladu sa svojom seksualnom orijentacijom?”, i vidimo da se ne bi mogao izvesti zaključak koji Kalik želi. Dakle, pravi problem koji se tiče korišćenja kantovskog testa se sastoji u formulaciji maksime koja određuje neko delanje, ali to je pitanje koje već zahteva dublje razumevanje Kanta, te nije ni čudo da Kalik od njega i ne dolazi.

No, pored činjenice da se slabo razume u ono na čemu zasniva sopstvene argumente, Kalik se takođe i zalaže protiv kritike svojih

istomišljenika. Naravno da je svakome jasno da nauka bez kritičke misli nije nauka, već ideologija. I svakome je jasno da javno izlaganje ne garantuje ni da ćete dobiti samo pohvale, niti da će sve kritike koje dobijate biti konstruktivne ili dobronamerne. Ali Kalik, kao i Antonić u tekstu “Ko je rekao zabraniti”, zahtevaju da budu isključeni iz tih mogućnosti. Njima se kanda mogu upućivati samo hvalospevi, dakako, zasluženi. Neka postoji kritičko mišljenje, sve dok nije usmereno protiv nas, vele oni. Ukoliko se to desi, onda to nije kritika, već “javno bičevanje i inkriminisanje”, “masakriranje”, “lavina retorički efektnih sofisterija” i slično. O koliko neistini se ovde radi pokazuje upravo primer koji navodi sam Kalik: slučaj Milana Brdara, koji on označava kao ućutkivanje “filozofske ili naučne sumnje” u legitimnost homoseksualnosti. Hajmo videti o kakvoj se tu “filozofskoj ili naučnoj sumnji” radi. Brdar je na svom predavanju, održanom na fakultetu na kojem radim izvoleo reći da je homoseksualnost bolest koja se leči promenom pola, ili se bar za takvu izjavu tereti (Kalik ne sumnja da je to Brdar izrekao, već tvrdi da je to legitimna naučno-filozofska sumnja). Kako bi se ta “naučno-filozofska” tvrdnja razlikovala od, recimo, najobičnije pijačne tvrdnje? Tako što bi Brdar bio psihijatar ili psiholog, i/ili izneo legitimne argumente koji bi doveli u pitanje zvanični stav naučne zajednice.

Da li je Brdar to izneo? Naravno da nije. Drugim rečima, on je bez ikakvog argumenta jednoj populaciji rekao “vi ljudi ste bolesnici, i vas treba lečiti, pa i protiv vaše volje”. Kako je ta tvrdnja izraz bilo kakve filozofske ili naučne sumnje? Samo tako što ćete masikirati sopstvenu ideologiju i pokušati da je provučete pod ime filozofije/nauke. Na veliku žalost raznih Brdara i Kalika, ima i nas koji ne dopuštamo da se takve stvari provuku neprimećeno.

Jasna je razlika između naučnika i ideologa. Ideolog čini ono što čine Antonić i Kalik u svojim tekstovima – kukumavče da ih bičuju i masakriraju, prozivaju svoje kritičare za tobožnji totalitarizam i poslušništvo nekoj ideologiji o kojoj oni sami znaju vrlo malo, pa i to što znaju je uglavnom netačno. Onaj ko se zalaže za “istinu” koju Kalik na početku svog teksta pominje, tj. za naučni diskurs koji može samo kroz kritiku napredovati, izlaže argumente, očekuje napade i odgovara na njih. Ja ne smatram da treba zabraniti Antoničeve i Kalikove tekstove. Naprotiv. Iako oni drastično srozavaju nivo rasprave gde god da se pojave, pozivajući se (u najboljem slučaju) na davno pobijene i da, ismejane argumente, oni imaju svoju vrednost – mogu se pokazivati studentima kao jadni primeri jedne pseudo-nauke, neizlečivo zatrovane jednom ideologijom koja je, na svu sreću, na umoru.

Bojan Blagojević, Filozofski fakultet, Niš

>> prodaja&pretplata

	ŠTAMPANO IZDANJE			
	Beograd [kurir]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

	INTERNET IZDANJE	
	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

	VREME ELEKTRONSKA ARHIVA	
	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997–2012 (br. 334–1103)	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do februara 2012. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd**, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

► dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom ► telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ► e-mailom na prodaja@vreme.com

PAKLENI KRICI

ALEKSANDAR ZOGRAF.

KNJIGA 'ROKENROL U JUGOSLAVIJI 1956 - 1968', ALEKSANDRA RAKOVIĆA, GOVORI O POČECIMA I ISTORIJATU ROK MUZIKE U OVOJ SOCIJALISTIČKOJ ZEMLJI. IAKO JE VEĆ ŠEZ-DESETIH ROK MUZIKA PRIHVAĆENA ČAK I NA DRŽAVNOM NIVOU, U VREME POJAVE ROKENROLA JOŠ SU SE POJAVLJIVALI NEGATIVNO INTONIRANI TEKSTOVI, PONEKAD I ZATO ŠTO SE VEROVALO DA JE DŽEZ KVALITETNA MUZIKA, A ROK JEFTINA ZABAVA... KAKU LI JE SLIKU O ROKENROLU MOGAO DA STEKNE NEKO KO JE O TOM PRVI PUT ČITAO U ČLANKU KOJEG JE BEOGRADSKI NEDELJNIK NIN OBJAVIO SEPTEMBRA 1956...

"ROKENROL JE POSTAO OD ČUDNIH PESAMA CRNAČKIH VRAČEVA PEVANIH UZ NEOBUZDANO NADRAŽIVANJE IZAZVANO PAKLENIIM KRKIMA, USTREPTALOŠĆU I PODRHTAVANJEM SVIH DELOVA TELA. IGRA SE ZAVRŠAVA PRAVOM LUDAČKOM MAHNITOŠĆU I VALJANJEM PO PODU. RITAM JE DVOTAKTAN, SLIČAN IGRAMA KOJE SE IZVODE USRED DŽUNGLE".

"KAD SVIRA BILL HALEY, LUDILO
DOSTIŽE VRHUNAC – RODITELJI
ŠIROM AMERIKE PROTESTUJU I
TRAŽE POMOĆ VLASTI, DŽEZ
IZDAVAČI TRAŽE INTERVENCIJU
PSIHIJATRA JER NJIHOVE PLOČE
VIŠE NIKO NE KUPUJE... TREBA
OTIĆI NA JEDNU TAKVU SAVREMENU
OMLADINSKU ZABAVU U S.A.D.,
GDE ČOVEKU STRAH UĐE U
KOSTI!"...

Svirci

Nestrpljivo iščekivani osamnaesti rođendan mog mlađeg brata završio se neslavno. Okupljena omladina naposljetku se propisno napila, a štimung nije uspeo da popravi ni lokalno proslavljeni di-džej, inače moj školski drug još od vremena kada smo, pesnički rečeno, zajedno piškili u pesku.

Razočaran što u lokalnoj krčmi generaciju koja đuska samo uz video-spotove nije uspeo da razgali ni pustivši im Bouvija, Jane je, pokazujući na nas dvoje mapetovaca za improvizovanim di-džej pultom, rezignirano izjavio:

“Đuskate samo na spotove? E, *čaveles*, *čaveles*! Da je nama dvoma još samo dvoje ovaki’ kao mi, to bi već bila žurka.”

Upitan nešto kasnije o upravo završenom provodu, prekrstio se pogledavši put nebesa i, pre nego što će klonule glave gromoglasno zahrkati, progundao:

“Pravo da vam kažem, znam ja i veseliti’ daća.”

Ove večeri sećam se i kao oproštajne šanse date zabavi čije smo poslednje trzaje već uveliko čutili pred turbo-najezdom kasnih devedesetih. Moj brat se za to već odranije priležno spremao. Tinejdžeri koji se osamljeni zavlače po seoskim šupama i nisu neka čudo. Međutim, kada iz kredenca najedared krenu da nestaju drvene var-
jače, to se ovde smatra direktnim atakom na instituciju *sui generis*: na kujnu! Kada nam se jelovnik pretvorio u puke musake, gibanice, pečenja i druga jela koja se pre “slažu” nego mešaju, a u šupi se pojavile i iskežecene štrikaće igle, situacija je proglašena alarmantnom. Kratka i efikasna porodična istraga, na trenutke potpuno u Čvorovića špijunskom maniru, okončana je iznenađujućim saznanjem. Sin naslednik je u svom od šupe improvizovanom “studiju” samostalno učio da svira bubnjeve! Od kojekakvih kanti i kutija u koje je pogurao staru čebad i neke krpe napravio je bubnjarski set, a kartonske činele postavio je starim sunderima.

Uskoro se u našoj šupi zapatio i bend. Bratovi drugari imali su prave instrumente: električnu gitaru, bas i pojačalo, pa je onda priličilo da i on dobije svoje bubnjeve. Tih prvih bubnjeva se malo ko od nas seća, ali pamtimo kako ih je stalno popravljao i lickao dok nije nabavio elektrone. Izluđivao me je svojim porudžbinama rezervnih delova koje sam u gradu imala potrefiti i uvek pod hitno isporučiti pred svirku, a

o prepirkama da i ne govorim kada umesto, ako se dobro sećam, “džezera” (specijalnih bubnjarskih palica poput metlica), kupim “rokerice” ili nešto slično, nama laicima potpuno šecko.

Kada se familija već zabrinula da će mali “otići u svirce, al’ ne u tamburaše”, usledili su i ozbiljniji pozivi za nastupe na džez svirkama, ali i tome primereno vežbanje. U početku se komšiluk dvaput nedeljno gotovo evakuisao dok ne prođe jaka velikog bubnjarskog seta iz šupe, a ostalim danima se iz momačke sobe svaki dan čulo višesatno tiho čukanje po elektronicama. Doduše, ukućani, nevični novotarijama, u početku su mislili da je u pitanju invazija glodara, pa su ceo tavan pretvorili u umetničku instalaciju druge vrste: prošarali su ga kartonima sa lepkom za miševе, naizmenično sa gomilicama nekog pacolina sumnjivog izgleda.

Svirci su u to vreme žestoko prašili od Segedina do Rume i od Sombora do Temišvara, a u Feketiću su im jednom, onako skomolalima posle svirke, mangupi iz kola ukrali i elektrone. O, sreće i veselja kada nam ih je policajac, sve posrćući i saplićući se u žice koje su visile iz stare sportske torbe, sledećeg jutra po prijavi isporučio.

Deo amaterskog entuzijazma splasnulo je višegodišnjim gažama do u sitne sate, ali i nakon što je valjalo i finansijski odrasti. Ne želeći da svoj hobi omrzne usled njegovog preteranog raubovanja u egzistencijalne svrhe, osnovna postava benda i dalje jednom godišnje, kada matorci odu na letovanje, svira u neizmenjenom sastavu. Iz šupe su avansovali do garaže, koja kao specijalni efekat ima ona vrata što se sama podižu. Svečarske *open-air* tribine od blokova, colarica i krpara postavljaju se u drugom dvorištu kako bi i puzeća nejač i četvoronožni posetioci poneseni muzikom mogli nesmetano da juraju. Okupljanje zvanica je još prepodne. Umesto ulaznice, svako donosi svoje potrepštine za celodnevni roštilj i izležavanje po travnjaku, plivanje i pecanje u Tisi i večernju svirku. Bude tu i koji šator nasred dvorišta. Komšije nam te večeri, u zamenu za mesto u prvim redovima “nuz deru”, rado ustupaju i svoje kolske prilaze za parking i već godinama nas zaverenički brane od sumnjičavih roditelja po njihovom povratku sa letovanja. Svako u ovome nađe svoj komadić sreće: roditelji budu srećni što i bez njih kuća još stoji, komšije što se nešto dešava, a svirci i publika što im je lepo, baš onako kako oni hoće.

Budući ipak masovan događaj, ova svirka se uredno “prijavljuje” i nadležnom organu u kom sada radi i di-džej Jane. Kada smo se po prvi put raspitali u vezi sa tim, samo je začuđeno prokomentarisao:

“A mislite l’ vi da one silne svadbe i tancovanje neko prijavljuje?”

Uostalom, budno oko nadležnih ionako večeras na licu mesta nastupa na perkusijama.

Ankica Dragin

ikend ručak 999

Restoran Brasserie
od 12:00-18:00

za odrasle **999** dinara
za decu do 10 godina **BESPLATNO**

Igraonica i animatori
za decu
Besplatan parking
Telefon za rezervacije
011 311 30 63

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec